

اوبه او انرژي

د انرژي معينيت

کڼه ۳۳

د اوبو او انرژي وزارت خپرنيز ارگان

څوارلسم کال درې دېرشمه گڼه، د ۱۴۰۴ هـ ش کال څلورمه ربع (جدي، دلو، حوت) چې د ۱۴۴۷ هـ ق کال سره سمون لري.

د عاليقدر امير المؤمنين حفظه الله ورعاه د فرمانونو له منځپانگې څخه

د مړي په مراسمو کي د رعايت وړ ټکي

دوهمه ماده:

(۱) په ځينو سيمو کي د مړي د کورنۍ له لوري کليوالو او نورو خلکو ته په معينو ورځو کي طعام او مېلمستيا برابرېږي، چي فقهاء کرامو ترې منع کړې ده، په دې هکله د فقهاء کرامو څو اقوال په لاندي ډول دي:

- د مړينې په مناسبت د مړي د کورنۍ له لوري خلکو ته مېلمستيا برابرول مکروه دي؛ ځکه مېلمستيا په خوشحاليو کي وي، نه په غمونو کي، دا ډېر بد بدعت دی (چي د غم په ورځ خلکو ته مېلمستيا تياروي، ځکه چي شريعت کي دا اصل نه لري او بل دا چي د دغو ورځو خپل خپل ترتيبونه او مکلفيتونه دي). (۱۳)

- د مړينې په مناسبت راټولو شويو خلکو ته د مړي د کورنۍ له لوري د خوراکنونو چمتو کول گناه ده؛ جرير بن عبد الله رضي الله عنه وايي: د مړي په کور کي د هغه د خپلوانو راجمع کيدل او د هغوی له لوري د خوراک ترتيبول موږ له نياحت څخه گناه؛ (۱۴) يعنې لکه وير (چيغي او فرياد) مو چي ممنوع او بد گڼلو دا مو هم بد گڼلو (حال دا چي نياحت او وېر کبيره گناه ده). (۱۵)

- د مړي د کورنۍ له خوا خلکو ته خوراک برابرول مکروه دي، ځکه چي له دې سره يې مصيبت زياتېږي او بل دا چي د جاهليت د زمانې له خلکو سره مشابهت راځي. (۱۶)

- رواجي خيراتونه د ځان مشهوره کولو او رياء لپاره دي، د الله تعالی لپاره يې نه کوي له دې امله بايد ډډه ترې وشي. (۱۷)

- رواجي خيرات که مباح هم شي له دې امله چي خلکو د واجبوالي مرتبې ته رسولې، مکروه او ترک يې ضروري دی. (۱۸)

پورته ذکر شويو شرعي دليلونو او همداراز نورو گڼو، ټولنيزو، شرعي او اقتصادي رامنځته کيدونکو زيانونو ته په کتو سره په لاندي ټکو باندي عمل کول ضروري دي:

(۱) د مړي د کور له لوري د بدرگې او مېلمستيا په څېر د رواج له مخې (په لومړۍ، دريمه، اوومه او څلوېښتمه ورځ) طعام برابرول، منع دي، (۱۹) د مېلمستيا له شکل او د ورځې له تعيين پرته د نقد مال يا جنس صدقه کول چي لاندي شرطونه هم پکي رعايت شوي وي، مړي ته د ثواب سبب دي:

(۱۳) ويکره اتخاذ الضيافة من الطعام من أهل الميت لأنه شرع في السرور، وهي بدعة مستحبة. الدر المختار وحاشية ابن عابدين (۲/ ۲۴۰)، ط: دارالفکر بيروت، کذا في فتح القدير، کتاب الجنائز، (۱۰۲/۲) وحاشية الطحطاوي على مراقي الفلاح (۳۳۹).

(۱۴) وروى الإمام أحمد وابن ماجه بإسناد صحيح عن جرير بن عبد الله قال " كنا نعد الاجتماع إلى أهل الميت وصنعهم الطعام من النجاسة. الدر المختار وحاشية ابن عابدين (۲/ ۲۴۰)، مطلب في الثواب على المصيبة، کذا في الفقه على المذاهب الأربعة (۴۹۰/۱).

(۱۵) عَنْ أَبِي سَعِيدٍ الْخُدْرِيِّ، قَالَ: «لَعَنَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ النَّائِحَةَ وَالْمُسْتَمِعَةَ» رواه أبو داود والبيهقي في شعب الإيمان. الكُبْرَةُ النَّائِحَةُ وَالْأَرْبَعُونَ لُطْمًا وَالنَّيَاحَةُ وَشَقُّ الثُّوبِ وَحُلُّقُ الرَّأْسِ وَتَنْفِخُ الْأَدْعَاءِ بِالْوَيْلِ وَالنُّبُورِ عِنْدَ الْمُصِيبَةِ رَوَيْنَا فِي صَحِيحِ الْبُخَارِيِّ عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ مَسْعُودٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ قَالَ قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ لَيْسَ مِنَّا مَنْ لَطَمَ الْخُدُودَ وَشَقَّ الْجُيُوبَ وَدَعَا بِدَعْوَى الْجَاهِلِيَّةِ... وَعَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ قَالَ قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ لَتُنْتَنَى فِي النَّاسِ هُمَا بِهِمْ كَفَرُ الطُّغْنِ فِي الْأَنْسَابِ وَالنَّيَاحَةُ عَلَى الْمَيِّتِ زَوَاهُ مُسْلِمٌ وَعَنْ أَبِي سَعِيدٍ الْخُدْرِيِّ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ قَالَ لَعَنَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ النَّائِحَةَ وَالْمُسْتَمِعَةَ زَوَاهُ أَبُو دَاوُدَ الْكِبَارُ لِلذَّهَبِيِّ (ص: ۱۸۳)

(۱۶) وروى عن عبد الله بن أبي بكر، أنه قال: فما زالت السنة فينا، حتى تركها من تركها. فأما صنع أهل الميت طعاما للناس، فمكروه؛ لأن فيه زيادة على مصيبتهم، وشغلا لهم إلى شغلهم، وتشبيها بصنع أهل الجاهلية. المغني لابن قدامة (۲/ ۴۱۰)، ط: مكتبة القاهرة:

(۱۷) وهذه الأفعال كلها للسمعة والرياء فيحترز عنها لأنهم لا يريدون بها وجه الله تعالى. الدر المختار وحاشية ابن عابدين (۲/ ۲۴۱)، مطلب في الثواب على المصيبة

(۱۸) كُلُّ مُبَاحٍ يُؤَدِّي إِلَى زَعْمِ الْجَهْلِ سُنَّةٌ أَمْرٌ أَوْ وَجُوبَةٌ فَهُوَ مَكْرُوهٌ. العقود الدرية في تنقيح الفتاوى الحامدية (۲/ ۳۳۳)

قال ابن المنير فيه أن المندوبات قد تقلب مكروهات إذا رفعت عن رتبها لأن التيامن مستحب في كل شيء أي من أمور العبادة لكن لما خشي بن مسعود أن يعتقدوا وجوبه أشار إلى كراهته والله أعلم. فتح الباري شرح صحيح البخاري (۲/ ۲۳۸)، ط: دارالمعرفة بيروت:

- قال الطيب: وفيه أن من أصر على أمر مندوب، وجعله عزمًا، ولم يعمل بالرخصة فقد أصاب منه الشيطان من الإضلال فكيف من أصر على بدعة أو منكر؟. مرقاة المفاتيح شرح مشكاة المصابيح (۲/ ۷۵۵)، باب الدعاء في التشهد، ط: دارالفكر

(۱۹) لما في حاشية الطحطاوي على مراقي الفلاح (ص: ۴۰۹)، فصل في حملها ودفعها، ط: المكتبة الأميرية القاهرة: يكره اتخاذ الطعام في اليوم الأول والثالث وبعد الأسبوع ونقل الطعام إلى المقبرة في المواسم، کذا في ردالمحتار (۲/ ۲۴۰)، مطلب في كراهة الضيافة من أهل الميت.

د دې گڼې په پاڼو کې

سرليکنه..... ۲

د ټيم ټيپي خنډو ټينگښت د نهمې برخې (لاټ) پروژې قرارداد د ۸۱،۵ ميليونه افغانيو په لگښت لاسليک شو..... ۵

قرارداد پروژه برق رسانی ولسوالۍ های قوش تپه و درزاب ولایت جوزجان به ارزش بیش از ۱،۸ میلیارد افغانی به امضا رسید..... ۶

د اوبو او انرژي نوی وزیر همکارانو ته ور وپېژندل شو او په رسمي توگه يې خپله دنده پيل کړه..... ۸

د اوبو او انرژي وزیر د ۸۴۵ میگاواټه برېښنا تولیدولو تړونونو د لاسليکولو په مراسمو کې د برېښنا د تولید ۱۰

د مقالو برخه..... ۲۰

56.....The New Minister of Energy and Water Introduced to Staff and Officially Assumes Office

55.....Contract for Supplying Electricity to Qosh Tepa and Darzab Districts of Jawzjan Signed

ډرک: د دارالامان عمومي سرک، سناتوریم، کابل - افغانستان

mew.gov.af

chiefstaff@mew.gov.af

info@mew.gov.af

وېب پاڼه:

برېښنالیک:

د اړیکو شمېرې: ۰۷۷۷۹۱۷۸۹۸ / ۰۷۷۷۲۲۰۶۱۸

د رڼو لوستونکو!

د «اوبه او انرژي» مجلې او میاشتني جریدې د سافت موندلو لپاره کولای شئ، ددې ادارې وېب سایټ ته مراجعه وکړئ. یادونه: کومې مقالې چې په «اوبه او انرژي» مجله کې خپرېږي، په لیکوالانو پورې اړه لري؛ هر لیکوال ته بویه چې د خپلې لیکنې دفاع پخپله وکړي.

د مجلې او لیکوال د نوم په یادولو سره هر چاته د مآخذ په توګه د استفادې اجازه ده.

د امتیاز خاوند: د اوبو او انرژي وزارت

مسئول مدیر: خواجه فقیر محمد "صدیقي"

کتنپلاوی:

مولوي مرزا محمد "شکيب"

الحاج غلام جیلاني "حق پرست"

انجنیر عزیز الرحمن "عزیز"

برکت الله "آریوبي"

انجنیر همت الله "امین زی"

سموونکی: باز محمد "هېوادل"

ژباړونکی: فهمیم "صمیم"

راپور تران: نعمت الله "اخلاقي" او اسدالله "ایوبي"

عکس اخستونکی: محمد حکیم "فیض"

ډیزاینر: سید مصور "سادات"

وېبپاڼه: سید عادل "سادات"

سر لیکنه

د افغانستان د اسلامي امارت له بیا واکمنېدو او د صليبي يرغلگرو له تېښتې وروسته د پاکستان پوځي رژيم وخت، ناوخته د افغانستان ځمکنی او هوايي حريم نقض کوي، د فرضی کرښې دې خواته حملې کوي، پلمه يې داده چې گواکي د پاکستان د پوځي رژيم مخالفين (د ټي ټي، پي وسله وال) په افغانستان کې پټنځايونه لري.

خو واقعيت دادی چې افغانستان چې ترلسيزو جگړو وروسته اوس له يوه سرتاسري، مستحکم، اسلامي نظام او ډاډمن امنيت څخه برخمن شوی دی، د جنگ ترټولو اوږده او ترخه تجربه لري، په هيڅ صورت نه غواړي چې بيا په کوردننه يا له بل هېواد سره په جنگ کې ښکېل شي، شته امنيت، د خلکو ارام او سرکاله ژوند او په ټوله کې موجوده نظام يې بيا د جنگ په بټۍ کې نښې شي. نو د پاکستان پلمې په افغانستان کې واقعاً د دوی د مخالفينو شتون نه، بلکې د جگړې هغې لنگې پيوري غوا وچېدل دي چې د پاکستان پوځي رژيم ورڅخه تغذيه کېده.

د پاکستان د پوځي رژيم په وړاندې د هغه هېواد د خلکو وسله وال يا غير وسله وال مخالفت د دغه رژيم د هغو کړنو طبيعي غبرگون دی، چې د خپل ولس پر وړاندې يې ترسره کوي، په لنډه توگه بايد ووايو چې د پاکستان په نا امنيو کې افغانستان هيڅ لاس نلري، بلکه ددغو ټولو پېښو، کړنو او غبرگونونو پل سيخ د دغه هېواد پوځي کلاگانو او مانيوته ورځي، نو د پاکستان مصلحت په دې کې دی چې د دې پرځای چې خپلې واورې پر پرديو بامونو اچولو ناکامه کوششونه وکړي، په خپل گروېوان کې دې وگوري، خپله څېره دې د واقعيتونو په هنداره کې وگوري، ښايي چې عقل يې سرته راشي.

مونږ دوی ته مشوره ورکوي چې: (خپل مال پخپله ساته او گاونډی په غلامه تورنوه).

د خپلو کورنيو ستونزو حل په کور د ننه ولټوه، پردو ته مه د

انتقاد گوته نيسه اومه د سوال ځولۍ غورپوه.

د لنډ مهاله پرديو پروژو د پلي کولو او يو څو ډالرو دلاس ته راوړلو په ځای له افغانستان سره د اوږد مهاله دوستي او ښه گاونډيتوب په هکله پلانونه په لاره واچوه، تېر او روان اشتباهات دې جبيره او د تکرار مخه يې په کلکه ونيسه. چې همدغه کار د دواړو هېوادونو د ولسونو غوښتنه او دائمي، ډاډمنې گټې پکې نغښتې دي.

برعکس که چېرې د پاکستان پوځي رژيم همداسې د پرديو مستکبرينو پروژې پرمخ وړلو ته دوام ورکړي، جنگ اوږدشي، نو طبيعې خبره ده چې يواځې افغانستان ته زيان نه اوږي، بلکه ډير زيات زيان به بياهم پاکستان ته اوږي، چې د بشري تلفاتو ترڅنگ به د تل لپاره له افغانستان سره د دوستي او باور له نعمت څخه بې برخې شي، د يوه سوله ايز مسلمان گاونډی هېواد اعتماد به له لاسه ورکړي، له افغانستان او د افغانستان له لارې د نړۍ له نورو هېوادونو سره سوداگري او پريمانه اقتصادي گټو څخه به لاس و وينځي، اقتصادي بحران به يې لا زيات ژور او د ولس د نارضايتي گراف به يې لا لوړشي، او د تنگ آمد بجنگ آمد مصداق ښايي دخپل ولس له لازيات توند غبرگون سره مخ او له خپلې لمنې څخه اور واخلي.

چې هلته به بيا يواځې د افسوس لاسونه مو ښي، نور به هيڅ نه شي کولای. او به به ترورخ تېرې وي.

خو خير يې په دې کې دی، چې وړاندې له هغه چې حالات دغه پړاو ته ورسېږي، دوی پخپل ځان، هېواد او ولس باندې رحم وکړي، خپلې تگلارې دې بدلې او له افغانستان سره دې ناروا او غير موجه جگړې ته زړه نه ښه کوي، تاريخ ته دې مراجعه وکړي، پوه به شي چې افغانان له جنگ څخه نه وېرېږي. او هيچا جگړه نه ده ورڅخه گټلې، ازما گفتن بود.

له نفس سره محاسبه

مولوي عزيزالله «سهار»

دې ددې کړنو پر دوام مامور کړي او که ورنه پاته شوي وي يابه کړنو کې نقصان راغلی وي ځان دې ملامت وگڼي او په راتلونکي کې دې متوجه واوسي.

۳- د گناهونو او سرغړونو په اړه محاسبه.

انسان دې خپل ځان وپوښتي:

کومه گناه د ژبې گناه، د نظر گناه، د زړه گناه (ريا، حسد...)، د عمل گناه دې کړې؟

ولې يې نفس گناه ته پرېښود؟ (ځان دې ملامت وگڼي)

که چېرته يې ورځ يې گناه تېره شوې وي نو دالله پاک شکر دې په الحمدلله سره اداء کړي او که خدای ج مکړه کومه گناه ورنه شوې وي نو فوراً دې حقيقي په شرايطو برابره توبه وباسي او استغفار دې شروع کړي.

ابن القيم رحمه الله وايي:

”النفس تُحَاسِبُ عَلَى الطَّاعَاتِ وَالْمَعَاصِي، بَلْ وَعَلَى الْمُبَاحَاتِ.“ مدارج السالکين.

۴- د نيت او اخلاص په اړه محاسبه او ارزونه. ورځني کړي اعمالوته په داسې شان توجه په کار ده چې دافلاتکي نېک کار (عمل، عبادت، خبرې، تعامل) دولي وکړ؟ دچا لپاره دې وکړ؟

که چېرته يې له الله تعالى ماسوا يو څوک ورباندې خوشال کړی وي، نو سمدستي دې ور باندې پېښماني څرگنده کړي او په راتلونکي کې دې خپل اعمال دبنده دخوښي او رضا لپاره نه کوي بلکه دخداوند متعال رضا دې لومړی او اصلي هدف گرځوي. يقيناً چې ځينې اعمال ظاهراً ښه وي، خو نيت پکې فاسد وي؛ لکه ريا، شهرت يا د خلکو خوښول.

قال ابن القيم رحمه الله: «محاسبة النفس تكون على الأعمال: أكانت لله أم لغيره؟» (مدارج السالکين ۱)

لپاره اويا کوم بل غرض پخاطر.

لکه څرنگه چې مشارطه مخکې تر عمل اجراکېري برعکس محاسبه وروسته تر عمل په داسې شان چې دماخوستن تر وېده کېدا مخکې به لس تر پنځلسو دقيقو يواځي په يو گوشه ځای کې کښني او دلاندې مواردو په هکله به له خپل نفس سره محاسبه شروع کړي او دخپلو کړنو ارزونه به وکړي، دچارو او عباداتودښه تر سره کېدا په صورت کې به دالله پاک شکرانه اداء کړي او دتقصير په صور کې به خپل نفس ملامت گڼي او په راتلونکي کې به داصلاح اطمینان ورنه حاصل کړي.

۳- هغه موارد چې له نفس سره محاسبه ورباندې وشي.

۱- د فرضو او واجباتو په اړه محاسبه.

انسان بايد لومړی دا وڅېړي:

آيا لمونځونه، روژې، زکات او نور فرضونه يې دورځې په ترڅ کې سم ترسره کړي؟ که چېرته يې خپل فرض اونېک اعمال سم تر سره کړي وي نو سمدستي دې دالله پاک شکر اداء کړي او نفس دې هغې خواته تشويق اووهځوي، او که کوم فرض يا واجب يې ضايع شوي وي، او يا يې ناقص تر سره کړي وي ځان دې ملامت وگڼي او تدارک دې وکړي (قضا دې راوگرځوي اونفلي عبادات دې تر سره کړي).

قال الغزالي رحمه الله:

فِيحَاسِبُهَا عَلَى الْفَرَائِضِ أَوَّلًا فَإِنْ أَدَّاهَا عَلَى وَجْهٍ شَكَرَ اللَّهُ تَعَالَى عَلَيْهِ وَرَغِبَهَا فِي مِثْلِهَا وَإِنْ قَوَّتَهَا مِنْ أَصْلِهَا طَالَبَهَا بِالْقَضَاءِ وَإِنْ أَدَّاهَا نَاقِصَةً كَلَفَهَا الْجُبُرَانِ بِالْتَوَافُلِ (أبو حامد الغزالي، إحياء علوم الدين، ۴/۴۰۵)

۲- د سنتو، نوافلو او فضيلتونو په اړه محاسبه. که يې سنت او نوافل، دقرآن کریم تلاوت، ذکر، دعا، صدقه، احسان، علم، تدريس کړي وي دخدای تعالى شکر دې وباسي خپل نفس

الحمدلله رب العلمين والعاقبة للمتقين والصلوة والسلام على سيد المرسلين محمد وعلى اله واصحابه اجمعين.

اما بعد:

فاعوذ بالله من الشيطان الرجيم

بسم الله الرحمن الرحيم

﴿يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا اتَّقُوا اللَّهَ وَلْتَنْظُرْ نَفْسٌ مَّا قَدَّمَتْ لِغَدٍ وَاتَّقُوا اللَّهَ إِنَّ اللَّهَ خَبِيرٌ بِمَا تَعْمَلُونَ﴾ سورة الحشر، آيت ۱۸

وقال رسول الله صلى الله عليه وسلم:

«الْكَيْسُ مَنْ دَانَ نَفْسَهُ، وَعَمِلَ لِمَا بَعْدَ الْمَوْتِ، وَالْعَاجِزُ مَنْ اتَّبَعَ نَفْسَهُ هَوَاهَا، وَتَمَنَّى عَلَى اللَّهِ» قال حضرت عمر بن الخطاب رضي الله عنه: «حَاسِبُوا أَنْفُسَكُمْ قَبْلَ أَنْ تُحَاسِبُوا، وَزِنُوا أَعْمَالَكُمْ قَبْلَ أَنْ تُوزَنَ عَلَيْكُمْ، وَتَهَيَّؤُوا لِلْعَرْضِ الْأَكْبَرِ».

۱- د محاسبې تعريف:

وَهِيَ التَّمْيِيزُ بَيْنَ مَا لَهُ وَعَلَيْهِ، فَيَسْتَصْحِبُ مَا لَهُ، وَيُؤَدِّي مَا عَلَيْهِ (مدارج السالکين، ابن القيم، بين منازل إياك نعبد وإياك نستعين، ۱۸)

ژباړه: محاسبه دا ده چې انسان په روښانه ډول هغه څه سره بېل کړي چې د ده په گټه دي او هغه څه چې د ده پر ذمه دي؛ نو خپلې ښې کړنې له ځان سره ملگري کړي او پرې دوام وکړي، او هغه واجبات او حقونه چې پر ده لازم دي، په بشپړ ډول ادا کړي.

وضاحت: له ځان سره محاسبه هغه شعوري او ايماني عمل دی چې انسان پکې خپل نيتونه، خبرې او کړنې وارزوي، تر څو خپل نفس کابو کړي، له گناهونو ځان وژغوري، د آخرت لپاره ځان چمتو کړي او د الله تعالى رضا تر لاسه کړي.

۲- د محاسبې طريقه.

تر هر څه مخکې بايد انسان نيت وکړي چې دا محاسبه د الله د رضا، د اصلاح دنفس او د آخرت د بریا لپاره کوي، نه د ځان سپکولو

۵- د وخت په اړه محاسبه.

نفس مخاطب وگرځوي چې داگران بيه وختو (شپه، سهار، غرمه، مازديگر، ماښام) دې په څه تېر شو؟

په گټه او که زيان کې؟

که چېرته پر مقصود او گټه سرته رسېدلي وي نو الله پاک ته شکرانې اداء کړه او که خدای ج مکړه خوسې او پر عبثياتو تېر شوي وي، استغفار ووايه او په راتلونکي کې يې له بې ځايه تېرېدلو په کلکه ډډه وکړه.

۶- د فکر، سوچونو او چوپټيا په اړه محاسبه.

دامکان تر حده خپل ورځني فکرونه، نظرونه، مشورې، چوپټيا واوروه

چې دفلان په بناء دې فکر او نظر، فلانکي ته مشوره او دفلاني کار اړوند چوپټيا دڅه لپاره وو او سم وو که ناسم؟

که چېرته ستا افکار، نظرونه، مشورې او چوپټيا له شريعت سره سم وو، دخداوند متعال شکر اداکړه او که ناسم وو، پر خپلو کړنو توبه وباسه او داصلاح کوشش روان کړه.

وهکذا عن نظره بل عن خواطره وأفكاره وقيامه وقعوده وأكله وشربه ونومه حتى عن سكوته أنه لم سكت وعن سكونه لم سکن (أبو حامد الغزالي، إحياء علوم الدين، ۴/۴۰۵)

يادونه: د محاسبې دوام او اعتدال يو ضروري کار دی، محاسبه بايدله افراط پرته دوامداره وي.

رسول الله ﷺ فرمايي: "أَحْبُّ الْأَعْمَالِ إِلَى اللَّهِ أَدْوَمُهَا وَإِنْ قَلَّ." صحيح البخاري، صحيح مسلم

۷- د محاسبې گټې

د نفس محاسبه (محاسبه النفس) په اسلام کې سترې ديني، تربیوي او اخلاقي گټې لري. علماوو دا گټې په معتبرو کتابونو کې په روښانه ډول بيان کړي دي:

۱. د تقوا پيدا کېدل.

محاسبه انسان دې ته اړ کوي چې د الله له وېرې سره خپل اعمال تر سره کړي.

قال تعالى: ﴿يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا اتَّقُوا اللَّهَ

وَلْتَنْظُرْ نَفْسٌ مَّا قَدَّمَتْ لِغَدٍ ۖ وَاتَّقُوا اللَّهَ ۚ إِنَّ اللَّهَ خَبِيرٌ بِمَا تَعْمَلُونَ﴾ سورة الحشر، آيت ۱۸

ژباړه: اې مؤمنانو! له الله څخه وېرېږئ، او هر نفس دې وگوري چې د سبا (د آخرت) لپاره يې څه وړاندې کړي دي، او له الله څخه وېرېږئ؛ بېشکه الله ستاسو په کړنو ښه خبر دی.

۲. د نفس اصلاح او تزکيه.

محاسبه د نفس عيونه ښکاره کوي، چې اصلاح يې ممکنه شي.

امام غزالي رح فرمايي: «ولا تزكو النفس إلا بالمحاسبة والمراقبة» (إحياء علوم الدين ۳۸۱/۴)

۳. د گناهونو کمېدل.

څوک چې هره ورځ له ځان سره حساب کوي، په گناه کې نه ډوبېږي.

قال ابن القيم رحمه الله: من حاسب نفسه ربح، ومن غفل عنها خسر (مدارج السالكين ۵۲۵/۱)

۴. د عقل زياتېدل:

هوشيار کس هغه دی چې خپل نفس وپېژني، او د نفس پېژندنه په محاسبه سره کېږي، چې دورځنيو کړنو پوښتنه ورنه وکړل شي او هغه سم يا ناسم ځواب در کړي.

پېغمبر عليه السلام فرمايي: «الْكَيْسُ مَنْ دَانَ نَفْسَهُ، وَعَمِلَ لِمَا بَعْدَ الْمَوْتِ، وَالْعَاجِزُ مَنْ أَتْبَعَ نَفْسَهُ هَوَاهَا، وَتَمَنَّى عَلَى اللَّهِ»

ژباړه: هوشيار هغه څوک دی چې خپل نفس وپېژني او د مرگ وروسته (آخرت) لپاره عمل وکړي، او ناتوان هغه دی چې نفس يې د هوس تابع کړي او بيا پر الله تشې هيلې وتړي.

۵. د اخلاص پيدا کېدل:

محاسبه نيتونه صفا کوي او ریا له منځه وړي. کله چې يو څوک له خپل نفس سره ديو نیک کار (عمل، عبادت، خبرې، تعامل) محاسبه وکړي چې دجا او څه لپاره دې داکار تر سره کړي، نو هرومرو به دافکر ورسره پيدا کېږي چې کارونه مې بايد يواځې دالله تعالی لپاره وي چې همدېته اخلاص ويل کېږي.

۶. د وخت ساتنه او نظم.

کله چې يو انسان هره ورځ محاسبه کوي، نو خپل ژوند د عبثياتو پر ځای په مهماتو مصروفوي.

۷. زړه بيداره وي او غفلت له منځه وړي.

محاسبه زړه راوښيوي.

قال تعالى: ﴿وَلَا تَكُونُوا كَالَّذِينَ نَسُوا اللَّهَ فَأَنسَاهُمْ أَنفُسَهُمْ﴾ (سورة الحشر: ۱۹)

ابن القيم جوزی رح فرمايي: «الغفلة رأس كل شر، ومحاسبة النفس دواؤها» (الفوائد ص ۱۷۷)

۸. صبر او استقامت پياوړی کوي.

انسان پر نفس کنترول مومي.

قال تعالى: ﴿وَأَمَّا مَنْ خَافَ مَقَامَ رَبِّهِ وَنَهَى النَّفْسَ عَنِ الْهَوَىٰ﴾ (سورة النازعات: ۴۰)

۹. د آخرت حساب اسانه کېدل.

په دنيا کې محاسبه د آخرت حساب اسانه کوي.

حضرت عمر فاروق رضی الله تعالی عنه فرمايي: «حَاسِبُوا أَنْفُسَكُمْ قَبْلَ أَنْ تُحَاسَبُوا، وَزِنُوا أَعْمَالَكُمْ قَبْلَ أَنْ تُوزَنَ عَلَيْكُمْ، وَتَزِنُوا لِلْعَرْضِ الْأَكْبَرِ». (إحياء علوم ۴۰۵ج۴)

ژباړه: خپل ځانونه محاسبه کړئ مخکې له دې چې ستاسو حساب واخيستل شي،

او خپل اعمال وتلئ مخکې له دې چې پر تاسو وتلل شي، او د هغه ستر وړاندې کېدو (د قيامت د ورځې) لپاره ځانونه ښايسته (چمتو) کړئ.

۱۰- محاسبه د خير او بریا لاره ده.

محاسبه د دنيا او آخرت خير او کاميابي ده

قال حسن البصري رح: وَإِنَّ الْعَبْدَ لَا يَزَالُ بِخَيْرٍ مَا كَانَ لَهُ وَأَعْطَى مِنْ نَفْسِهِ وَكَانَتْ الْمُحَاسَبَةُ مِنْ هَمِّهِ (أبو نعيم الأصبهاني، حلية الأولياء وطبقات الأصفياء، ۲/۱۴۵)

ژباړه: او بېشکه بنده تل په خير او نېکۍ کې وي، تر هغه چې د هغه له خپل نفس څخه ورته نصيحت کوونکی موجود وي، او تر هغه چې د خپل نفس محاسبه د هغه له مهمو اندېښنو څخه وي.

وزیر آب و انرژي امارت اسلامی افغانستان با سرمایه‌گذاران ترکی پیرامون سرمایه‌گذاری در سه پروژه بزرگ گفت‌وگو کرد

دوشنبه ۱۴۰۴/۱۰/۸

محترم الحاج ملا عبداللطيف منصور، وزير آب و انرژي، با مسئولين يك شركت سرمايه‌گذار تركي به نام کوتای انسانت دیدار نمود.

در اين دیدار، مسئولين شركت متذکره علاقه‌مندی خویش را به سرمايه‌گذاری در پروژه‌های اعمار بندهای آب و برق و همچنان پروژه‌های آبرسانی ابراز داشتند.

وزير آب و انرژي ضمن استقبال از علاقه‌مندی اين شركت به سرمايه‌گذاری در سكتور آب، پروژه بند آبیاری و تولید برق گمبیری، پروژه آبرسانی صیاد الی کابل جدید و پروژه آبرسانی لندر شاتوت الی کابل را به‌منظور سرمايه‌گذاری به آنان پیشنهاد نمود.

محترم الحاج ملا عبداللطيف منصور با اطمینان از همکاری همه‌جانبه وزارت آب و انرژي در زمینه فراهم‌سازی تسهیلات لازم برای سرمايه‌گذاری روی اين پروژه‌ها، تأکید کرد که به‌منظور اتخاذ آمادگی‌های بعدی، جلسات تخنیکي میان هر دو جانب برگزار گردد.

در همین حال، سرمايه‌گذاران تركي نیز آمادگی خویش را برای آغاز بررسی‌های تخنیکي و پیشبرد مراحل بعدی سرمايه‌گذاری ابراز داشته بر تداوم همکاری‌ها با وزارت آب و انرژي وعده سپردند.

کار ساختمانی بند شفلوغ ۱۲ درصد و کار مطالعات جیوتخنیک بند آغاچان تقریباً ۸۵ درصد تکمیل گردیده است

شنبه ۱۴۰۴/۱۱/۱۶

رئیس آب و انرژي ارزگان و مشاور تخنیکي اين ریاست از جریان کار ساختمانی بند شفلوغ در ولسوالی چنارتوی اين ولایت و روند مطالعات جیوتخنیک بند آغاچان نظارت نمود و به مسئولين ذیربط هدايات لازم را داد.

کار ساختمانی بند شفلوغ ۱۲ درصد و کار مطالعات جیوتخنیک بند آغاچان تقریباً ۸۵ درصد پیش‌رفته است.

گفتنی‌ست که بند شفلوغ ظرفیت ذخیره ۸۷۰ هزار متر مکعب آب و بند آغاچان ظرفیت ذخیره ۷۰ میلیون متر مکعب آب را دارد.

د یتیم ټپې ځنډو ټینګښت د نهمې برخې (لات) پروژې قرارداد د ۸۱،۵ میلیونه افغانیو په لګښت لاسلیک شو

پنجشنبه ۱۴۰۴/۱۰/۱۱

د تخار ولایت د درقد ولسوالي اړوند د یتیم ټپې ځنډو د ټینګښت د نهمې برخې پروژې قرارداد د ۸۱،۵ میلیونه افغانیو په ټولیز لګښت د افغانستان اسلامي امارت د اوبو او انرژي وزیر محترم الحاج ملا عبداللطيف منصور او د امان‌الله وطنیار ودانیز شرکت د استازي محترم عرفان‌الله برکي ترمنځ لاسلیک شو.

د اوبو او انرژي محترم وزیر د دغه قرارداد د لاسلیک پرمهال، د دغې پروژې اهمیت او اړتیا ته اشاره وکړه، او هغه یې د سیند ځنډو ویجاړیو د مخنیوي، په درقد ولسوالي کې د کرنیزو ځمکو او د نوموړې ولسوالي د خلکو د ځان او مال د ساتنې په برخه کې اړین او حیاتي وبلله. د دغه قرارداد پر بنسټ، په یتیم ټپه سیمه کې د سیند ځنډو د ټینګښت پروژه د ۱۲۰۰ متره په اوږدوالي او ۲۱ متره سور په درلودلو سره به د نوموړي شرکت له لوري د ساحې تر سپارلو وروسته د یوه کال په موده کې تطبیق شي.

د یادونې وړ ده، چې په دې وروستیو کلونو کې د آمو سیند ځنډو د ټینګښت پروژه د اوبو او انرژي وزارت له بنسټیزو اقداماتو څخه ګڼل کېږي، او په همدې برخه کې د هېواد په شمالي ولایتونو کې بېلابېلې پروژې پلې شوې، چې په پایله کې د ګڼ شمېر هېوادوالو ځان، شتمني او کرنیزې ځمکې د سیند د ویجاړیو له ګواښ څخه خوندي شوي دي.

رئیس آب و انرژي ولایت خوست با مسئولین یونسکو نشست برگزار کرد

چهارشنبه ۱۴۰۴/۱۰/۳

محترم مولوی عبدالقیوم ثابت، رئیس آب و انرژي ولایت خوست، با مسئولین یونسکو دیدار کرد. این نشست به هدف بررسی پروژه‌های پاک‌کاری‌ها صورت گرفت.

رئیس آب و انرژي از تلاش‌های یونسکو قدردانی کرد و اطمینان همکاری را داد.

همچنان مسئولین یونسکو همراه با انجیران ریاست آب و انرژي ولایت خوست، از ساحات پروژه‌ها بازدید نمودند.

قرارداد پروژه برق رسانی ولسوالی های قوش تپه و درزاب ولایت جوزجان به ارزش بیش از ۱,۸ میلیارد افغانی به امضا رسید.

سه شنبه ۱۴۰۴/۱۰/۲

قرارداد پروژه بزرگ برق رسانی ولسوالی های قوش تپه و درزاب ولایت جوزجان، به ارزش مجموعی بیش از ۱,۸ میلیارد افغانی، معادل ۲۸,۴ میلیون دالر آمریکایی طی مراسم رسمی به امضا رسید.

مراسم امضای این قرارداد با حضور محترم الحاج ملا عبدالغنی برادر، معاون اقتصادی ریاست الوزراء، محترم الحاج ملا عبداللطیف منصور وزیر آب و انرژی، محترم ملا عبدالهادی یعقوب معین انرژی، شماری از بزرگان امارت اسلامی افغانستان، رؤسا و نمایندگان رسانه های ملی و بین المللی، در تالار کنفرانس های کمیسیون اقتصادی برگزار گردید.

مولوی عبدالرحمن رحمانی رئیس عمومی انرژی های پایدار در این مراسم پیرامون دستاورد های وزارت در زمینه انکشاف انرژی مختصراً اشاره نموده همچنین ضمن توضیحات لازم در مورد این پروژه اظهار داشت که با تکمیل شدن آن، باشندگان تقریباً تمامی قریه جات ولسوالی های قوش تپه و درزاب از نعمت برق مستفید شده و زمینه های بهبود خدمات اجتماعی، رشد اقتصادی و توسعه پایدار در این مناطق فراهم خواهد گردید.

قابل ذکر است که قرارداد تطبیق این پروژه میان وزارت آب و انرژی و شرکت «استیت کارپس» به ارزش مجموعی بیش از ۱,۸ میلیارد افغانی، با تمویل امارت اسلامی افغانستان، به امضا رسیده و مدت تطبیق آن سه سال می باشد.

این پروژه شامل انتقال لین برق ۲۲۰ کیلوولت به طول ۸۵,۴ کیلومتر از پل خراسان الی ولسوالی های قوش تپه و درزاب، اعمار سب استیشن ها و ایجاد شبکه های توزیعی در ولسوالی های متذکره می باشد.

لغمان ولایت کې د غازي باغ چکډم جوړولو پروژه د څه باندې ۲ میلیونه افغانیو په لگښت پیل شوه.

چهارشنبه ۱۴۰۴/۱۰/۱۴

د لغمان ولایت د قرغیو ولسوالي اړوند په شهیدانو کلي کې د غازي باغ چکډم جوړولو پروژې چارې د څه د پاسه ۲ میلیونه افغانیو په لگښت د لغمان د اوبو او انرژي رئیس محترم مولوي شیرجان راشدي او د دغه ریاست د یو شمېر نورو مسئولینو په شتون کې پیل شوې.

د نوموړې پروژې د چارو په بشپړېدو سره به د سیمې پراخې کرنیزې ځمکې د سیلابي اوبو له گواښ څخه خوندي او د اوبو د مدیریت په برخه کې هم اغېزمن رول ولوبوي.

دغه چکډم د اوبو او انرژي وزارت له پراختیایي بودجې څخه د لغمان د اوبو او انرژي ریاست تر څارنې لاندې جوړېږي، چې چارې به یې د دریو میاشتو په موده کې بشپړې او گټې اخیستنې ته وسپارل شي.

پکتیکا ولایت کې د ۱۰۰ کیلو واټه لمړیزې برېښنا د تولید پروژه گټې اخیستنې ته وسپارل شوه.

یکشنبه ۱۴۰۴/۱۰/۱۴

د پکتیکا ولایت په یحیی خېلو ولسوالي کې د ۱۰۰ کیلو واټه لمړیزې برېښنا د تولید پروژه د پکتیکا د اوبو او انرژي رئیس محترم قاري فتح محمد ذاکر، د صنعت او سوداګري رئیس محترم ملا ښادي خان حسین حیدري، د نوموړي ولسوالي د مسئولینو او قومي مشرانو په شتون کې گټې اخیستنې ته وسپارل شوه.

د نوموړې پروژې گټې ته د سپارلو په مراسمو کې د پکتیکا د اوبو او انرژي رئیس د هغې په هکله معلومات وړاندې کړه او دغه پروژه یې د ولسوالي بازار د پرمختګ او د خلکو هوساینې بنسټیزه ذریعه وبلله او شرکت ته یې په دې برخه کې د هر راز همکاري ډاډ ورکړ.

نوموړې پروژه د پکتیکا د اوبو او انرژي ریاست تر چتر لاندې د هغه ولایت د صنعت او سوداګري ریاست د گډې همکاري پر بنسټ د ښرنوال خصوصي شرکت له لوري تطبیق شوه.

د ترکي شرکتونو د یوې ډلې مسؤلینو د اوبو او انرژي له وزیر سره په لیدنه کې د لمریزې برېښنا انرژي د تولید په برخه کې پانګونې ته لېوالتیا څرګنده کړه

دوشنبه ۱۴۰۴/۱۰/۱۵

د اوبو او انرژي وزیر محترم الحاج ملا عبداللطيف منصور د ترکي شرکتونو د یوې ډلې له مسؤلینو سره وکتل او په افغانستان کې د لمریزې برېښنا انرژي د تولید پروژو په برخه کې د پانګونې په هکله بحث او د اندونو تبادلې وکړه.

په دغه لیدنه کې، د ترکي شرکتونو مسؤلینو د افغانستان په بېلابېلو ولایتونو کې له ۱۰-۱۰۰ میګاواټه په وړتیا د لمریزې برېښنا انرژي د تولید په برخه کې پانګونې ته لېوالتیا څرګنده او په دې برخه کې د همکاري غوښتنه وکړه.

په ورته مهال، د اوبو او انرژي وزیر په دغه ناسته کې د لمریزې برېښنا انرژي په برخه کې د ترکي شرکتونو د پانګونې د هرکلي ترڅنګ، هغوی ته ډاډ ورکړ، چې اوسمهال په افغانستان کې له هره پلوه د پانګونې لپاره زمینه چمتو، امنیت ټینګ دی، او مونږ په دې برخه کې همکاري ته چمتو یو.

د دغې ناستې په پای کې پرېکړه وشوه، چې د دواړو لورو تخنیکي ټیمونو ترمنځ دې تخنیکي ناستې د پانګونې لپاره د عملي زمينې چمتو کولو په موخه ترسره شي.

پروژه سربند و کانال کهشان در ولایت لوگر با هزینه نزدیک به ۱۵۰ هزار دالر آمریکایی به بهره برداری سپرده شد

چهارشنبه ۱۴۰۴/۱۰/۱۷

پروژه سربند و کانال کهشان در ولسوالی چرخ ولایت لوگر با هزینه ۱۴۳ هزار دالر آمریکایی تکمیل و به بهره برداری سپرده شد.

با به بهره سپردن این پروژه ۶۰۰ هکتار زمین زراعتی آبیاری و ۲۰۰۰ فامیل از آن مستفید خواهد شد.

پروژه متذکره با هزینه مالی موسسه ایف، ای، او تحت نظارت ریاست آب و انرژی لوگر تطبیق گردید.

زابل ولایت کې د یوه چکډم پروژه د څه باندې درې میلیونه افغانیو په لګښت گټې اخیستنې ته وسپارل شوه

سه شنبه ۱۴۰۴/۱۰/۱۶

د زابل ولایت د شهر صفا ولسوالي اړوند د وچکي کاریز کلي چکډم پروژه د ۳ میلیونه او ۳۵۰ زره افغانیو په لګښت بشپړه او گټې اخیستنې ته وسپارل شوه.

د نوموړې پروژې گټې ته په سپارلو سره به د ځمکې لاندې اوبه پیاوړې، د سیلابونو ګواښونه کم او د اوبو سرچینو د پایدانه ساتنې لامل شي.

د یادونې وړ ده، چې د نوموړې پروژې چارې د اوبو او انرژي وزارت په مالي لګښت د زابل د اوبو او انرژي ریاست تر څارنې لاندې پرمخ وړل کېدې.

جلسه هماهنگی به منظور ارزیابی طرح‌ها، پیشنهادات و چالش‌های سکتور آب و انرژی، جهت ارجاع به کمیسیون اقتصادی، در معینیت آب تدویر یافت

پنجشنبه ۱۴۰۴/۱۰/۱۸

جلسه هماهنگی به منظور بررسی و ارزیابی همه جانبه طرح‌ها، پیشنهادات و چالش‌های سکتور آب و انرژی، تحت رهبری محترم معین الرحمن عمر آخندزاده، معین آب وزارت آب و انرژی، با حضور مشاورین مقام وزارت و تمام رؤسای سکتورهای آب و انرژی برگزار گردید. محترم معین آب هدف از برگزاری این جلسه را تقویت انسجام و هماهنگی در انجام امور، بررسی طرح‌ها و پیشنهادات، شناسایی فرصت‌ها و چالش‌های موجود و بهبود مدیریت و توسعه سکتورهای آب و انرژی عنوان نمود. در ادامه، رؤسای سکتورهای آب و انرژی هر یک به نوبه خویش دیدگاه‌ها، طرح‌ها، پیشنهادات و چالش‌های موجود را در راستای بهبود ارائه خدمات، ایجاد مراکز تحقیقاتی در سکتورهای مربوطه، فراهم‌سازی امکانات لازم، افزایش هماهنگی و ارتقای ظرفیت کارمندان مطرح کردند. قابل ذکر است که موضوعات مطرح شده پس از بررسی همه جانبه، به منظور انکشاف هرچه بیشتر سکتورهای آب و انرژی و حل مشکلات موجود، به کمیسیون اقتصادی امارت اسلامی افغانستان جهت تصمیم‌گیری نهایی ارجاع خواهد شد.

د اوبو او انرژي نوی وزیر همکارانو ته ور وپېژندل شو او په رسمي توگه يې خپله دنده پيل کړه.

چهارشنبه ۱۴۰۴/۱۰/۲۴ هـ ش

پروژه تحکیمات سواحل دریای آمو در ولایت جوزجان به بهره برداری سپرده شد.

چهارشنبه ۱۴۰۴/۱۰/۲۴

پروژه تحکیمات سواحل دریای آمو در مربوطات منطقه جوی سرای ولسوالی قرقین ولایت جوزجان با حضور محترم مولوی وکیل احمد نقی، رئیس تحکیمات سواحل دریای آمو، محترم ملا محمد سرور فاضل، ولسوال قرقین و شماری دیگر از مسئولین محلی و متنفذین قومی به بهره برداری سپرده شد.

آقای نقی در مراسم به بهره سپردن این پروژه در مورد آن معلومات ارائه نموده، افزود که در آینده پروژههای دیگر تحکیمات سواحل نیز تطبیق خواهد شد.

پروژه متذکره که یک کیلومتر طول دارد، کار آن با هزینه مالی محترم قاری گل حیدر شفق، والی پیشین جوزجان، مسئولین ریاست تحکیمات سواحل دریای آمو و مردم منطقه مذکور تطبیق و به بهره برداری سپرده شد.

کنړ ولایت کې د یوه تحکیماتي دېوال جوړولو پروژې چارې د نږدې شپږ نیم میلیونه افغانیو په لگښت پیل شوې.

یکشنبه ۱۴۰۴/۱۰/۲۱

د کنړ ولایت د منورې ولسوالي په امین آباد کلي کې د یوه تحکیماتي دېوال جوړولو پروژې چارې د ۶ میلیونه، ۴۵۷ زره او ۲۲۴ افغانیو په لگښت پیل شوې.

نوموړی تحکیماتي دېوال د ۴۸۰ متره په اوږدوالي سره جوړېږي، چې چارې به یې د شپږو میاشتو په موده کې بشپړې او گټې اخیستنې ته وسپارل شي.

نوموړې پروژه د اوبو او انرژي وزارت له لوري یوه کورني شرکت ته په قرارداد ورکړل شوی او څارنه یې د کنړ د اوبو او انرژي ریاست له لوري ترسره کېږي.

محترم الحاج ملا محمدیونس آخندزاده، چې تازه د عالیقدر امیرالمؤمنین حفظه الله ورعاه د ۱۴ گڼې فرمان د ۱۴۴۷/۷/۱۷ هـ ق پر بنسټ د اوبو او انرژي وزیر په توگه ټاکل شوی، د یو لړ رسمي مراسمو په ترڅ کې د دغه وزارت مسئولینو او کارمندانو ته ور وپېژندل شو او رسماً یې خپله دنده پیل کړه.

د پېژندنې په مراسمو کې، د کلیو د بیارغونې او پراختیا وزیر محترم الحاج ملا عبداللطیف منصور، د چارو ادارې عمومي ریاست مرستیال محترم مولوي سیف الدین تائب، د اوبو معین محترم مجیب الرحمن عمر آخندزاده، د اسلامي امارت گڼ شمېر مشرانو، سلاکارانو، رئیسانو او د اوبو او انرژي وزارت کارمندانو شتون درلود.

محترم الحاج ملا عبداللطیف منصور چې تر دې مخکې یې د اوبو او انرژي وزارت مسئولیت په غاړه درلود، د لنډې وینا ترڅنګ، د دغه وزارت لاسته راوړنو ته اشاره وکړه او زیاته یې کړه، چې د ده د ماموریت په پړاو کې د اوبو بندونو د جوړولو، د اویزو سرچینو د مدیریت او د انرژي سکتور د پراختیا په برخه کې اغېزمن گامونه پورته شوي دي. هغه له ټولو مسئولینو او کارمندانو څخه وغوښتل چې په رښتینولي، ژمنتیا او بشپړ اطاعت سره ور سپارل شوي مسئولیتونه په لا زیاتو هڅو سره پرمخ یوسي.

د مراسمو په دوام کې، د اوبو او انرژي وزیر محترم الحاج ملا محمد یونس آخندزاده، په اسلامي نظام کې مسئولیت یو ستر امانت وباله او ټینګار یې وکړ، چې ټول مسئولین مکلف دي، ترڅو دغه امانت د خپلو دندو په ترسره کولو سره په ښه توگه ترسره کړي. هغوی د دغه وزارت د پخواني وزیر هڅې او کړنې وستایلي او زیاته یې کړه، چې د محدودو امکاناتو سره سره، د اوبو د مدیریت او د انرژي د پراختیا په برخه کې د پام وړ فعالیتونه ترسره شوي دي.

همدارنګه، د چارو ادارې عمومي ریاست مرستیال محترم مولوي سیف الدین تائب، د نوي وزیر د ټاکلو په هکله د عالیقدر امیرالمؤمنین حفظه الله ورعاه فرمان ولوست او هغوی ته یې د لا توفیق غوښتنه وکړه.

دغه مراسم په هېواد کې د اسلامي نظام لپاره د لا زیاتو توفیقاتو د غوښتلو په دعائې سره پای ته ورسېد.

معین انرژي وزارت آب و انرژي با ولسوال و بزرگان ولسوالۍ گلدره پیرامون پروژه برق رسانی در آن ولسوالۍ دیدار و گفتگو نمود

یکشنبه ۱۴۰۴/۱۰/۱۴

محترم الحاج ملا عبدالهادی "یعقوب" معین انرژي وزارت آب و انرژي در دفتر کار خویش با محترم مولوی محمد عثمان "عثمانی" ولسوال گلدره و شماری از موسفیدان و بزرگان آن ولسوالۍ دیدار نمود.

در این دیدار ولسوال و بزرگان گلدره خواستار تطبیق پروژه برق رسانی و پروژه اعمار بند ذخیروی آب در ولسوالۍ متذکره شدند.

محترم معین انرژي به آنها اطمینان داد که با در نظر داشت امکانات موجود در زمینه برق رسانی ولسوالۍ گلدره از سوی این وزارت در آینده توجه لازم صورت خواهد گرفت.

د اوبو او انرژي وزارت پلاوي د قرغزستان له لورپورو چارواکو سره مهمه ناسته ترسره کړه

چهارشنبه ۱۴۰۴/۱۰/۳

د اوبو او انرژي وزارت د انرژي معین او ورسره پلاوي د قرغزستان د انرژي وزارت له مرستیال وزیر سره رسمي لیدنه وکړه. په دې ناسته کې د انرژي معین افغانستان د سیمه ایزو پروژو د نښلون لپاره غوره ځای وبله، او د افغانستان د برېښنا سکتور د پانګونې فرصتونه یې تشریح کړل.

همدارنگه په دې ناسته کې د CASA ۱۰۰۰ پروژې د افغانستان په خاوره کې د کارونو د پرمختګ په اړه هم لنډ معلومات شریک شول.

د قرغزستان د انرژي وزارت مرستیال وزیر د افغانستان د پلاوي د میلمه پالنې مننه وکړه او ډاډ یې څرګند کړ چې د قرغزستان هیواد به د شبکې د عصري کېدو، د مختلفو سرچینو څخه د برېښنا تولید او د برېښنا ضایعاتو په کموالي کې له افغانستان سره مرسته وکړي. په پای کې دواړو لوریو هوکړه وکړه چې د برېښنا په برخه کې به خپلې تخنیکي او مسلکي اړیکې لا پیاوړې کوي، همدارنگه دواړو لوریو هوکړه وکړه چې یو بل ته کاري ټیمونه معرفي کړي ترڅو ښه همغږي رامنځته شي او شوي تعهدات عملي بڼه خپله کړي.

فاریاب ولایت کې د اجریم غلبلي چکډم پروژه د څه باندې ۵،۷ میلیونه افغانیو په لګښت بشپړه شوه

دوشنبه ۱۴۰۴/۱۰/۲۲

د فاریاب ولایت په المار ولسوالۍ کې د اجریم غلبلي چکډم جوړونې پروژه د ۴ میلیونه، ۶۲۲ زره او ۷۹۰ افغانیو په لګښت بشپړه او د فاریاب د اوبو او انرژي رئیس محترم مولوي محي الدين مبارز او یو شمېر نورو سیمه ایزو مسئولینو په شتون کې گټې اخیستنې ته وسپارل شوه.

نوموړې پروژه د اوبو او انرژي وزارت له لوري یوه کورني شرکت ته په قرارداد ورکړل شوی وو، چې څارنه یې د فاریاب د اوبو او انرژي ریاست د مسئولینو له لوري ترسره کېده.

دغه پروژه به د ځمکې لاندې اوبو د پیاوړتیا لامل او همدارنگه د کرنیزو ځمکو د خړوبولو لپاره هم زمینه چمتو شي.

پروژه ۲ میگاوات برق آفتابی در ولایت پکتیکا به بهره برداری سپرده شد

پنجشنبه ۱۴۰۴/۱۰/۱۱

پروژه ۲ میگاوات برق آفتابی در شرنه، مرکز ولایت پکتیکا با حضور محترم مخدوم عبدالسلام سعادت، معاون والی پکتیکا، محترم قاری فتح محمد ذاکر، رئیس آب و انرژي پکتیکا، شمار دیگر از مسئولین محلی و متنفذین قومی به بهره برداری سپرده شد.

آقای سعادت در مراسم به بهره سپردن پروژه متذکره، آنرا برای باشندگان ولایت پکتیکا یک پروژه حیاتی خواند.

همچنان، رئیس آب و انرژي پکتیکا پیرامون پروژه متذکره معلومات لازم را ارائه نموده افزود که این پروژه برق مورد نیاز بازار و تمام ادارات دولتی ولایت پکتیکا را تامین می کند، و از سرمایه گذاران دیگر خواست که در پروژه های تولید برق در این ولایت سرمایه گذاری نمایند.

گفتنی ست که پروژه متذکره تحت چتر ریاست آب و انرژي پکتیکا از سوی شرکت خصوصی اباسین بهار تطبیق شده است.

د اوبو او انرژي وزير د ۸۴۵ ميگاواټه برېښنا توليدولو تړونونو د لاسليکولو په مراسمو کې د برېښنا د توليد په برخه کې د بهرنۍ اتکا کچې پر کمولو باندې ټينگار وکړ

چهارشنبه ۱۴۰۴/۱۱/۲۳

د افغانستان برېښنا شرکت او عزيزي گروپ ترمنځ نن (چهارشنبه) په پلازمېنه کابل کې د ۸۴۵ ميگاواټه برېښنا توليدولو د پنځو پروژو تړونونو د لاسليک په مراسمو کې د اوبو او انرژي وزير محترم الحاج ملا محمد يونس آخندزاده وويل، چې د اسلامي امارت او خصوصي سکتور ترمنځ گډې همکارۍ د هېواد د اقتصادي ځان بسياينې بهير گرندۍ کړۍ دی.

ښاغلي آخندزاده څرگنده کړه، چې اسلامي امارت هڅه کوي د کورنيو سرچينو څخه په اغېزمن ډول گټه واخلي او د برېښنا د توليد په برخه کې د بهرنۍ اتکا کچه راکمه کړي. د نوموړي په وينا، دا ډول پروژې نه يوازې د برېښنا انرژي اپتياوې پوره کوي، بلکې د کارموندنې فرصتونه هم رامنځته کوي او د هېواد اقتصادي ثبات پياوړی کوي.

هغه زياته کړه، چې اوس مهال په افغانستان کې د پانگونې لپاره تر بل هر وخت مناسب فرصتونه برابر شوي دي او امارت هڅه کوي پانگوالو ته آسانتياوې برابرې کړي، ترڅو هغوی وکولای شي په بېلابېلو سکتورونو کې پانگونه وکړي. نوموړي پانگوالو ته ډاډ ورکړ، چې د دوی د پانگو د خوندي ساتلو او ملاتړ لپاره به لازم گامونه پورته شي.

د اوبو او انرژي وزير د عزيزي گروپ د مشر هڅې او پانگونه وستايله او ويې ويل، چې د اسلامي امارت او خصوصي سکتور ترمنځ همکارۍ د هېواد د بنسټيزو پروژو په پلي کولو کې مهم رول لري. هغه د ياد گروپ سره د بشپړې همکارۍ ډاډ ورکړ او هيله يې څرگنده کړه، چې دا ډول پروژې به د افغانستان د انرژي سکتور د پراختيا لپاره مهم بدلونونه رامنځته کړي.

بازسازی بخش تخریب شده کانال پاچاجوی در ولایت لغمان با هزینه بیش از ۹۰ هزار دالر آمریکایی آغاز شد

چهارشنبه ۱۴۰۴/۱۱/۱۵

بازسازی بخش تخریب شده کانال پاچاجوی در منطقه گبرۍ در مربوطات مرکز ولایت لغمان با هزینه ۹۰ هزار و ۴۴ دالر آمریکایی با حضور محترم مولوی شیرجان راشدی، رئیس آب و انرژي لغمان و شماری از متنفذین قومی آغاز گردید. آقای راشدی در مراسم افتتاح پروژه متذکره پیرامون آن معلومات لازم را ارائه نموده افزود که این پروژه ۶۰ متر طول دارد که کار آن در ظرف شش ماه تکمیل و به بهره برداری سپرده خواهد شد.

کار این پروژه با هزینه مالی موسسه ایف، ای، او تحت نظارت ریاست آب و انرژي لغمان به پیشبرده می شود.

کاپيسا ولایت کې د اوبو په برخه کې اووه پروژې د څه باندې يوولس ميليونه افغانیو په لگښت بشپړې او گټې اخيستنې ته وسپارل شوې

چهارشنبه ۱۴۰۴/۱۱/۱

د کاپيسا ولایت په تگاب او نجراږ ولسوالیو کې د پورتنی او کښتني هندوسوز سربندونه، میرکلا، نوروزخېلو، محب خېلو، شاتو او میاخېلو د سیند غاړو ټینګښت پروژو چارې د ۱۱ میلیونه، ۶۸۷ زره او ۷۰ (۱۱۶۸۷۰۷۰) افغانیو په لگښت بشپړې او گټې اخيستنې ته وسپارل شوې.

د نوموړو پروژو گټې ته په سپارلو سره به شاوخوا ۶۰۰ جریبه کرنیزه ځمکه خړوبه او نږدې ۳۰۰۰ جریبه کرنیزه ځمکه د سیلابونو له احتمالي گواښ څخه خوندي شي. د دغو پروژو چارې د ملګرو ملتونو د پراختیایي پروګرام په مالي لگښت د کاپيسا د اوبو او انرژي ریاست تر څارنې لاندې پرمخ وړل کېږي.

د اوبو او انرژي وزارت اداري ناسته د اوبو او انرژي وزير محترم الحاج ملا محمد يونس آخندزاده تر رهبري لاندې ترسره شوه

شنبه ۱۴۰۴/۱۱/۴

د اوبو او انرژي وزارت اداري ناسته د اوبو او انرژي وزير محترم الحاج ملا محمد يونس آخندزاده تر رهبري لاندې د دغه وزارت د اوبو معين محترم مجيب الرحمن عمر آخندزاده، د انرژي معين محترم ملا عبدالهادي يعقوب، سلاکارانو او ټولو رئيسانو په شتون کې ترسره شوه.

په دغه ناسته کې، د اوبو او انرژي سکتور پروژو د پلي کولو په بهير کې د شته ننگونو او اړينو موضوعاتو په هکله بحث وشو او د ستونزو د هوارولو په موخه عملي حل لارې تر څېړنې لاندې ونيول شوې.

د اوبو او انرژي وزير محترم الحاج ملا محمد يونس آخندزاده د اوبو او انرژي سکتور پروژو د پلي کولو په برخه کې د رئيسانو وړاندیزونه، د پروژو د تدارکاتي بهير چټکتيا او د دغه وزارت د انجنيرانو وړتيا لوړونه په ځانگړې توگه د سترو پروژو د تفصيلي ډيزاين په برخه کې واورېده او ويې څېړل او د ستونزو د هوارولو او د چارو د ترسره کولو د چټکتيا په موخه اړوندو مسئولينو ته اړينې لارښوونې وکړې.

همدارنگه، د اوبو او انرژي وزير د ناستې په بهير کې، په هېواد کې اسلامي نظام ستر الهي نعمت وباله او د چارو په ترسره کولو کې پر اطاعت، رښتينولي او مسؤليت منلو باندې ټينگار وکړ.

پاک کارۍ کانال حوض ذخيروی دستگاه واترپمپ در ولايت پروان انجام شد

یکشنبه ۱۴۰۴/۱۰/۲۱

پاک کارۍ کانال حوض ذخيروی دستگاه واترپمپ در ولايت پروان تحت رهبري مسئولين رياست آب و انرژي پروان با هزينه مالی استفاده کنندگان آب کانال متذکره انجام شد.

کانال مذکور یکی از کانالهای اساسی در ولايت پروان بوده که بيش از ۲۷۰۰ هکتار زمین زراعتی در مربوطات ولايت پروان و ولسوالیهای قره باغ و کلکان ولايت کابل را تحت آبیاری قرار می دهد.

وزير آب و انرژي از جريان کار پروژه کانال شاهي ولايت لغمان بازديد نمود

پنجشنبه ۱۴۰۴/۱۱/۹

محترم الحاج ملا محمد يونس آخندزاده، وزير آب و انرژي همراه با محترم مجيب الرحمن عمر آخندزاده، معين آب، محترم حافظ انځرگل، معاون والی لغمان، محترم مولوی شیرجان راشدی، رئیس آب و انرژي لغمان، ولسوال ولسوالی الینگار و تیم تخنیکي از جريان کار پروژه کانال شاهي ولايت لغمان بازديد نمود.

وزير محترم آب و انرژي به مسئولين رياست آب و انرژي لغمان و شرکت قراردادی هدايات لازم را داد و بر تسريع امور و کيفيت بهتر آن تاکيد ورزید.

گفتنی ست که کانال شاهي در ولسوالی الینگار ولايت لغمان موقعيت دارد. اين کانال در مجموع با داشتن دو فاز، هفتاد و دو (۷۲) کیلومتر طول دارد و تقريباً ۲۰ هزار هکتار زمین را آبیاری می نماید که اکنون کار ساختمانی لات نخست آن جريان دارد و ۲۲ درصد پيش رفته است.

پکتیکا ولایت کې د ۱۰۰ کیلوواټه لمريزې برېښنا د توليد پروژه گټې اخيستنې ته وسپارل شوه

یکشنبه ۱۴۰۴/۱۱/۱۹

د پکتیکا ولایت په زرغون شهر ولسوالي کې د ۱۰۰ کیلوواټه لمريزې برېښنا پروژه د پکتیکا د اوبو او انرژي رياست د تخنیکي سلاکار محترم انجنير عیسی محمد مسلم، د صنعت او سوداگري رئیس محترم ملا بنادي خان او یو شمېر نورو سیمه ایزو مسئولینو او قومي مشرانو په شتون کې گټې اخيستنې ته وسپارل شوه.

د نوموړې پروژې گټې د سپارلو په مراسمو کې ښاغلي مسلم دغه پروژه د نوموړې ولسوالي د بازار د پرمختگ لپاره اړینه وبلله او زیاته یې کړه، چې مونږ هڅه کوو چې دغه وړتیا لا هم زیاته کړو.

دغه پروژه د پکتیکا د اوبو او انرژي رياست تر چتر لاندې د دغه ولايت د صنعت او سوداگري رياست په همکاري د یوه خصوصي شرکت له لوري پلې شوه.

د اوبو او انرژي وزير د هرات ولايت له پاشدان بند څخه ليدنه وکړه

دوشنبه ۱۴۰۴/۱۱/۱۳

د اوبو او انرژي وزير محترم الحاج ملا محمد يونس آخندزاده هرات ولايت ته د خپل سفر په ترڅ کې په داسې حال کې چې د هريرود مرغاب عمومي حوزوي رئيس محترم مولوي عبدالسلام مستوفي آغا، د هرات د کليو د بيارغونې او پراختيا رئيس محترم ملا عبدالسلام هجرت، د مخابراتو رئيس محترم حافظ خيرالله او د هرات د اوبو او انرژي رئيس يې ملتيا کوله له پاشدان بند څخه ليدنه وکړه او اړوندو مسئولينو ته د بند د ساتنې په موخه اړينې لارښوونې وکړې.

همدغه راز، د اوبو او انرژي وزير د هريرود مرغاب عمومي رئيس او د هرات د اوبو او انرژي رئيس او د نوموړو رياستونو له کارمندانو سره وکتل او هغوی ته يې د کاري اصولو د مراعاتولو او د نوي سنت د احيا کولو په موخه اړينې لارښوونې وکړې.

وزير آب و انرژي از تونل‌های انحرافی بند بخش آباد و ساحه بند بازدید نمود

چهارشنبه ۱۴۰۴/۱۱/۱۵

محترم الحاج ملا محمد يونس آخندزاده، وزير آب و انرژي طی سفر خویش به ولايت فراه در حالی که محترم ملا محمد حافظ مجاهد، والي فراه، محترم مولوي عبدالسلام مستوفي آغا، رئيس عمومي حوزوي هريرود مرغاب، محترم ملا برهان الدين مینوال، رئيس آب و انرژي فراه، محترم مولوي محمد عیسی شریف، قوماندان امنیه فراه، محترم ملا عبدالسلام هجرت، رئيس احيا و انکشاف دهات هرات، محترم حاجي محمود ثاني، رئيس احيا و انکشاف دهات هلمند و شماری دیگر از مسئولین محلی فراه ایشان را همراهی می کردند، از تونل‌های انحرافی بند بخش آباد و ساحه بند بازدید نمود و به مسئولین ذیربط جهت حفظ و مراقبت و نظارت از آن هدايات لازم را داد. همچنان، وزير آب و انرژي با شماری از متنفذین و بزرگان ولايت فراه دیدار نمود، و مشکلات و پیشنهادات آنها را استماع کرد و اطمینان داد که وزارت آب و انرژي به مشکلات و پیشنهادات آنها با درنظرداشت امکانات موجود و انکشاف متوازن رسیدگی خواهد کرد.

پروژه اعمار ديوار محافظوی بولدروال عزيزخان کڅ در ولايت لغمان با هزینه بیش از ۷۴ هزار دالر آمریکایی آغاز گردید

چهارشنبه ۱۴۰۴/۱۱/۲۲

پروژه اعمار ديوار محافظوی بولدروال عزيزخان کڅ در مربوطات ولسوالی قرغه‌ای ولايت لغمان با هزینه ۷۴ هزار و ۶۲۴ اعشاريه ۴۰ دالر آمریکایی با حضور محترم مولوي شیرجان راشدی، رئيس حوزه فرعی دریایی مهترلام-لغمان، مسئولین موسسه ایف، ای، او و شماری از متنفذین قومی آغاز شد.

آقای راشدی در مراسم افتتاح این پروژه در مورد آن معلومات لازم ارائه نموده، افزود که این پروژه ۵۰۰ متر طول دارد که برای شمار زیادی از مردم زمینه کار مساعد گردیده و کار آن در ظرف شش ماه تکمیل و به بهره برداری سپرده خواهد شد.

کار پروژه مذکور با هزینه مالی موسسه ایف، ای، او تحت نظارت ریاست حوزه فرعی دریایی مهترلام-لغمان به پیشبرده می شود که با تکمیل شدن کار آن، زمین های زیاد زراعتی و خانه‌های مسکونی تا حدی از تهدیدات سیلاب‌ها محفوظ خواهد شد.

لغمان ولايت کې د ۱۱۰ ميگاواټه بادي برېښنا دستگاؤو د نصبولو په موخه ځمکه تثبيت او لومړنۍ تخنیکي سروې ترسره شوه

یکشنبه ۱۴۰۴/۱۱/۱۲

د اوبو او انرژي وزارت د پایداری انرژي ریاست تخنیکي ټیم د لغمان د اوبو او انرژي رئيس محترم مولوي شیرجان راشدي او یو شمېر نورو اړوندو ریاستونو له مسئولینو سره وکتل او په دغه ولايت کې د بادي برېښنا دستگاؤو د نصبولو په موخه د ځمکې د تثبیت او لومړنۍ تخنیکي سروې د ترسره کولو په هکله خبرې اترې وکړې.

همدغه راز، د اوبو او انرژي وزارت او د لغمان د اوبو او انرژي ریاست گډ تخنیکي ټیمونو د لغمان ولايت په بادپښ او قرغیو ولسوالیو کې د ۱۱۰ ميگاواټه بادي برېښنا د تولید لپاره ځمکه تثبیت او لومړنۍ تخنیکي سروې ترسره کړه.

د نوموړو پروژو په پلي کېدو سره به د اړوندو سیمو خلکو ته د برېښنا رسونې ترڅنګ، گڼې نورې آسانتیاوې هم چمتو شي.

د اوبو او انرژي وزارت د انرژي معین د لوگر ولایت له قومي مشرانو سره په هغه ولایت کې د برېښنا انرژي پروژو د اړوندو موضوعاتو په هکله خبرې وکړې

یکشنبه ۱۴۰۴/۱۱/۱۲

د انرژي محترم معین الحاج ملا عبدالهادي يعقوب د خپل کار په دفتر کې د دغه معینیت د یو شمېر رئیسانو په شتون کې د لوگر ولایت له قومي مشرانو او سپین ږیرو سره وکتل. په دغه لیدنه کې، په هغه ولایت کې د برېښنا انرژي پروژو د اړوندو موضوعاتو په هکله بحث وشو.

د انرژي معین د لوگر ولایت د قومي مشرانو د ستونزو او وړاندیزونو تر اورېدلو وروسته، ډاډ ورکړ چې د شته امکاناتو په پام کې نیولو سره به په راتلونکي کې مطرح شوو ستونزو ته اړینه رسېدنه وشي.

لوگر ولایت کې د وزیر کلا او خواجه انگور کانالونو د جوړونې پروژه د نږدې ۶۰۰ زره امریکایي ډالرو په لگښت پیل شوه

پنجشنبه ۱۴۰۴/۱۲/۷

د لوگر ولایت د مرکز، بل علم اړوند د وزیر کلا او په خروار ولسوالي کې د خواجه انگور کانالونو د جوړونې پروژه د ۳۸۲ زره او ۵۸۶ امریکایي ډالرو په لگښت پیل شوه. دغه پروژه ۷،۲ کیلو متره اوږدوالی لري، چې پکې گڼ شمېر کسانو ته د کار زمینه چمتو شوې، او چارې به یې د شپږو میاشتو په موده کې بشپړې او گټې اخیستنې ته وسپارل شي.

د نوموړې پروژې چارې د یو، این، اېف، اې، او موسسې په مالي لگښت د لوگر سیندیزې فرعي حوزې ریاست تر څارنې لاندې پرمخ وړل کېږي، چې د چارو په بشپړېدو سره به یې د اوبو ضایعاتو د مخنیوي ترڅنګ، شاوخوا ۱۲۶۹ هکتاره ځمکه خړوبه شي.

د پروان عمومي کانال د پاکاري چارې پیل شوې

سه شنبه ۱۴۰۴/۱۱/۲۱

د پروان عمومي کانال د پاکاري چارې د اویزو سرچینو د غوره مدیریت او د دغه کانال تر پوښنې لاندې سېمو ته د اوبو منظم چمتوکولو په موخه د غوړبند چاریکار فرعي سیندیزې حوزې رئیس محترم مولوي عبدالشکور سروري او د نوموړي کانال د اوبو د گټې اخیستونکو په شتون کې پیل شوې.

د نوموړې پروژې چارې د نوموړي کانال د اوبو ټولنې د گټې اخیستونکو په مالي لگښت د پروان د اوبو او انرژي ریاست د تخنیکي ملاتړ، د اړتیا وړ ماشینۍ چمتوکولو او څارنې لاندې پرمخ وړل کېږي.

مالي وزارت کې د انرژي د سپما او اغېزمنتیا په هکله د عامه پوهاوي برنامه وړاندې شوه

پنجشنبه ۱۴۰۴/۱۱/۱۶

په دغه برنامه کې د انرژي د سپما د مناسبو لارو، چارو په هکله د مالي وزارت له کارمندانو سره اړین معلومات شریک شول.

همدارنګه، د برنامې په دوام کې د اوبو او انرژي وزارت د پایداری انرژي د عمومي ریاست تر چتر لاندې د انرژي د اغېزمنتیا او ساتنې ریاست کارمندانو هر یو انجنیر منصورالرحمن عبدالحی د انرژي اغېزمنتیا آمر، اسماء الله مجدي د انرژي اغېزمنتیا د عامه پوهاوي کارپوه او انجنیر صديق الله خلاند د انرژي اغېزمنتیا اقتصادي کارپوه، د پرنټېشن په وړاندې کولو سره په بشپړه توګه د انرژي مدیریت، د انرژي د سرچینو ساتنې، چاپیریال ساتنې، د انرژي د سپما ارزښت او د سپما تګلارې اړوند معلومات ګډونوالو ته وړاندې کړل او د یادې برنامې د وړاندې کولو موخه یې له انرژي څخه په سمه توګه گټه اخیستنه او عامه پوهاوی وبله.

د یادونې وړ ده، چې د انرژي سپما د عامه پوهاوي برنامې د اقتصادي کمېسیون د ۱۴۴۵/۹/۲۰ نېټې د ۱۳ گڼې مصوبې دوهم بند د تحقق په موخه له پلان سره سم د اوبو او انرژي وزارت له خوا مخکې له دې په څو وزارتونو کې ترسره شوې او په راتلونکي کې به هم دوام ومومي.

کار دو پروژه اضطراری تحکیمات سواحل دریای آمو به خوبی جریان دارد

سه شنبه ۱۴۰۴/۱۱/۲۱

این پروژه‌ها در قریه قلم گذر ولسوالی امام صاحب ولایت کندز و قریه کهنه آریق ولسوالی قرقین ولایت جوزجان جریان دارد و کار آن به خوبی به پیشبرده می‌شود. پروژه‌های متذکره با هزینه مالی محترم ملا محمد خان دعوت، والی کندز و محترم قاری گل حیدر شفق، والی پیشین ولایت جوزجان و مردم محل با همکاری تخنیکی ریاست تحکیمات سواحل دریای آمو تطبیق می‌شوند. با تکمیل شدن کار این پروژه‌ها از تخریبات بیشتر دریای آمو در مناطق مذکور جلوگیری خواهد شد.

برنامه آموزشی ارتقای ظرفیت تحت عنوان «مفاهیم هایدرولوژی و مدیریت منابع آب» در وزارت آب و انرژی برگزار گردید

شنبه ۱۴۰۴/۱۱/۱۱

این برنامه آموزشی سه‌روزه به منظور بلند بردن سطح ظرفیت کاری و ارتقای دانش مسلکی کارمندان، از سوی ریاست امور کارکنان تحت چتر ریاست عمومی مالی و اداری وزارت آب و انرژی، با همکاری ریاست عمومی منابع آب این وزارت، دائر گردید. در این برنامه بیش از ۲۰ تن از انجیران و کارمندان که وظایف‌شان به‌گونه مستقیم با موضوعات مرتبط به آب و منابع آبی ارتباط دارد، اشتراک نمودند. قابل ذکر است که در این برنامه آموزشی پیرامون مفاهیم اساسی هایدرولوژی، منابع آب سطحی و زیرزمینی، روش‌های اندازه‌گیری و تحلیل داده‌های هایدرولوژیکی، اصول مدیریت پایدار منابع آب و چالش‌های موجود در این بخش، معلومات همه‌جانبه و تخصصی ارائه گردید تا اشتراک‌کنندگان بتوانند از آموخته‌های خویش در بهبود اجرای وظایف مسلکی و مدیریت مؤثر منابع آب در سطح کشور استفاده بهتر نمایند.

یک پروژه تحکیماتی در ولایت زابل با هزینه بیش از ۳ میلیون افغانی به بهره برداری سپرده شد

شنبه ۱۴۰۴/۱۱/۱۶

پروژه تحکیماتی منطقه سایکز در مربوطات ولسوالی ارغنداب ولایت زابل با هزینه ۳ میلیون و ۱۹۰ هزار و ۶۰۷ افغانی تکمیل و به بهره برداری سپرده شد. پروژه متذکره در مجموع ۲۶۰ متر طول دارد که کار آن در ظرف چهار ماه تکمیل و به بهره‌برداری سپرده شد. با به بهره‌سپردن پروژه مذکور زمین‌های زراعتی، خانه‌های مسکونی، تعمیر ولسوالی و یک کلینیک از تهدیدات سیلاب‌ها محفوظ شد. کار پروژه متذکره با هزینه انکشافی وزارت آب و انرژی تحت نظارت ریاست حوزه فرعی دریایی ترنک قلات به پیشبرده می‌شد.

د اوبو او انرژي وزارت د دعوت او ارشاد د ښوونیز نصاب آزموینه واخیستل شوه

د اوبو او انرژي وزارت د دعوت او ارشاد ریاست د ښوونیز نصاب آزموینه د روژې مبارکې میاشتې په اتلسمه او نولسمه نېټه کې د دوو ورځو لپاره د دغه ریاست د مسئولینو له لوري واخیستل شوه، چې پکې د وزارت ټولو کارکوونکو ګډون کړی وو. دغه آزموینه د امر بالمعروف، نهی عن المنکر او شکایتونو د اورېدلو وزارت د عمومي ریاست د لارښوونې پر بنسټ واخیستل شوه. د دغې لارښوونې پر بنسټ، د افغانستان په ټولو امارتي ادارو کې له تدریس شوي ښوونیز نصاب څخه په منظم ډول آزموینه اخیستل کېږي. د امارتي ادارو د دعوت او ارشاد ریاستونه هر کال د کارمندانو د علمي او دیني پوهاوي د کچې د لوړولو په موخه له تدریس شوي نصاب څخه دوه آزمویني اخلي، چې یو یې د کال په نیمایي او بل یې د کال په پای کې اخیستل کېږي. په ورته مهال، د اوبو او انرژي په وزارت کې هم د کارمندانو څخه د مخکې تدریس شوو ښوونیزو موضوعاتو آزموینه، چې د معاملاتو له برخې سره تړاو لري، د دعوت او ارشاد ریاست د مسئولینو له لوري واخیستل شوه. ټاکل شوي ده چې د دغې آزموینې پایلې به په ټاکلي وخت کې له اړوندو کارمندانو او همدارنګه د دعوت او ارشاد له عمومي ریاست سره شریکې شي.

وزیر آب و انرژي از ساحه بند مچلغو ولايت پکتيا دیدار نمود

جمعه ۱۴۰۴/۱۲/۲۲

وزیر آب و انرژي محترم الحاج ملا محمد یونس آخندزاده، درحاليکه مسئولین ریاست حوزه فرعي دریایی پکتیا، رئیس عمومی خدمات انجینری وزارت، و معاون ولسوالی احمد آباد اورا همراهی می‌کردند، از ساحه بند مچلغو دیدار کردند، محترم آخندزاده و هیئت همراهش از کارهای سابقه این پروژه دیدار نمودند و اظهار امیدواری کردند که کارهای متباقی این پروژه در آینده نزدیک آغاز خواهند شد. این بند در ولسوالی احمد آباد ولایت پکتیا موقعیت دارد، به ارتفاع ۴۷ متر دیزاین شده است.

ظرفیت ذخیره کردن ۵,۲۸ میلیون متر مکعب آب را دارد. دارای دوکانال به طول ۷,۵ و ۱۲ کیلومتر می باشد، که ظرفیت آبیاری نمودن ۲۳۵۰ هکتار زمین زراعتی خواهد داشت و بیشتر از ۲۰۰۰۰ هزار نفر از ساکنین ۱۱ قریه از آن مستفید خواهند شد.

د اوبو او انرژي وزیر لوگر ولايت ته سفر وکړ

پنجشنبه ۱۴۰۴/۱۲/۲۱

د اوبو او انرژي وزیر محترم الحاج ملا محمد یونس آخندزاده چې د وزارت د انجینری خدمتونو عمومي رئیس انجینراسدالله عمار د لوگر د فرعي سندیزې حوزې رئیس ملا محمد اسمعیل آخندزاده او ورسره مل تخنیکي ټیم یې ملتیا کوله، د لوگر ولایت د خروار ولسوالي اوبو ذخیروي لوی بند څخه لیدنه وکړه.

د یادونې وړ ده، چې د دغه بند د لومړي فاز د حفظ او مراقبت پروژه تېر کال د اسلامي امارت له لوري په ټولیز ډول د ۳۱ میلیونه افغانیو په لگښت په لاره اچول شوې وه، چې گټې اخیستنې ته سپارل شوې ده او د دغې پروژې دوهم فاز په ټولیز ډول د ۳۵ میلیونه افغانیو په لگښت پرانیستل شوې ده او ټاکل شوې، چې د پنځو میاشتو په موده کې پلي شي.

د خروار بند د ۳۶ متره لوړوالي او ۱۴۰ متره اوږدوالي په درلودلو سره ۶ زره هکتاره ځمکه خړوبوي، چې ۱۳ زره کورنۍ به ورڅخه گټه پورته کړي.

جوزجان ولایت کې د آمو سیند څنډو د ټینګښت درې پروژې گټې اخیستنې ته وسپارل شوې

پنجشنبه ۱۴۰۴/۱۲/۱۴

د جوزجان ولایت د قرقرین ولسوالي اړوند دینار کلي کې د آمو سیند څنډو د ټینګښت درې پروژې چې ۹۴۰ متره اوږدوالی لري، د آمو سیند څنډو د ټینګښت رئیس محترم مولوي وکیل احمد نقی په شتون کې گټې اخیستنې ته وسپارل شوې.

نوموړې پروژې د آمو سیند څنډو د ټینګښت ریاست، د جوزجان ولایت مقام او د سیمې د خلکو په مالي لگښت پرمخ وړل کېدې.

د یادونې وړ ده، چې په روان ۱۴۰۴ هـ ل کال کې په دغه ولسوالي کې د آمو سیند څنډو د ټینګښت دوې نورې پروژې هم پلې شوې، چې سلگونه جریبه ځمکه او کورونه د آمو سیند له ویجاړیو خوندي شوي دي.

وزير آب و انرژي از کار های جاری بند پلټونی دیدار نمود

جمعه ۱۴۰۴/۱۲/۲۲

محترم الحاج ملا محمدیونس آخندزاده وزیر آب و انرژي در حالیکه انجنیر اسدالله عمار رئیس عمومی خدمات انجنیري وزارت و قاری فتح محمد ذاکر رئیس حوزه دریایی پکتیکا او را همراهی میکردند از کارهای جاری بند پلټونی ولایت پکتیکا دیدار نمودند و بخاطر بهبود امور به مسئولین مربوط هدایات لازم را داد. قابل ذکر است که هزینه اعمار بند پلټونی ۸۵۱ میلیون افغانی می باشد، که از بودجه انکشافی وزارت آب و انرژي پرداخت می شود. ظرفیت ذخیره نمودن تقریباً ۲۵ میلیون مترمکعب آب، آبیاری ۲۵۰۰ هکتار زمین زراعتی و تولید ۹۳۵ کیلووات برق را دارد. که تا این حال کارهای ساختمانی آن ۲۶ درصد تکمیل شده است.

برنامه آموزشی ارتقای ظرفیت در ریاست عمومی تنظیم خدمات انرژي برگزار شد

یکشنبه ۱۴۰۴/۱۱/۵

برنامه آموزشی ارتقای ظرفیت به منظور تقویت ظرفیت های تخنیکي، حقوقی و تجارتي، از سوی ریاست عمومی تنظیم خدمات انرژي برای مدیران و کارمندان تخنیکي ریاست های تحت چتر این ریاست برگزار گردید. این برنامه که به مدت یک ماه ادامه خواهد یافت با حضور محترم قاری شمس الرحمن جواد، رئیس عمومی تنظیم خدمات انرژي، و شماری از رؤسای سکتور انرژي آغاز شد. رئیس عمومی تنظیم خدمات انرژي هدف از برگزاری این برنامه را تبادل تجارب، ارتقای مهارت ها و افزایش دانش مسلکی اشتراک کنندگان عنوان نموده و آن را گامی مؤثر در راستای بهبود اجرای امور و تقویت تنظیم خدمات انرژي خواند.

قابل ذکر است که در این برنامه آموزشی، روی موضوعات مهم تخنیکي، حقوقی و تجارتي مرتبط با مارکیت برق، میکانیزم های مؤثر تنظیم فعالیت های انرژي، چالش ها و فرصت های موجود، بحث های همه جانبه صورت خواهد گرفت و اشتراک کنندگان تجارب عملی خویش را با یکدیگر شریک خواهند ساخت.

د اوبو او انرژي وزير د غزني ولايت د سلطان ذخيريوي او اوبولگولو بند څخه ليدنه وکړه

شنبه ۱۴۰۴/۱۲/۲۳

د اوبو او انرژي وزير محترم الحاج ملا محمد یونس آخندزاده او ورسره مل د دغه وزارت د انجنیري چوپړتیاوو او اوبو تاسیساتو عمومي رئیس محترم انجنیر اسدالله عمار غزني ولایت ته سفر وکړ او په داسې حال کې یې د سلطان ذخیریوي او اوبو لگولو بند څخه لیدنه وکړه، چې د غزني سیندیزې فرعي حوزې ولاړو اوبو رئیس محترم مولوي محمد شفیق عمر منصور او مل تخنیکي ټیم یې ملتیا کوله.

د یادونې وړ ده، چې د نوموړي بند د ساتنې او مراقبت پروژه تېر کال د اسلامي امارت له لوري په ټولیز ډول د ۱۱۴ میلیونه افغانیو په لگښت په لاره اچول شوې وه، چې چارې یې ۳۵ سلنه پرمخ تللې او ټاکل شوې ده، چې چارې یې په ۱۴۰۵ هـ ل کال کې بشپړې شي.

سلطان بند د ۳۵ متره لوړوالي او ۲۶۰ متره اوږدوالي او ۱۳ میلیونه متره مکعب ذخیریوي وړتیا په درلودلو سره ۱۵ زره هکتاره ځمکه خړوبوي، چې د غزني ولایت مرکز او د خواجه عمري ولسوالي اوسیدونکي ورڅخه په مستقیم ډول گټه پورته کوي.

د اوبو او انرژي وزير کندهار ولايت ته سفر وکړ

یکشنبه ۱۴۰۴/۱۲/۲۴

د کندهار ولايت دهلي بند ارتفاع د کابو ۱۳ متره په اندازه د لوړولو د تخنیکي مطالعاتو لومړنۍ سروې د امير المومنين حفظه الله د حکم پر بنسټ، د اوبو او انرژي وزير محترم الحاج ملا محمد يونس آخندزاده او ورسره مل د وزارت د انجنيري چوپړتياوو عمومي رئيس محترم انجنير اسدالله عمار او د کندهار سينديزې فرعي حوزې رئيس محترم ملا سيد محمد شرافت او ورسره مل ټيم په شتون کې په عملي توگه په سيمه کې پيل شوه.

ټاکل شوې ده، چې د نوموړي بند د تخنیکي مطالعاتو لومړنۍ سروې چارو تر بشپړېدو وروسته، د ډيزاين چارې هم دېر ژر پيل شي.

د يادونې وړ ده، چې د دهلي بند د کندهار ولايت د ښار په گډون د اوو ولسواليو د کرنيزو اوبو اړتياوې چمتو کوي، چې د بند ظرفيت د بند په کاسه کې د رسوباتو د راټولېدو له کبله کم شوی چې د بند په لوړولو سره به د کندهار ولايت د ښار په گډون د اوو ولسواليو د اوبو ستونزې هوارې او د حاصلاتو په کچه کې زياتوالی راشي.

زابل ولايت کې يوه تحکيماتي پروژه د نږدې ۵ ميليونه افغانينو په لگښت گټې اخيستنې ته وسپارل شوه

شنبه ۱۴۰۴/۱۲/۲۳

د زابل ولايت د ښکې ولسوالي اړوند گيرو سيمه کې يوه تحکيماتي پروژه د ۴ ميليونه، ۸۵۷ زره او ۵۳ افغانينو په لگښت بشپړه او د سيمه ايزو مسؤلينو په شتون کې گټې اخيستنې ته وسپارل شوه.

نوموړې پروژه په ټوله کې ۲۸۷ متره اوږدوالی لري چې چارې يې د اوبو او انرژي وزارت له پراختيايي بودجې څخه د ترنگ قلات سينديزې فرعي حوزې رياست تر څارنې لاندې پرمخ وړل کېږي.

د دغې پروژې گټې ته په سپارلو سره به د سيلابونو د زيانونو د کموالي ترڅنگ، د کرنيزو ځمکو، کورونو، د ولسوالي د ودانۍ، بازار او عامه تاسيساتو ساتنه هم وشي.

لغمان ولايت کې د يوه ساتندوی دېوال پروژې د رغونې چارې د څه باندي ۱۰۰ زره آمريکايي ډالرو په لگښت پيل شوې

سه شنبه ۱۴۰۴/۱۱/۲۱

د لغمان ولايت د قرغيو ولسوالي اړوند د زيرانيو کلي ساتندوی دېوال پروژې د رغونې چارې د ۱۱۳ زره آمريکايي ډالرو په لگښت دلغمان والي محترم قاري بختيار معاذ، د لغمان سينديزې فرعي حوزې رئيس محترم مولوي شيرجان راشدي، د اېف، اې، او موسسې مسؤلينو او يو شمېر سيمه ايزو مسؤلينو په شتون کې پيل شوې.

د دغې پروژې په پرايست غونډه کې دلغمان والي او ښاغلي راشدي د هغې د ټولنيزې او اقتصادي گټو او په راتلونکي کې د پراختيايي پروژو بهير د پلي کولو په هکله اړين معلومات وپاندي کړل.

نوموړې پروژه ۷۰۰ متره اوږدوالی لري، چې چارې يې د اېف، اې، او موسسې په مالي لگښت دلغمان سينديزې فرعي حوزې رياست تر څارنې لاندې پرمخ وړل کېږي، چې چارې به يې د پنځو مياشتو په موده کې بشپړې او گټې ته په سپارلو سره به يې کرنيزې ځمکې او استوگنيز کورونه تر يوه بريده د سيلابونو له گواښونو څخه خوندي شي.

پروژه مسدودسازی چینل های انشعابی دریای آمو در ولايت بلخ آغاز گردید

دوشنبه ۱۴۰۴/۱۲/۲۵

پروژه مسدود سازی چینل های انشعابی دریای آمو در قریه پتلی ایلاق مربوط ولسوالی شورته ولايت بلخ با استفاده از ماشینری، امکانات مالی و تخنیکي رياست تحکيمات سواحل دریای آمو با همکاری مالی محترم الحاج ملا محمد يوسف وفا، والی بلخ و مردم محل با حضور آمر تحکيمات دفتر ساحوی حیرتان، ولسوال و قوماندان امنیه ولسوالی شورته و شماری از متنفذین قومی آغاز شد.

در جریان این محفل، پیرامون اهمیت تحکیم سواحل دریای آمو، مسدود سازی چینل های انشعابی، جلوگیری از تخریب زمین های زراعتی و حفاظت از ساحات اطراف دریای معلومات لازم ارائه گردید و بر نقش این پروژه در جلوگیری از فرسایش سواحل و حفظ اراضی زراعتی منطقه روشنی انداخته شد.

با تطبیق این پروژه، ده ها جریب زمین جدید از بستر دریا خارج شده و به زمین های زراعتی تبدیل و ده ها جریب زمین زراعتی دیگر از خطر تخریب دریای آمو محفوظ خواهد شد.

وزير آب و انرژي از ساحه بند لوره ارغستان ولايت کندهار بازديد نمود

دوشنبه ۱۴۰۴/۱۲/۲۵

محترم الحاج ملا محمد يونس آخندزاده، وزير آب و انرژي در حالی از ساحه بند آب لوره ولسوالی ارغستان ولايت کندهار بازديد نمود که محترم انجنير اسدالله عمار، رئيس خدمات انجنيري وزارت، مسئول شرکت قراردادی و تیم تخنيکی انجنيري ايشان را همراهی می کردند.

وزير صاحب به مسئولین شرکت قراردادی هدايت داد که کار مطالعات امکان سنجی را به زودی در سه محور آغاز نمایند، که از میان آنها یک محور انتخاب می گردد.

گفتنی ست که مطالعات امکان سنجی و

دیزاین تفصیلی پروژه بند آب لوره با هزینه ۱۰۲ میلیون افغانی در بدل معدن با شرکت قراردادی افغان جرمن امضا گردیده، که هدف اساسی بند آبیاری زمین های زراعتی می باشد.

ارزگان ولايت کې د گوهرگين کانال د ټينگښت پروژه د ۹۰ زره آمريکايي ډالرو په لگښت بشپړه او گټې اخيستنې ته وسپارل شوه

دوشنبه ۱۴۰۴/۱۲/۲۵

د ارزگان ولايت د چهارچينو ولسوالي اړوند د گوهرگين کانال پروژه د ۹۰ زره آمريکايي ډالرو په لگښت بشپړه او د ترينکوټ سينديزې فرعي حوزې رئيس محترم مولوي خليل الرحمن عمري او يو شمېر نورو سيمه ايزو مسئولينو په شتون کې گټې اخيستنې ته وسپارل شوه.

د نوموړې پروژې گټې په سپارلو سره د اوبو په برخه کې د کابو ۷۳۵ کورنيو ستونزې هوارې شوې.

د دغې پروژې چارې د نړيوال بانک په مالي ملاتړ د آغاخان خيريې بنسټ په تخنيکي همکاري د ترينکوټ سينديزې فرعي حوزې تر څارنې لاندې بشپړې او گټې اخيستنې ته وسپارل شوې.

تخار ولايت کې د آمو سيند څنډو د ټينگښت د اتم لات پروژه د څه باندې ۶۵ ميليونه افغانيو په لگښت بشپړه او د نهم لات پروژه د څه باندې ۸۱ ميليونه افغانيو په لگښت پيل شوه

پنجشنبه ۱۴۰۴/۱۱/۱۶

د تخار ولايت د درقد ولسوالي په يټيم تېې سيمه کې د آمو سيند څنډو د ټينگښت د اتم لات پروژه د ۶۵ ميليونه، ۳۸۴ زره او ۵۹ افغانيو په لگښت بشپړه او د نهم لات پروژه د ۸۱ ميليونه، ۵۰۳ زره او ۵۷۳ افغانيو په لگښت د آمو سيند څنډو د ټينگښت رئيس محترم مولوي وکيل احمد نقي، د دشت قلعي سينديزې فرعي حوزې رئيس او يو شمېر نورو سيمه ايزو مسئولينو په شتون کې پيل شوه.

د اتم لات پروژې گټې ته د سپارلو او د نهم لات پروژې د چارو د پيل په پرانيست غونډه کې ښاغلي نقي د نوموړو پروژو او د آمو سيند څنډو د ټينگښت د راتلونکو پروژو په هکله اړين معلومات وپاندې کړل.

د يادونې وړ ده، چې د آمو سيند څنډو د ټينگښت د اتم لات پروژه چې يو کيلو متر اوږدوالی او ۲۲ متره سور لري د اوبو او انرژي وزارت له پراختيايي بودجې څخه پرمخ وړل کېدې او د نهم لات پروژه هم چې ۱۱۵۰ متره اوږدوالی لري، چارې يې د دغه وزارت له پراختيايي بودجې څخه د آمو سيند څنډو د ټينگښت رياست تر څارنې لاندې پرمخ وړل کېږي.

خوست ولايت کې د شمل پيرانو سربند، استنادي دېوال او کانال پروژې چارې ۶۰ سلنه پرمخ تللې دي

شنبه ۱۴۰۴/۱۲/۲

د خوست مرستيال والي محترم مولوي محبوب شاه قانت او د خوست شمل - خرم سينديزې فرعي حوزې رئيس محترم مولوي عبدالقيوم ثابت او ورسره مل تخنيکي ټيم د دغه ولايت د مرکز اړوند د شمل پيرانو سربند، استنادي دېوال او کانال پروژې د چارو له بهير څخه څارنه وکړه او اړوندو مسئولينو ته يې د چارو د غوره پرمخ وړلو او ښه کيفيت په موخه اړينې لارښوونې وکړې.

د نوموړې پروژې ودانيزې چارې تر اوسه پورې ۶۰ سلنه پرمخ تللې دي.

کار یک پروژه در ولایت کندهار با هزینه ۱۱۰ میلیون افغانی با حضور وزیر آب و انرژی آغاز گردید

دوشنبه ۱۴۰۴/۱۲/۲۵

کار یک پروژه در ولسوالی میوند پائین ولایت کندهار با هزینه ۱۱۰ میلیون افغانی با حضور محترم الحاج ملا محمد یونس آخندزاده، وزیر آب و انرژی، محترم انجنیر اسدالله عمار، رئیس خدمات انجنیری وزارت، محترم ملا سید محمد شرافت، رئیس حوزه فرعی دریایی کندهار و معاون ولسوال ولسوالی میوند پائین آغاز شد.

در این پروژه، یک کانال به طول ۱۱۰۷ متر، یک سربند به طول ۲۰۰ متر، یک دیوار استنادی به طول ۶۰۰ متر، ۵ پلچک و ساختمان یک واش و دو سربز شامل می‌باشد. در این پروژه برای صدها تن زمینه کار مساعد شده و با تکمیل شدن کار آن ۱۸۰۰ هکتار زمین آبیاری خواهد شد.

کار پروژه متذکره از بودجه انکشافی وزارت آب و انرژی از سوی شرکت ساختمانی حمید مینه‌وال به پیشبرده می‌شود، که کار آن در ظرف ۱۴ ماه تکمیل و به بهره برداری سپرده خواهد شد.

د اوبو او انرژي وزارت د انرژي معين د بلخ له والي سره په ليدنه کې د دغه وزارت د پروژو د پلي کولو په هکله خبرې وکړې

پنجشنبه ۱۴۰۴/۱۲/۷

د اوبو او انرژي وزارت د انرژي معين محترم الحاج ملا عبدالهادي يعقوب په مشري پلاوي بلخ ولايت ته د خپل سفر پرمهال په داسې حال کې چې د شمال سينديزې حوزې عمومي رئيس محترم انجنير رفيع الله مجتبی يې ملتيا کوله د بلخ له والي محترم الحاج ملا محمد يوسف وفا سره وکتل او په دغه ولايت کې د اوبو او انرژي وزارت د پروژو د پلي کولو په ځانگړې توگه د آمو سيند څنډو د ټينگښت پروژې په هکله خبرې اترې وکړې.

همدارنگه، په دغه ليدنه کې دواړو لورو د وزارت او ولايت ترمنځ د لازياتو همکاريو په ترسره کولو باندې ټينگار وکړ.

وزیر آب و انرژی به ولایت ارزگان سفر کرد

چهارشنبه ۱۴۰۴/۱۱/۲۷

محترم الحاج ملا محمد یونس آخندزاده وزیر آب و انرژی، همراه با محترم انجنیر اسدالله عمار رئیس عمومی خدمات انجنیری و تأسیسات آب این وزارت، با همراهی مولوی خلیل الرحمن عمری رئیس آب و انرژی ارزگان، و ولسوال ولسوالی چنارتو از ساحه بند آغاچان و روند کارهای بند شفلوغ نظارت و ارزیابی به عمل آوردند، او ابراز امیدواری کرد که کار تطبیق بند شفلوغ و تحقیقات بند آغاچان در وقت معین آن تکمیل خواهد شد.

گفتنی ست که کارهای پروژه بند شفلوغ با هزینه ۱۶۴ میلیون افغانی از بودجه انکشافی وزارت آب و انرژی، از سوی شرکت انکشاف ملی به پیش برده می‌شود. قابل یادآوری است که روند سروی جیوتخنیک بند آغاچان تکمیل و دیزاین ابتدایی آن با وزارت شریک شده و کار بالای دیزاین بند برای امور ساختمانی جریان دارد. این بند با ارتفاع ۵۰ متر، ظرفیت ذخیره سازی ۷۰۰۰۰۰۰۰ هفتاد میلیون متر مکعب آب را دارد. همچنان، بند شفلوغ با ارتفاع ۲۳ متر و طول ۱۵۵ متر، ظرفیت ذخیره ۸۵۰۰۰۰ هشتصد پنجاه هزار متر مکعب آب را دارا می‌باشد.

د اوبو او انرژي وزارت د انرژي معينيت پلاوي د کندز ولايت د اوبو او انرژي پروژو د چارو له بهير څخه ليدنه وکړه

چهارشنبه ۱۴۰۴/۱۲/۶

د اوبو او انرژي وزارت د پایداری انرژي عمومي رئيس محترم مولوي عبدالرحمن رحمانی او د انرژي معينيت د دفتر آمر محترم مولوي بسم الله حیدري او ورسره مل د پنج آمو سينديزې حوزې عمومي رئيس محترم ملا اسدالله حامد د کندز ولايت د اوبو او انرژي پروژو د چارو له بهير څخه ليدنه وکړه.

همدغه راز، د انرژي معينيت پلاوي او د پنج آمو سينديزې حوزې عمومي رئيس د کندز له والي محترم الحاج ملا محمد خان دعوت سره وکتل او په دغه ولايت کې د اوبو او انرژي وزارت د چارو د لا غوره والي په موخه خبرې اترې وکړې او د وزارت او ولايت ترمنځ د لازياتو همکاري او همکاري په رامنځته کولو باندې ټينگار وشو.

د پوله تېرېدونکو اوبو مدیریت حقوقي اصول او اقليمي تغييرات

استاد برکت الله (اریوبي)

۱. د اوبو تخصیص انعطاف منونکې ستراتیژي: پر اوبېزو سرچینو باندې د اقليمي تغییراتو اغېزو په درشل کې د پوله تېرېدونکو اوبو اړوند قراردادونه دا په پام کې ونیسي چې څنگه او په څه ډول په یوه سیندیزه حوزه کې شریک هیوادونه د اوبو جریان د وخت او لاسرسي تغییراتو سره ځان سازگار کړي. سره له دې چې په دې برخه کې کمو معاهداتو د اوبو تخصیص مسئله رانغاړلې ده، ممکن د شدید سیاسي ماهیت په درلودلو دا کار شوی وي. هغوی هم چې دا کار یې کړی دی کابو څلورمه حصه تړونونه داسې دي چې مساوي تخصیص ته اړتیا لري او باقي یې هر شریک هیواد ته بېلابېل مقدار اوبه په نظر کې نیولي دي. خو بیا هم په ډېرو مواردو کې د اوبو تخصیص رقم فېکس (مشخص) دی چې د اقليمي تغییراتو سره د سازگاري په اړه کوم شرایط او میکانیزم پکې نه دي پېښېښي شوی. ^۴ د پوله تېرېدونکو همکاريو په برخه کې بېلابېل حقوقي او نهادیز تنظیمات شته چې د اوبو جریان متغیروالي د سازگاري او متعادل کولو په برخه کې مهمه ونډه لري. معاهده ممکن پېښېښي کړي چې د اقليمي تغییراتو سره د سازگاري په برخه کې پورتنی هیواد باید ښکتنې هیواد ته د انساني روغتیا او مهمو اکولوژیکي موخو لپاره لږ تر لږه د اوبو جریان لاندې لوړې ته پریږدي. په داسې حال کې چې دا ډول چلند د مشخص مقدار جریان په نسبت لږ محدودونکی وي، لاندې پروت هیواد لپاره ممکن دا چاره د محافظت ډېره لږه برخه ښکاره شي خو بېرته پروت هیواد لپاره به د لږ تر لږه مقدار جریان رسول هم د اندېښنې وړ وي. یوه بله لار داده چې د اوبو تحویل د جریان په تناسب ترسره شي. د مثال په توګه که چیرې جریان کم شي نو طبعاً تحویل یې هم کم دي او د ډېرو په صورت کې به یې د تحویل د مقدار ډیریري. دا چاره هم وچ او هم ترسالی شرایطو ځواب ویونکې ده، سره له دې چې دا کار انعطاف منونکې زیربناوې، مؤثر عملياتي قواعدو، په منظمه توګه د اړېکو ټینګول او آمار او ارقامو شریکولو ته اړتیا لري.

بشري فعالیتونو په ځانګړې توګه د شین کورېزو گازونو خوشي کول د دې سبب شوي چې د ځمکې اقليمي سیستم په ژوره توګه اغېزمن کړي. دا چې اوبه زموږ د اقليمي سیستم اساسي عنصر دی نو ځکه دا ډول تغییرات به ضرور د هایدرولوژیکي سایکل مهمه برخه وي. په حقیقت کې د اقليمي تغییراتو په برخه کې ډیری مطالعات او څېړنې دا ښيي چې د خوړو اوبو سیستم له دې تغییراتو څخه ډیر زیانمنېدونکی دی. ^۱ همداراز د (IPCC) څلورم اروزنې راپور په ډاګه کوي چې اقليمي تغییرات به د خوړو اوبو سیستم ټول اجزاء او عناصر اغېزمنوي لکه اوبو ته لاسرسی، د اوبو وخت، کیفیت او تقاضا. ^۲ دا په داسې حال کې ده چې د پوله تېرېدونکو اوبو په اړه ډیری تړونونه په دې فرض استوار دي چې ګواکې په راتلونکې کې به د اوبو عرضه او کیفیت د پام وړ بدلون نه کوي. همداراز ډیری تړونونه او قراردادونه په دې کې پاتې راغلي چې د اجتماعي، اقتصادي او اقليمي وضعیت تغییراتو سره د سازگاري لپاره مناسب میکانیزم رامنځته کړي. په ډېرو مواردو کې اقليمي تغییرات د دې اړتیا پېښوي چې د پوله تېرېدونکو معاهداتو، نهادونو او پالیسیو کې تغییرات راشي. لکه څه ډول چې مک کفری د بین المللي حقوقو ستر کارپوه وایي: اقليمي تغییرات په یوازي سر د دې سبب نه شي کېدای چې هیوادونه دې په یواځیزه توګه د پوله تېرېدونکو اوبو معاهداتو څخه ځان وباسي لیکن اړتیا ده چې هیوادونه د موجوده قراردادونو په چوکاټ کې داسې لارې چارې رامنځته کړي چې تغییراتو سره سازگاري وي. ^۳ بېلابېلې لارې چارې او میکانیزمونه شته چې له مخې یې په موجوده معاهداتو کې د اقليمي تغییراتو اړوند مسائلو سره د تطابق په اړه موارد ځای په ځای کېدای شي چې مک کفری په ۴ کتګوریو وېشلې دي:

(۱) د تخصیص انعطاف منونکې ستراتیژي، (۲) د وچکالو په اړه د موارد وړاندیز، (۳) د اصلاح او تغیر پروسیجر او (۴) د پوله تېرېدونکو اوبو اړوند نهادونو ګډ مدیریت. په لاندې توګه به دا هر یو په لنډ تفصیل سره ذکر کړو:

1. USGCRP(US global change research program), 2000. Water: the potential consequences of climate variability and change.

2. Kundzewicz, Z. W., et al 2007. Freshwater resources and their management> In: M.L parry, et al ,eds

3. Mc Caffery , S.C, 2003 the need for flexibility in fresh water treaty regimes. Natural resources forum, p156.

4. Hamner, J. and Wolf, A., 1998. Patterns in international water resources treaties: the Transboundary freshwater dispute database. Colorado journal of international environmental law & policy, 1997 yearbook.

د اقليمي تغييراتو او پوله تېرېدونکو اوبو معاهداتو په اړه ډيرې مطالعات يوازي په دې تمرکز کوي چې څنگه د اوبو جريان کې تغيير به د اوبو تخصيص بيلابيلې ستراتيژي اغيزمنې کړي. اقليمي بدلونونه هم ممکن په ځينو موقعيتونو کې د اوبو کيفيت په اړه اندېښنې راپورته کړي. د مثال په توگه د بحرونو اوبو سطحې لوړوالی ممکن د سيند په دلتا سيمه کې د اوبو ماليگين والی زيات کړي او يا په ځينو وختونو کې ممکن په ښکته سيمو کې د اوبو انحراف تسهيلات نور دوام را نه وړي تر څو چې د خور اوبو جريان زيات نه شي.

په دې اړه لا ډير کار او مطالعاتو ته اړتيا شته چې څنگه د اقليمي تغييراتو له امله د اوبو کيفيت اغيزمنېږي په ځانگړې توگه د پوله تېرېدونکو اوبو په برخه کې. په دې برخه کې د محلي يا سيمه ايزو اقليمي اغېزو ارزونه ډير حياتي ارزښت لري.

۲. د وچکاليو او ځانگړو حالاتو په اړه د ځواب ستراتيژي: ډيرې پوله تېرېدونکو اوبو اړوند معاهدات د استثنايي وضعيت لکه وچکالۍ په اړه هم احکام لري. دا ډول احکام او پېښينی د معاهداتو وضعيت او شرايطو ته په کتو تغيير کوي. لکه په نيل سينديزه حوزه کې تخنيکي دايمي کميته د دې صلاحيت لري چې د وچکاليو پر مهال د اوبو نوي تخصيص په اړه توصيه وکړي سره له دې چې په نوموړې سينديزه حوزه کې کميسيون تر دا مهاله ډاکار نه دی ترسره کړي. په مقايسه يې د ريو گرندي سيند په اړه د امريکا او مکسيکو ترمنځ توافق پر دې راغلی چې مکسيکو به په ځانگړو حالاتو لکه فوق العاده وچکالۍ پروخت لږ تر لږه هم کم مقدار اوبه امريکا لورې ته ورخوښې کوي نو هغه رقم چې مکسيکو قرضدارۍ کېږي په راتلونکو ۵ کلونو دوره کې به يې بېرته متحده ايالاتو ته ورکوي. د کلورادو سيند په اړوند اقدامات او احکام په دې اړه لا ډير واضح دي او ممکن د نورو پوله تېرېدونکو سينديزو حوزو لپاره يو ښه ماډل شي. په ۲۰۰۷ کال کې متحده ايالاتو په کلورادو سينديزه حوزه کې موقتي لارښوديز چوکاټ رامنځته کړ چې څنگه وکړای شي په ښکتنيزه برخه کې د اوبو کمښت ستونزې ته رسيدگي وکړي او د پاوول او ميډ جهيلونو ۵ عملياتي کول همغږي کړي. دا معاهده په ۱۰۰ کلونو رېکارډ کچه وچکالۍ پر مهال پر اتم کال رامنځته شوه

چې د اوبو کمښت او وچکالۍ ناوړه وضعيت په وخت کې په سيند کې د ۷ شريکو ايالتونو ترمنځ د اوبو تحويلول کمولو په اړه دی. دا لارښوديز چوکاټ چې د مکسيکو حکومت په مشوره جوړ شوی دی د پورتنیو ذکر شويو جهيلونو اوبو مشخصې ذخيرې اندازې پر اساس تنظيميږي او اوبه استفاده کوونکو ته د وچکالۍ شدت او فريکونسی ته په پام، په نظر کې نيول کېږي. همداراز دا چوکاټ ښکتنیو اوبو استفاده کوونکو ته د دې فرصت په لاس ورکوي چې لا نورې ذخيرې جوړې کړې چې د ذخيره شويو اوبو څخه يې په راتلونکې کلونو کې استفاده وشي. همداراز په دې اډانه کې يو بل ورته ميکانيزم هم شتون لري چې اوبه ذخيره او وساتې او د اړتيا په صورت کې چې اوبه کمې شي، تري استفاده وکړي. البته دا موارد او د تنظيماتو اډانه يوازي د امريکا داخلي ايالاتونو ترمنځ ده چې مکسيکو تحويلولو مسئله پکې نه رانغاړل کېږي. د دې ډول اډانو تصويب د دې سبب شو چې د امريکا او مکسيکو ترمنځ هم په ورته حالتونو کې ميکانيزم رامنځته شي چې له مخې يې مکسيکو د اوبو کمښت په صورت کې کمو اوبو لاسرسۍ ته زړه ښه کړي او په دې اړه له متحده ايالاتو سره مذاکراتو ته کښېني. د پوله تېرېدونکو اوبو معاهداتو په برخه کې ډيرې مطالعات او څېړنې د اوبو پر تخصيص د اقليمي تغييراتو اغيزې په گوته کوي. سيلابونه معمولاً د پوله تېرېدونکو اوبو مديريت په برخه کې له پامه غورځول کېږي. دا په داسې حال کې ده چې سيلابونه د ښکتنیو هيوادونو لپاره واقعاً يو لوی خطر ده چې پېښيني کېږي د اقليمي تغييراتو په وجه به يې فريکونسي او شدت په راتلونکې کې لا ډير شي. که چيرې دا موارد په مناسبه توگه مديريت نه شي طبيعي ده فاجعه رامنځته کولای شي. وروستی څېړنې ښيي ۶ چې په هغو پوله تېرېدونکو سينديزو حوزو کې چې نهاديز ظرفيت سازي نه وي رامنځته شوي يا په بل عبارت د اوبو په اړه معاهدات او يا د پوله تېرېدونکو اوبو اړوند نهادونه په مناسبه توگه شمريت ونه لري، سيلابونه لا ډيرې وېجاړۍ رامنځته کولای شي. د ۱۹۸۵-۲۰۰۵ پوري معمولاً سيلابونو هغه پوله تېرېدونکې سيمې ډيرې وځپلې چې پکې نهاديز ظرفيت نه وو بنسټيز شوی. پايله دا چې د سيلابونو همغږۍ مديريت کولای شي په سينديزه حوزه کې د سيلاب خطرات راکم کړي.

5. Lake powell and lake mead

6. Bakker, M., 2009. Transboundary river floods and institutional capacity, journal of American water resources Association, 45(3), 553.

تغییر پرمهال اساسي نقش لوبولای شي. د یوې وروستۍ څېړنې له مخې په نړۍ کې د پوله تېرېدونکو سیندیزو حوزو په اډانه کې یوازي ۱۰۶ دا ډول بنسټونه شتون لري چې یوازي څو یې گڼ اړخیز دي.^۸ د دې سازمانونو نقش او صلاحیت حوزه سره پراخ توپیر لري. آیډیال نهاد هغه دی چې پراخ کاري صلاحیت ولري، د سیندیزې حوزې اړوند ټول گډ ملتونه یې برخه وي او د مدیریت او انفاذ کافي صلاحیت ولري. لیکن تر دا مهاله د دا ډول ملي – پورته (supra-national) نهادونو رامنځته کول د دولتونو لخوا یو ډول خطر حسايري چې گواکې قدرت له لاسه ورته کړي.^۹

د اقليمي تغيراتو سره د سازگاري په برخه کې گډ نهادونه بېلابېل نقش لوبولی شي. په ځانگړې توگه تخنیکي برخه کې بنسټ، کولای شي د سیندیزې حوزې هایدرولوژیکي موډل او شرایطو تغيراتو ته په کتو عمومي نوې سناریوگانې پېښي او تطبیق کړي. د مثال په توگه د راین سیندیزې حوزې اړوند کمیسیون په ۲۰۰۹ کې دنده اخیستې چې د سیندیزې حوزې وضعیت وارزوي او د اقليمي تغيراتو اغیز د سیند په جریان وارزوي.^{۱۰} په دې برخه کې ډیری مطالعات دا روښانه کوي چې په راین سیندیزه حوزه کې به په راتلونکې کې د ژمي پرمهال جریان د اوبو جریان ډیريږي او په اوږدې کې به د اوبو جریان کمیږي چې دا موضوع روښانه کوي تر څو اړوند خواوې په اوږدې موسم کې د معقولانه تخصیص او اوبو سرچینو مدیریت له نویو هایدرولوژیکي شرایطو سره سم متعادل کړي. کمیسیون د اقليمي تغيراتو په برخه کې تخنیکي کاري ډله وگمارله چې هایدرولوژیکي سناریوگانې پېښي او رامنځته کړي، پر اوبو سرچینو، کیفیت او استفادې یې د اقليمي تغيراتو اغیزې وارزوي او د سازگاري انتخابونه مشخص کړي. دا ډول چلند او پروسې کمک کړې چې په راین سیندیزه حوزه کې د اقليمي تغيراتو احتمالي اغیزو په اړه گډ پوهاوی رامنځته او په دې توگه د سازگاري نویو هڅو لپاره زمینه مساعده کړي.

لکه د کلمبیا په سیندیزه حوزه کې چې کاناډا تعهد کړی چې د هایدرو الکتریک بندونو عملیاتي کولو پر مهال د متعادل والي په رامنځته کولو سره کولای شي متحده ایالاتو ته د تلونکې سیلاب مخه ونیسي همداراز ورته میکانیزم په میکانگ سیندیزه حوزه کې شتون لري چې له مخې به یې په بره پرتو هیوادونو کې د بندونو عملیاتي کول (operation) په داسې توگه ترسره کېږي چې د سیلاب خطرات راکم او یا له منځه یوسي. نو ځکه ویلای شو چې د سیلاب همغږۍ مدیریت د ټولو پوله تېرېدونکو سیندیزو حوزو د همکاريو پراخوالي او د خطر کموالي په برخه کې یو مهم اېزار دی.

۳. د پروسې تغیر او اصلاح: سره له دې چې کله د یوې مشخصې سیندیزې حوزې هایدرولوژیکي ډاینامیکونه په کافي اندازه پرمختللي هم وي، وضعیت تغیر مومي. د وگړو ډیروالی او اقتصادي فعالیتونه اوبو سرچینو ته اړتیا لا ډیروي او همداراز د اوبو کیفیت نوي نورمونه او مقتضیات تصویبېږي. په ورته وخت کې ساینسي پوهه او تکنولوژیکي وړتیاوې پراختیا مومي. د اکوسیستم په اړه اجتماعي سلوک او چلند بدلېږي. په نړۍ واله کچه اقليمي بدلونونه د دې سبب کېږي چې په هایدرولوژیکي سایکل کې اساسي بدلونونه راشي او ممکن دا بدلونونه ډیر سخت او د توقع خلاف وي. نو د دا ډول اجتماعي، اقتصادي، اکولوژیکي او اقليمي تغيراتو سره د سازگاري لپاره اړتیا شته چې د پوله تېرېدونکو اوبو معاهداتو په برخه کې هم اصلاحات او تغییرات راشي. د مثال په توگه په کلورادو سیندیزه حوزه کې د اړوند تخنیکي گډ کمیسیون له لوري تغییرات د «صورت جلسې» یا مېنوب په بڼه رامنځته کېږي چې وروسته باید د اړخونو له لوري تأیید او تصدیق شي. له ۱۹۲۲ کال راهیسې د دې حوزې په سند کې ۳۳۱ دا ډول تغییرات راغلي دي. همداراز معاهدات داسې هم ډیزاین کېدای شي چې د اصلاحاتو راوستلو او تغییراتو رامنځته کېدو مسؤلیت د سیندیزې حوزې اړوند کمیسیون ته وسپاري.^۷

۴. گډ نهادونه: د پوله تېرېدونکو اوبو مدیریت په برخه کې دا ډول نهادونه فوق العاده رول لري په ځانگړې توگه د وضعیت او شرائطو

7. Mc Caffrey, S.C., 2003, the need for flexibility in freshwater treaty regimes. National Resources Forum, 27, 156.

8. UNEP/OSU, 2002, atlas of international freshwater agreements, Nairobi, Kenya: UNEP press.

9. Fischhendler, I., 2004. Legal and institutional adaptation to climate uncertainty: a study of international rivers. Water policy 6(4), 281.

10. International commission for the protection of the Rhine, 2009. Analysis of the state of knowledge on climate changes on the water regime in the Rhine watershed: Report no. 174.

"له فوسيلي انرژيو څخه د نوي کيدونکو سرچينو ته په اوښتون کې د نويو ټکنالوژيو د رول تحليل"

انجنير حميد الله «منصور»

په تېرېسې

د فوسيلي انرژيو ځای نيسي، چې د اقليم بدلون د مخنيوي لپاره لوی فرصت دی. د انرژي صادرات: هېوادونه کولی شي د نوي کيدونکو سرچينو پرېښنا نورو هېوادونو ته صادر کړي.

د ټکنالوژي نوبستونه

د سمارټ شبکو پرمختگ: د سمارټ شبکې ټکنالوژي د انرژي توليد او وېش مؤثریت زیاتوي. د مصنوعي څيرکتيا کارونه: د توليد او زېرمو لپاره د مصنوعي څيرکتيا (AI) کارونه د ټکنالوژي مؤثریت زیاتوي.

د نړيوالو همکاريو زياتوالی

د اقليم تړونونه: د ملگرو ملتونو د اقليم بدلون تړونونه د نوي کيدونکو سرچينو پراختيا ته وده ورکوي. د نړيوالو پانگوالو ملاتړ: نړيوال سازمانونه او پانگوال د نويو ټکنالوژيو په پراختيا کې مرسته کوي.

د نوي کيدونکې ټکنالوژي اقتصادي اغېزې: د دندو رامنځته کېدل: د نوي کيدونکو سرچينو صنعت په ټوله نړۍ کې د ميليونونو خلکو لپاره دندې رامنځته کړې دي. د انرژي بیه: په اوږدمهال کې د نوي کيدونکو سرچينو د انرژي بېي د فوسيلي انرژيو په پرتله کمېږي. د پانگوني فرصتونه: د نويو ټکنالوژيو پرمختگ د سوداگري لپاره نوي فرصتونه رامنځته کوي.

د نوي کيدونکې ټکنالوژي ټولنيزې اغېزې: د ژوند کيفيت ښه والی: پاکې انرژي ته لاسرسی د خلکو ژوند ښه کوي او کومه مرضونه چې د فوسيلي انرژي څخه رامنځ ته کيږي د هغه مخنيوی کيږي. د ټولنيزې نابرابرۍ کمښت: د محلي انرژي توليد د ټولنيزې نابرابرۍ د کمولو لپاره مرسته کوي هر څوک ورته لاسرسی لري. د عامه پوهاوي زياتوالی: خلک د چاپېريال د ساتنې په ارزښت پوهيږي او د نوي ټکنالوژي ملاتړ کوي.

ټکنالوژي دوامداره پرمختگ، د حکومتونو ملاتړ، او د نړيوالو همکاريو زياتوالی کولی شي د دې ټکنالوژي ستونزې حل کړي او د نړۍ راتلونکي پاک او دوامداره کړي.

د چاپېريال ساتنه

د کاربن اخراج کموالی: نوي کيدونکي ټکنالوژي لکه سولر او باد د انرژي توليد پر مهال د کاربن ډای اکسايډ يا نورو زيانمنو گازونو اخراج نه کوي.

د ککړتيا کمول: د چاپېريال د ککړتيا د کمولو لپاره اساسي رول لوبوي، په ځانگړي ډول د هوا او اوبو په ککړتيا کې.

د انرژي دوامداره توليد

نه ختمېدونکې سرچينې: لمر، باد، اوبه، او بایو انرژي د طبيعي سرچينو په توگه دوامداره دي او د وخت په تېرېدو سره نه ختمېږي. د انرژي امنیت: نوي کيدونکې سرچينې د محلي انرژي توليد ته وده ورکوي، چې د وارداتو اړتيا کموي.

د ټکنالوژي پرمختگ

د مؤثریت زياتوالی: د نوي ټکنالوژي پرمختگ د سولر پینلونو او باد توربینونو مؤثریت زیات کړی دی. د زېرمو ټکنالوژي پرمختيا: د بېټري ټکنالوژي پرمختگ د انرژي د زېرمو ستونزې حل کړې دي.

اقتصادي گټې

دندې رامنځته کول: د نوي کيدونکو سرچينو لپاره د ټکنالوژي پراختيا او توليد د دندو په رامنځته کولو کې مرسته کوي. د انرژي بېي کمول: په اوږدمهال کې د نوي کيدونکو سرچينو د ټکنالوژي بېي د فوسيلي انرژيو په پرتله کمېږي.

د نوي کيدونکو ټکنالوژيو فرصتونه

د انرژي نړيواله انتقال

د فوسيلي انرژيو بدیل: نوي کيدونکي سرچينې

د ټکنالوژي انضمام او نوبستونه
(Technology Integration and Innovations)

د انرژي د زېرمه کولو ټکنالوژي (Energy Storage Technology)

د زېرمه کولو اړتيا د نوي کيدونکو سرچينو لکه سولر او باد انرژي توليد د وخت پورې محدود دی (لکه د شپې يا باد د نشتوالي پر مهال). د زېرمه کولو پرمختگونه:

۱. **ليټيوم بېټري (Lithium-Ion Batteries):** د برېښنا د زېرمو لپاره تر ټولو پرمختللي ټکنالوژي.

۲. **هايډروجن زېرمو ټکنالوژي (Hydrogen Storage):** هايډروجن د انرژي د زېرمو په توگه کارول کېږي.

۳. **د فلو بېټري (Flow Batteries):** د اوږدې مودې لپاره د انرژي زېرمو لپاره مناسبه ده.

سمارټ شبکې ټکنالوژي (Smart Grids)
سمارټ شبکې د ټکنالوژي په مرسته د انرژي د توليد، زېرمو، او وېش پروسه اسانه کوي. گټې: د انرژي مؤثره کارونه او د اړتيا په وخت کې د انرژي د وېش تنظيم. پرمختگونه: د مصنوعي څيرکتيا (AI) کارونه د شبکې د مؤثریت زیاتولو لپاره.

د مصنوعي څيرکتيا رول (Artificial Intelligence Role)

د نوي کيدونکو سرچينو په پراختيا کې رول: د انرژي د توليد وړاندوينه، د وسايلو د ساتنې لپاره د ستونزو پېژندنه او د انرژي په وېش کې د وخت او ځای تنظيم.

د نوي کيدونکې انرژيو گټې

د نوي کيدونکو ټکنالوژيو پراختيا د اقتصاد، چاپېريال او ټولنې لپاره ډېرې گټې لري. سره له دې چې ځينې ضعفونه او خطرونه هم لري، د

د نوې کېدونکو انرژیو د پراختیا ننگونې Challenges in the Development of (Renewable Energy)

په دې برخه کې د نوې کېدونکو انرژیو د پراختیا په وړاندې موجود خنډونه او ستونزې څېړو. سره له دې چې نوې کېدونکي انرژی د چاپېریال لپاره ګټوره ده، د هغې پراختیا ځینې ننگونې لري چې باید په تخنیکي، اقتصادي، ټولنیزو او سیاسي برخو کې حل شي.

د لومړنۍ پانګونې لوړ لګښت

د نوې کېدونکو انرژیو ټکنالوژي لکه سولر فارمونه، باد توربینونه، او د انرژي زېرمو سیستمونه د جوړولو لپاره په لومړیو کې لوړې پانګې ته اړتیا لري. د مثال په توګه، د سولر فارم د جوړولو لګښت د فوسيلي انرژیو تولید سټیشنونو په پرتله زیات دی. د انرژي نړۍ والې ادارې (IEA) راپور ښيي چې د نوې کېدونکو سرچینو د پراختیا لپاره تر ۲۰۳۰ پورې نږدې ۴ ترلیونه \$ پانګې ته اړتیا ده.

د انرژي زېرمو ستونزه

د نوې کېدونکو سرچینو لکه باد او لمريزې انرژي تولید د وخت او شرایطو پورې تړلی دی (د شپې/ورځ یا موسمونو بدلون). د انرژي د دوامداره وېش لپاره پرمختللې زېرمو ټکنالوژي ته اړتیا ده. د بیټرۍ ټکنالوژي لا هم د اوږدې مودې لپاره کافي نه ده.

د وسایلو د موثریت زیاتولو اړتیا

د نوې کېدونکو انرژیو وسایل لکه سولر پینلونه او باد توربینونه لا هم د موثریت لوړولو لپاره پرمختګونو ته اړتیا لري. د مثال په توګه: د سولر پینلونو اوسنی موثریت په اوسط ډول ۲۰-۲۵٪ دی، چې د زیاتېدو لپاره د موادو پرمختګ ته اړتیا ده.

د انرژي د ستراتیژي نشتوالی

په ډېرو هېوادونو کې د نوې کېدونکو انرژیو د پراختیا لپاره مشخصه ستراتیژي او پالیسي شتون نه لري. د حکومتونو لخوا د فوسيلي انرژیو ملاتړ لا هم دوام لري، چې د نوې کېدونکو انرژیو په وړاندې ځانه جوړېږي.

د ځمکې کارونې ستونزې

د نوې کېدونکو انرژیو لپاره پراخه ځمکې ته اړتیا وي. د مثال په توګه: د باد فارمونه او سولر فارمونه د پراخو ځمکو کارونې ته اړتیا لري، چې ځینې وختونه د زراعتي ځمکو سره په ټکر کې وي.

د موادو کان کیندل

د نوې کېدونکو انرژیو لپاره د موادو لکه لیتیم، کوبالت، او نورو استخراج په چاپېریال منفي اغېزې لري. د موادو لپاره کان کیندل د ځمکې تخریب او د اوبو ککړتیا لامل ګرځي.

د نویو پروژو چاپېریالي اغېزې

د باد توربینونه کولی شي د ځینې سیمو د مرغانو ژوند ته زیان ورسوي او د سولر فارمونو جوړول د ځینو سیمو د ځنګلونو د پرې کېدو لامل ګرځېدلای شي.

د نړۍ د هېوادونو تجربې Global Experiences in Renewable Energy (Transition)

په دې برخه کې د نړۍ د مختلفو هېوادونو د نوې کېدونکو انرژیو د پراختیا تجربې مطالعه کېږي. په دې سره به د بریا لپاره د بېلابېلو هېوادونو ستراتیژي او چلندونه درک شي. دلته د پرمختللو هېوادونو، صنعتي هېوادونو او د پرمختګ په حال کې هېوادونو تجربې تر نظر لاندې نیول شوې.

په نوې کېدونکو انرژیو کې د نړۍ مخکښ هېوادونه:

جرمني (Germany): جرمني د نوې کېدونکو انرژیو په برخه کې د نړۍ یو له مخکښ هېوادونو څخه دی. د "Energiewende" په نوم یې ستراتیژي د نوې کېدونکو سرچینو پراختیا ته ځانګړې شوې ده. په ۲۰۲۲ کې د جرمني ۴۶٪ برېښنا د نوې کېدونکو سرچینو لکه باد، لمر او بایو انرژي څخه تولید شوې. بریالۍ ستراتیژي: د سولر فارمونو او باد فارمونو جوړولو لپاره پراخه پانګونه، د CO2 اخراج لپاره ماليه ټاکل شوې، او نوې کېدونکو سرچینو ته سبسایډي ورکول کېږي او عامه ملاتړ حکومت خلک وهڅول چې د

سولر پینلونه په خپلو کورونو کې نصب کړي. ډنمارک (Denmark): ډنمارک په نړۍ کې د باد انرژي یو له مشهورو څخه دی. په ۲۰۲۰ کې، د دې هېواد ۴۷٪ برېښنا یوازې د باد توربینونو څخه تولید شوې.

بریالۍ ستراتیژي: ډنمارک په سمندر کې د باد فارمونه جوړ کړي، چې د انرژي تولید ډېروي، د حکومت ملاتړ: د نوې کېدونکو سرچینو لپاره د ماليې معافیتونه او ډنمارک د باد توربینونو ټکنالوژي نورو هېوادونو ته صادروي.

چین (China): چین د نوې کېدونکو انرژیو په تولید کې د نړۍ مخکښ هېواد دی. په ۲۰۲۲ کې د نړۍ ۳۰٪ سولر او باد انرژي یوازې په چین کې تولید شوې.

بریالۍ ستراتیژي: د سولر فارمونو پراختیا چین د نړۍ تر ټولو لوی سولر فارمونه لري، حکومت د نوې کېدونکو سرچینو لپاره لوی مالي ملاتړ کوي او د ټکنالوژي پرمختګ چین د سولر پینلونو په تولید کې د نړۍ مشري کوي.

امریکا (United States): امریکا په نړۍ کې په نوې کېدونکو انرژیو کې مخکښ دی، په ځانګړي ډول د سولر، باد، او بایو انرژي په برخه کې.

بریالۍ ستراتیژي: د کالیفورنیا ایالت د سولر انرژي په برخه کې مشري کوي، د ټکنالوژي پرمختګ د انرژي زېرمو لپاره پرمختللې بیټرۍ او د خلکو ګډون د کورنیو لپاره د سولر پینلونو نصبولو ته اسانتیاوې.

د پرمختګ په حال کې هېوادونه

هند (India): هند په تېرو څو کلونو کې د نوې کېدونکو سرچینو په برخه کې چټک پرمختګ کړی دی.

بریالۍ ستراتیژي: د سولر فارمونو جوړول: د "International Solar Alliance" مشري، د نوې کېدونکو انرژیو په برخه کې د ماليې معافیتونه. ننگونې: د انرژي د زېرمو سیستمونو نشتوالی او د سولر فارمونو لپاره د ځمکې کمښت.

برازیل (Brazil) برازیل د هایدرو پاور (د اوبو بریښنا) په برخه کې نړۍ کې مخکښ دی. بریالۍ ستراتیژۍ: د اوبو بریښنا تولید د برازیل ۸۰٪ بریښنا له اوبو څخه تولیدېږي او د بایوفیول تولید د زراعتي موادو څخه د بایوفیول تولید. ننگونې: د وچکالیو له امله د اوبو بریښنا کمښت او د ځنګلونو پرې کېدل د بایوفیول لپاره.

مخکنیو څېړنو ته کتنه (Literature Review)

مخکنیو څېړنو ثابته کړې چې د فوسلي انرژيو پر ځای د نوې کیدونکو سرچینو کارول نه یواځې د چاپیریال ساتنه کوي، بلکې د اوږدمهاله اقتصاد لپاره هم ګټور دي. د نړۍ ستر هېوادونه لکه جرمني، چین، او امریکا اوس له فوسلي سرچینو تدریجي اوږي. دا بدلون د نویو تکنالوژيو له برکته شونې شوې.

میتودولوژي (Methodology)

دا مقاله یوه توصیفې - تحلیلي څېړنه ده چې د ثانوي معلوماتو له لارې بشپړه شوې. د نړیوالو سازمانونو راپورونه، علمي مقالې، او د انرژي فورمونو مواد تر تحلیل لاندې نیول شوي.

د انرژي راتلونکي لید (Vision for the Future)

نوی تکنالوژي د دې وړتیا لري چې د انرژي تولید، مدیریت، او انتقال کې انقلاب راولي. که څه هم فوسلي انرژي لا هم د نړۍ زیاتره اړتیا پوره کوي، خو نوې کیدونکې سرچینې ورځ تر بلې زیاتېږي. د تکنالوژي پراختیا د دې بهیر اصلي محرک دی، خو مالي، سیاسي، او تخنیکي ننگونې لا هم شته. د نړۍ راتلونکي د پاکو، دوامداره، او نوې کیدونکو سرچینو په کارونه پورې تړلی دی. د تکنالوژي پرمخ تلل، د حکومتونو ملاتړ، او د نړیوالو هڅو پراختیا کولی شي د اقلیم د بدلون مخه ونیسي او د

انرژي بحران حل کړي. د نړۍ د ټولو هېوادونو لپاره د یو ګډ هدف په توګه د نوې کیدونکو سرچینو پراختیا مهمه ده.

پایله او سپارښتنې (Conclusion & Recommendations)

د فوسلي انرژي پر ځای د نوې کیدونکو سرچینو کارونه نه یوازې ممکن، بلکې اړینه ده. د نویو تکنالوژيو وده دا بدلون اسانه کړی. حکومتونه دې د نوې کیدونکو پروژو پانګونې ته لاره هواره کړي، د عامه پوهاوي پروګرامونه دې پیل شي او د نوې کیدونکې انرژي سرچینو ته باید لومړیتوب ورکړل شي.

د تکنالوژي پراختیا ته دوام ورکول

د انرژي د زېرمو تکنالوژي پرمختګ: د بیټري تکنالوژي په برخه کې د تحقیق زیاتوالی، لکه د لیتیوم څخه هایدروجن زېرمو ته اوښتنه، د سولر او باد پینلونو د موثریت لوړولو لپاره د نویو موادو او ډیزاینونو پرمختګ او د مصنوعي څیرکتیا (AI) او ډیجیټل تکنالوژي کارول د انرژي د وېش او زېرمو لپاره.

مالي ملاتړ او پانګونه

حکومتونه باید د نوې کیدونکو سرچینو لپاره مالي ملاتړ زیات کړي، لکه د سبسایډي ورکول او د ماليې معافیتونه، د خصوصي شرکتونو او پانګوالو لپاره د نوې کیدونکو سرچینو په برخه کې د پانګونې لپاره هڅونې او شتمن هېوادونه باید د پرمختګ په حال کې هېوادونو سره د نوې کیدونکو سرچینو د پراختیا لپاره مرسته وکړي.

د پالیسي جوړونه

حکومتونه باید داسې پالیسي جوړې کړي چې د نوې کیدونکو سرچینو پراختیا ته لومړیتوب ورکړي، د فوسلي انرژيو د کارونې کمولو لپاره د کاربن مالیه تطبیق او د خلکو پوهاوی لوړ کړي ترڅو د نوې کیدونکو سرچینو ملاتړ

نړیواله همکاري:

نړیوالې ادارې باید د اقلیم د بدلون په اړه ګډې هڅې وکړي او د نوې کیدونکو سرچینو پراختیا ته وده ورکړي او شتمن هېوادونه باید خپلې تکنالوژي د نورو هېوادونو سره شریکې کړي.

ماخذونه (References)

1. International Energy Agency (IEA), Renewables Report. 2024.
2. IPCC, Climate Change and Energy Systems. 2023.
3. Smith, J. (2022). Smart Grids and Energy Storage. Energy Journal.
4. UN Energy (2023). Global Energy Trends.
5. Khan, A. (2021). Renewable Energy Transition in Developing Countries.
6. د انرژي نړۍ واله اداره (IEA): د نوې تکنالوژيو راپورونه. www.iea.org
7. د انرژي نړیوالې څیړنې (Renewable Energy Reports): د ساینس ډایرکټ له لارې سرچینې: www.sciencedirect.com
8. MIT Technology Review): www.technologyreview.com
9. د انرژي نړۍ واله اداره راپورونه (IEA): www.iea.org
10. د نړیوال بانک راپورونه (World Bank): د نویو انرژيو لپاره مالي ملاتړ او د ځمکې کارونې ستونزې. www.worldbank.org
11. د ملګرو ملتونو د چاپیریال پروګرام (UNEP): د نویو انرژيو د چاپیریالي اغېزو په اړه راپورونه. www.unep.org
12. د ملګرو ملتونو د اقلیم د بدلون راپورونه (IPCC): www.ipcc.ch

دریافت مبدأ یا شروع ذوبان یخبندان تحت الارضی

انجنیر روح الله بیگی

یخبندان تحت الارضی یا (Permafrost) چیست؟

یخبندان تحت الارضی یا (Permafrost) عبارت از، کتله های یخی یا لایه های یخبندان در زیر زمین است، که در مناطق کوهستانی اکثراً با ترکیبی از رسوبات گل، ریزگ و سنگ (شکل ۱) و در قطب شمال و جنوب بصورت تقریباً خالص (شکل ۲) قرار داشته میباشند و امکان تشکیل شدن آنها در درجه حرارتی که در زمین تحت درجه صفر و یا کمتر از آن (۱-.....-∞) و بیشتر از دو سال دوام کند رخ میدهد. این نوع لایه های منجمد در زیر زمین عمدتاً در قطب شمال، قطب جنوب و مناطق کوهستانی مرتفع یافت می شوند.

شکل-۲: نشان دهنده یخبندان تحت الارضی قطبی

شکل-۱: نشان دهنده یخبندان تحت الارضی در کوهستانات

- یخبندان تحت الارضی (Permafrost) چیست؟
- معمولاً از سه بخش اصلی تشکیل می شود:
۱. لایه فعال (Active Layer):
لایه است در سطح زمین که در فصل تابستان ذوب و در زمستان دوباره منجمد می شود.
 ۲. زون انتقالی (Transition Zone):
لایه است که با تغییرات حرارتی محدود در بین لایه فعال و لایه یخبندان دائمی تحت زمین قرار دارد.
 ۳. بدنه یخبندان تحت الارضی دائمی (Permanent Zone):
لایه است که، در تمام سال و برای سال های متوالی منجمد باقی می ماند و هیچ گاه به طور فصلی ذوب نمی شود.
- عوامل ناگوار یخبندان تحت الارضی
- اگر چند یخبندان تحت الارضی در کشور ما چندان مورد توجه قرار نگرفته است و بصورت کل ناشناخته می باشد، اما طوریکه مطالعات نشان داده است که موحودیت آن در ساحات کوهستانی نیز می باشد و احتمال آن موجود است که در سطوح بلند در ساحات مرتفع شاید بعضی از ساختمانها بنا گردد، که باید موضوع یخبندان تحت الارضی مد نظر گرفته شود تا از عوامل بد جلوگیری صورت گیرد. عوامل بد و ناگوار یخبندان تحت الارضی (Permafrost)
- تنها یک پیامد محلی نیست، بلکه یک تهدید سیستماتیک جهانی است که با تشدید تغییرات اقلیم، امنیت زیستی، اقتصادی و زیربنایی کشورها را به خطر می اندازد که قرار ذیل میباشند:
- آزاد شدن گازهای گلخانه ای مانند گاز متان و CO
 - تشدید گرم شدن زمین.
 - فرونشست و ناپایداری زمین.
 - تخریب سرک ها، ساختمان ها و زیر بناها.
 - تغییر در جریان آب های سطحی و زیرزمینی.
 - افزایش خطر سیلاب ها
 - رانش زمین.
 - تخریب زیست بوم ها و کاهش تنوع زیستی.
 - تهدید سلامت انسان (آزاد شدن میکروب های قدیمی).
 - خسارات اقتصادی
 - کوچ اجباری مردم از محل.

اشکال-۳: نشان دهنده تخریبات توسط یخبندان تحت الارضی که از اثر تغییرات اقلیم ذوب شده بعضی ساحات را تهدید کرده است

• ۰,۵ . ۰,۸ ضریب های تعیین شده فصل خشک و تر
• ۱۰۰ تفاوت ارتفاعات هر صد متر که درجه حرارت در فصل خشک و یا تر ۰,۵ یا ۰,۸ درجه تغییر میکند.
• Station elevation موقعیتی که استیشن نصب گردیده است.
طوریکه در جدول ذیل نشان داده شده است، طور نمونه استیشن هوا شناسی میدان هوایی کابل را در نظر میگیریم.

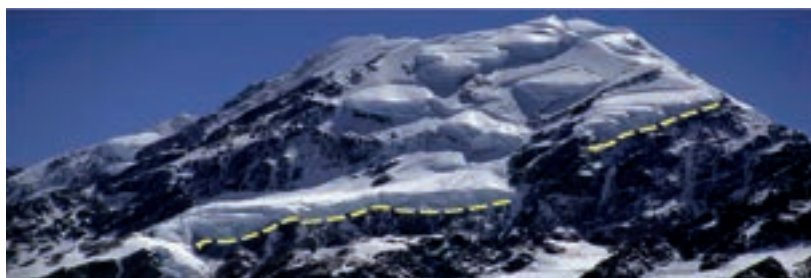
Prem. Line = (Annual AV.AT station elevation+۱۰۰*
• ۰,۵/Prem. Line = (Annual AV.AT station elevation+۱۰۰*
طوریکه در فورمول نشان داده شده است، در ابتدا ارتفاع استیشن تشخیص شده، سپس اوسط درجه حرارت ماهانه یک یا چندین ساله محاسبه میشود و مطابق به فورمول ارقام مورد نظر جایجا مینماییم طوریکه در جدول ذیل نشان داده شده است.
درینجا:
• Prem. Line مبدأ خط صفری و آغاز ذوبان یخبندان تحت الارضی.

طریقه محاسبه مبدأ یخبندان تحت الارضی (Permafrost):
مبدأ یخبندان تحت الارضی با تحلیل پروفایل حرارتی زمین و تعیین درجه حرارت استیشن بصورت ساده و آسان نیز محاسبه شده میتواند، و یکی از شاخص های کلیدی در مطالعات تغییر اقلیم، ژئوتکنیک و مدیریت منابع آب به شمار می رود.
پس جهت دریافت خط مبدأ یا آغاز خط لایه های یخی تحت الارضی از فورمول ذیل استفاده مینماییم

		dry season 0.5		wet season 0.8		the formula = Annual AV.AT/0.5 *100+station elevation																
30 year Av.AT.data																						
Kabul	Elev	lat	long	Jan	Feb	Mar	Apr	May	Jun	Jul	Aug	Sep	Oct	Nov	Dec	Annual	Pem.Line	Pem.Line				
Kabul Airport	1971	34°32'59.61"	69°13'10.69"	10	9.6	12	15	18	25	28	22	19	17	15	8	16.55	5281	4039.75				

$$5281 = 1971 + 100 * (0.5 / 16.55) = \text{Prem. Line}$$

بعد از تحلیل در نتیجه در میابیم که مبدأ خط صفری و آغاز ذوبان یخبندان تحت الارضی در اطراف کابل از ارتفاعات ۵۲۸۱ متری در فصل خشک و از ارتفاعات ۴۰۴۰ متری در فصل تر شروع خواهد شد. که این خطر را به اساس کاتنور لاین خود ما دریافت و تشخیص مینماییم.

شکل-۴: خط زرد نشان دهنده مبدأ یا شروع ذوبان یخبندان تحت الارضی در اطراف کابل میباشد

دا غزل دې زموږ ددې تاريخي بريا په نوم وي

فرهاده! ته خبر يې؟ هغه غر د غرور مات شو
نارې د ازادۍ وهو لښکر د غرور مات شو
لوغړې تورو خاورو کې وزر د غرور مات شو
زړه څومره په کچه غونډې باور د غرور مات شو
چې بوج شو په خپل ښاخ باندې ثمر د غرور مات شو

اجل احمدزی

په پښو کې د شیرینې مینې سر د غرور مات شو
د فتحې په تکبیر مو کړل را پورته بېرغونه
را پرېوت د خپل خیال له دنگو دنگو منارو نه
مقیم په خپل مقام یو زورور هم پاتې نشو
اجله! یو سړی وڅوړو خپلو بې نیازو

غزل

مونږ یو تنده غري او ښاغلی دی وطن
ستړي یو، تمځای دی بلها ښکلی دی وطن
څه د هر افغان د فخر څلی دی وطن
جااار دې مولوي صاحب سپیڅلی دی وطن
بیا لکه گلاب را ټوکیدلی دی وطن
چا چې د خپل زړه په سر لیکلی دی وطن

عرفان رمز

چا وي سرابي دښته کې پلي دی وطن
ژوند پکې دمه شي لکه سیوری د چنار
ارزي چې پرې خاورې ککړۍ شي د زلمو
وینم دې لیمو کې څه جذبه د مروت
بیا به خوشگواره کړي فضا د زندګۍ
منمه عرفانه! همدا مینه ده رښتیا

غزل

ماتې مه شه د طالب د انصاف تورې
چې کوي یې په غیرت اعتراف تورې
ماتېدلې د صلیب او ایساف تورې
که مو وایستلې بیا له غلاف تورې
هلمته وړاندې وړي کارونه ښه صاف تورې
پکې پاته دي د هر ایتلاف تورې

همت کوچی

چې یې پورته نه شي بیا په خلاف تورې
د افغان ځوانانو اړوند دنیا وایي
د خالد د لارویانو مقابل کې
پرې کوي به نړۍ پور د انقلاب بیا
چې قلم چېرته عاجز له فیصلو وي
د همت کوچي وطن لکه موزیم دی

فصل بلوغ گل‌ها

دل، فرش سرخ گردد در مقدم بهاران
فصل بلوغ گل‌ها، فصلی ست خاطرانگیز
در شعله زارِ دریا، رقصد ماه و ماهی
بی باک می‌کند گل، انگور در سرریل
در خاک و سر زمینم، با یک جهان نوازش
مهتاب میشکوفد از سنگ سنگ کابل
اندیشه‌های رنگین، هر روز می‌کشد قد
زیباست قندهارم، تا جلوه‌گاه (جامی)
آب بهشت دارد، از خوست تا کنرها
از بامیان زیبا، جاری ست چشمه‌ی نور
رنگِ انار دارد، رخسار دایکندی
آن پیچ‌وتاب سنبل، تصویرِ ناب کاکل
چون نغمه‌های دلکش، تا روزگار باقی ست

حتی که شعر رقصد در برگ برگ دیوان
دیوانه وار خیزند از خاک، لاله زاران
در شاخ‌سارِ ناجو، خوانند عندلیبان
مستانه می‌شکوفد، بادام در سمنگان
بوی بهشت آید از قطره‌های باران
خورشید می‌کند گل از چشمه‌ی بدخشان
از موج موج آمو، از باغ باغ پغمان
از غور تا به غوربند، از بلخ تا شبرغان
صهای عشق ریزد، از تاک تاک پروان
آینه‌وار تابد، تا مرز مرز بغلان
عطر عجیب خیزد، از سیب سرخ میدان
دور خیال پیچد، مانند عشقه پیچان
از گوش بر نخیزد، آهنگِ آبشاران

عبدالله حامد ناتار

غزل

چي د سپېڅلي صف رېښنۍ حقيقت پېژني
د خپلې خاورې د هر لويشت په حفاظت ډاډه وي
د ازادۍ په تقدس پوهيږي هغه خلک
هغه به خامخا د سر خطر په ځان قبلوي
هر اشغالگر سره اوس ويره د خپل سر پرته ده
په افواهاو باندي خوشې دښمن ځان ستړی کړي

هغوی باور په مفاهیمو د حریت پېژني
څوک چي غیرت د سپین نظام د زعامت پېژني
څوک چې په دې خاوره د سرو وینو قیمت پېژني
چې د وطن د ارزښتونو حفاظت پېژني
هر اشغالگر اوس سپین دریځ د امارت پېژني
خاطري شکر تور او سپین مو وینی ملت پېژني

احمد خاطري

خصوصی سازی سکتور برق افغانستان و تاثیرات آن بالای کاهش ضایعات و قیمت انرژی برق در بازار

انجنیر همت الله امین زی

کنندگان برق، برای خرید انرژی الکتریکی نیازمند به خرید انرژی برق از د افغانستان برشنا شرکت هستند.

که در کشور آنها انحصار عرضه برق را در اختیار خود دارد. این شرکت همزمان با تولید و توزیع انرژی برقی، انتقال آن از استیشن ها به مراکز بار و توزیع انرژی بین متقاضیان را بر عهده دارند. وضعیت انحصاری برشنا شرکت باعث کاهش انجام سرمایه گذاری های سکتور خصوصی، کاهش انگیزه بهره برداری مؤثر و به طور کلی عملکرد غیر اقتصادی و نامناسب در تولید، انتقال و توزیع انرژی میشود. عامل دیگر کم توجهی د افغانستان برشنا شرکت به تولید داخلی برق و اتکا به برق وارداتی از کشورهای همسایه شمرده میشود. افرادی که در رأس این سکتور در رده های مدیریتی قرار گرفتند اتکا به برق وارداتی را غنیمت دانسته و تلاشی در خصوص بلند بردن ظرفیت تولید داخلی نکردند. وابستگی اغلب این شرکت به وزارت خانه ها و قیمت های دستوری و متفاوت در اکثر ولایات نیز به نوبه خود منشا برخی از مشکلات و ناکارایی هاست. حتی قیمت انرژی در ولایات مختلف دارای قیمت های مختلف میباشد.

با توجه به مشکلات فوق الذکر سکتور انرژی در کشور، یک شرکت به تنهایی نمیتواند تمام امور را به درستی کنترل نماید، آن هم در کشوری مثل افغانستان که تحت فشار های شدید امنیتی، اقتصادی و سیاسی قرار دارد. مصداق موارد فوق را میتوان از میزان رضایت مردم اندازه گرفت. هدف افزایش بهره وری، ایجاد حق انتخاب برای مشتریان، فراهم کردن شرائط سرمایه گذاری برای سرمایه گذاران ملی و بین المللی، شفافیت هزینه ها، با هدف منطقی تر کردن برنامه ریزی توسعه شبکه و

توان خصوصی سازی را نوعی تجدید ساختار در صنعت برق و بهره برداری از این صنعت به صورت سیستم غیرسستی دانست. خصوصی سازی در صورتی به شکل موفق اجرا می شود که برخوردار از دو پیش فرض و پیش زمینه اساسی باشد که عبارتند از:

الف - وجود بازار آزاد و رقابتی کامل
ب- تلاش و مشارکت داوطلبانه مردم در جهت عهده داری مدیریت و مالکیت بخش های متعدد صنعتی و تجارتي خصوصی سازی نیازمند بستر سازی مناسبی است که در صورت فراهم نشدن این بستر، خصوصی سازی نیز با مشکلات و ناکامی های متعددی روبرو خواهد شد.

یکی از مهمترین شرایط این امر وجود شرایط رقابت آزاد و عدم وجود بازار انحصاری است. اهداف استراتژیک خصوصی سازی توسعه اقتصادی، اجتماعی، فرهنگی کشور، حذف انحصار و گسترش رقابت می باشد. وجود پیش نیازهایی مانند تقویت مالکیت خصوصی، تغییر ساختار شرکت ها، آزادسازی قیمت، تنظیم و اصلاح مقررات و قوانین، آزادی ورود و خروج از بازار، اصلاح ساختار مالی و نیز اصلاح بازار نیروی کار از الزامات خصوصی سازی است.

تامین برق دوامدار یکی از چالش های است که حکومت افغانستان تا هنوز بر آن فایق نیامده است.

افغانستان در دو دهه گذشته برق از کشورهای همسایه که به قیمت پایین بوده وارد نموده است. به همین دلیل به منابع داخلی و تولید برق در داخل کشور کمتر توجه صورت گرفته است.

صنعت برق در افغانستان طی دهه های متوالی اخیر حالت انحصار کامل دارد و مصرف

در دنیایی امروز خصوصی سازی یکی از تدابیری است که دولت ها باید برای انجام اصلاحات در اقتصاد و نظام اداری کشور خود به اجرا در آورند. توسعه جامعه همواره با افزایش تقاضا برای انرژی برق همراه بوده است.

یکی از شاخصه های بازار رقابتی عدم قدرت گرداننده گان بازار در سوء استفاده از نوسانات تقاضا است. در کشورهایی که سکتور برق در آنها خصوصی سازی شده است، مقدار عرضه و مبلغ پیشنهادی قیمت برق بین عرضه کنندگان آن رقابتی است. تولید کنندگان و عرضه کنندگان برق برای این که در بازار رقابتی برق از درجه اطمینان بالا برخوردار باشند باید کیفیت انرژی سیستم از درجه بلند برخوردار باشد. هدف اصلی از خصوصی سازی سکتور برق مبارزه با انحصار نا مطلوب است زیرا تحمیل قدرت یک شرکت فضای سالم رقابت در بازار مختل میسازد.

در این مقاله به ضرورت و مزایای خصوصی سازی سکتور برق در کشور و یک روش عملی اشاره شده که در بازار رقابتی، مقدار ضایعات و قیمت انرژی به حد چشمگیر کاهش می یابد. با خصوصی سازی سکتور برق میتوانیم وضعیت بحرانی سکتور انرژی کشور را مدیریت نماییم.

خصوصی سازی به فرایندی گفته می شود که نهادهای خصوصی، حوزه فعالیت بیشتری پیدا می کنند. این فرایند نوعاً با شکسته شدن انحصارات دولتی همراه است.

خصوصی سازی در صنعت برق به منظور تشویق بخش خصوصی به سرمایه گذاری در این عرصه و همچنین حرکت دولتها به سمت تحویل اموال دولتی شرکتهای تولیدکننده و بهره بردار به شرکتهای خصوصی است و می

تأسیسات برق، آشکارسازی قیمت ها، با هدف واقعي شدن نرخ برق، جبران کمبود منابع دولتي براي سرمایه گذاري، متابعت از قوانین بین المللي، شرایط و پروتوکول هاي منطقه اي، کاهش تصدیگري دولت و تفکیک فعالیتهای حاکمیتی از تصدیگري، ایجاد شرایط باثبات، از حیث قابلیت اطمینان و یا نرخ برق، توسعه مالکیت عمومی از طریق واگذاری سهام شرکتهای بخش برق، استفاده از منابع حاصل از واگذاری در سایر بخشهای دولتي میباشد.

هدف از خصوصی سازی در صنعت انرژی برق، ایجاد بهره وري بالاتر، رسیدن به سطح پایین قیمت و ارائه خدمات بهتر به مصرف کننده از راه نظیر تقویت رقابت عنوان شده است. معمولاً سه هدف کارایی اقتصادی، برابري و آزادي انتخاب براي مصرف کننده، دلایل ایجاد بازار برق عنوان شده است بر علاوه سبب ایجاد شغل های کاری برای مردم نیز میگردد.

اهداف که برای خصوصی سازی عنوان میگردد، به اختصار عبارت اند از:

- کاهش هزینه های تولید از طریق افزایش بهره وري و پیشرفت در صنعت تولید
- جبران سرمایه گذاری ناکافی و جذب سرمایه های بیشتر
- کاهش ضایعات انرژی
- افزایش نوآوری
- تولید انرژی برق بیشتر
- ایجاد ظرفیت تولید بیشتر
- امکان انتخاب تعداد بیشتر تولید کننده گان به صورت آزاد از سوی مشتریان
- عرضه مطمئن برق
- بهبود کیفیت توزیع و توسعه خدمات برای اقشار وسیع تری از مردم در مناطق و جغرافیای مختلف

- کاهش نقش دولت در انحصار نرخ و مدیریت صنعت برق
- افزایش رفاه اجتماعی

نظر به این که استفاده روز افزون از انرژی برق در فعالیتهای مختلف اقتصادی و اجتماعی به یک امر مهم تبدیل شده و دسترسی به یک زندگی مرفه بدون انرژی برق دشوار است لذا عرضه دوام دار و با کیفیت انرژی برق، نقش اساسی در سیر حرکت و پیشرفت در ابعاد مختلف اقتصادی و رفاه اجتماعی دارد. از طرفی هم عرضه مداوم و قابل اطمینان انرژی برق نیازمند سرمایه گذاری داخلی و خارجی برای ارتقای ظرفیت و ارتقای کیفیت بهره برداری می باشد بنا برای نیل به این خواسته مهم باید سکتور برق را برای ایجاد رقابت سالم و عرضه خدمات با کیفیت و ارزان به تولید کنندگان و عرضه کنندگان خصوصی سپرد. با خصوصی شدن صنعت برق شرکت های تولید کننده برای فروش انرژی برق در بازار رقابتی با همدیگر به رقابت سالم خواهند پرداخت که این بازار را بازار مبادله توان می گویند.

پس در بازار رقابتی مسلم است که اشتراک کنندگان در صدد بدست آوردن منافع بیشتر هستند و ضمن فعالیت های خود به فعالیت های سایر اشتراک کنندگان نیز توجه خاص مبذول داشته و استراتژی خویشتن را بر اساس عملکرد رقبا خود تعیین می کنند. در این مقاله با استفاده از تیوری رقابت در بازار کوشش شده است که یک بازار رقابتی سکتور برق را مدل سازی نموده و با در نظر گرفتن محدودیت سیستم در تولید و انتقال انرژی برق به قیمت مناسب انرژی دست یافته و یک شیوه مناسب برای پیشکش قیمت انرژی برای اشتراک کنندگان در بازار ارائه نمود.

ورود بخش خصوصی به صنعت برق می تواند

از طریق گسترش همزمان نیروگاه های تولید برق آبی، حرارتی و تولید برق از منابع قابل تجدید، کاهش ضایعات برق، اصلاح قیمت و دیجیتل سازی شبکه ها باشد.
در شرایط فعلی که بخش خصوصی نیز جهت ورود و مشارکت در سکتور برق نیازمند تضمین و مقررات لازم است، بناءً تشویق سرمایه گزاران و تضمین از سرمایه آنها امر ضروری و حتمی به نظر میرسد.

ساختار بازار برق

روشن است که ساختار بازار برق منوط به یک ساختار کاملاً رقابتی در صنعت برق است. که همهء تولید کنندگان به مشتریان و بالعکس دسترسی دارند. مشتریان به راحتی می توانند از هر تولید کننده که خواسته باشند انرژی مورد نیاز برق خویش را اخذ نمایند. برای جلوگیری از بروز اختلافات بین تولید کنندگان و محدودیت های تخنیکی مثل اضافه باری لین ها، تخصیص ضایعات برق و مدیریت درست خدمات حمایتی، مشتریان و تولید کنندگان باید توسط ریاست تنظیم خدمات انرژی برق در چارچوب وزارت انرژی و آب با هم وصل شده و متقاضیان درخواست خویشتن را به ریاست تنظیم خدمات انرژی برق ارائه دهند. ساختار رقابت اینگونه است که برای جلوگیری از نقصان یا افزایش توان تولیدی در هر ساعت نسبت به تقاضا، به صورت پیشنگرانه زیر عمل میکند:

در طرف تقاضا، مصرف کنندگان بزرگ مانند صنایع عمده، تخمین طاقت مورد نیاز خود در هر ساعت طی روزهای آینده، براساس سوابق قبلی مصرف توان خود و متغیرهای مورد شناخت مانند حرارت، در اختیار ریاست تنظیم خدمات انرژی برق به عنوان سازمان دهنده بازار قرار میدهند.

افغانستان کې د اوبو د سرچينو مدیریت څومره مهم او اړين دی؟

انجنیر جواد الله (جاهد)

ویلای شو افغانستان د پنځو لویو او اصلي سیندیزو حوزو او د یو شمېر کوچنیو او فرعي حوزو درلودونکی هېواد دی چې دا فرعي حوزې د جغرافیې د کوچنیوالي له امله د سیندیزو حوزو په حساب نه راځي او ډېرې د خوست، پکتیا او پکتیکا په ولایتونو کې مشهورې دي؛ ځکه اوبه یې ماورای ډیورند ته له فرعي مسیرونو د خوړونو او موسمي سیلابونو په بڼه وځي. اټکل کېږي چې افغانستان ۷۵ میلیارد متر مکعب (BCM) د اوبو زېرمې لري چې له دې ډلې یې ۵۵ BCM یې سطحې اوبه او ۲۰ BCM د ځمکې لاندې اوبه دي. دغه راز د معلوماتو له مخې افغانستان کې هر کال ۲۰ BCM اوبه د ابو لگولو (ایباری) برخه کې استفاده کېږي، د ابو لگولو دغه اندازه په هېواد کې د ټولو مصرفي اوبو ۹۹ سلنه جوړوي، په دې معنی چې افغانستان کې د ټولو کلنیو مصرف شوو اوبو له ډلې ۹۹ سلنه یوازې په ایباری مصرفېږي. د معلوماتو له مخې افغانستان کې د هر یو کس د اوبو د کلني مصرف اندازه نږدې ۲۵۰۰ متر مکعب دی، چې دغه اندازه د سیمې د نورو هیوادونو په پرتله مطلوبه ده؛ د بېلګې په توګه، ایران کې هر یو کس په کال کې ۱۴۰۰ مکعب متره او پاکستان کې ۱۲۰۰ متر مکعب متر د اوبو مصرف لري. یوه ارزونه ښیي چې د افغانستان د اوبو سرچینې تر اوسه په ډېرې نه دي کارول شوې، په لاندې جدول کې په یوه کال کې د (BCM) په حساب د اوبو د سرچینو د استعمال ارقام ښودل شوي:

د سطحې (روانو) اوبو سرچینې Surface water resources

که څه هم افغانستان په وچه کې پروت هېواد دی؛ خو بیا هم د اوبو د سرچینو له پلوه بډای شمېرل کېږي؛ ځکه چې دغه هېواد غرنی دی او لوړ لوړ غرونه یې لکه: واخان، هندوکش او باباجي په واورو پوښل شوي دي. د معلوماتو له مخې د هېواد تر ۸۰ سلنه د اوبو سرچینې د هندوکش د غرونو په سلسله کې له ۲۰۰۰ متر څخه پورته ارتفاع کې دي، چې د ژمي په موسم کې د واورو په بڼه د اوبو د طبیعي زېرمې په توګه کار کوي، او بیا د دوبي پر مهال د سیندونو د اوبو د جریان برخه کې ستره همکاري کوي. د افغانستان د روانو اوبو سرچینې یا Surface water resources سرچینې معمولاً پنځه لویې سیندیزې حوزې (دکابل، سندیزه حوزه، د آمو سندیزه حوزه، د هریرود سندیزه حوزه، د هلمند سندیزه حوزه او د شمال سندیزه حوزه) تشکیلوي. د ځمکې پرمخ په یوه معین خط السیرد دایمي اوتل پاته اوبو بهیر ته سیند ویل کېږي، سیند هغه بشپړ مفهوم دی چې په ابعادو یې اوبه لږ دي که ډېرې، له کومه را ځي، په کومه ځي؟ نور فکرونه کېږي خو دا چې لیدل کېږي په یوه معین مسیر ډېرې اوبه بهېږي نوم یې سیند دی. سیندیزه حوزه بیا پراخه ابعاد لري او د تعریف له مخې د هغه لویو او کوچنیو سیندونو، خوړونو او شېلو چې د اوبو میلان یې یوې مجموعې ته را ټولېږي د سیندیزې حوزې په نوم یادېږي، چې په دې توګه

افغانستان په وچه کې پروت هیواد دی چې د وروستیو ارقامو له مخې شاوخوا ۴۰ میلیون وګړي په کې ژوند کوي، ۶۵۰ زره کیلومتر مربع مساحت لري چې له دې جملې څخه یې ۱۲ سلنه ځمکه چې کابو اته میلیون هکتاره کېږي د کرنې وړ ده. د افغانستان د اقتصادي ودې تر ټولو مهم فکتورونه زراعت او مالداري ده او ډېری اکثریت وګړي یې د خپل ژوند ضروریات له دې لارې پوره کوي، دا چې اوبه د زراعت او مالدارۍ او د انسانانو د ژوند لپاره حیاتي او ضروري ماده ده؛ نو په دې اساس ویلای شو چې افغانستان کې د اوبو موجودیت او د اوبو د سرچینو مدیریت نه یوازې د خلکو د ژوند؛ بلکې د هیواد د اقتصادي ودې برخه کې ډېر زیات مهم ګڼل کېږي. نو د هیواد په اقتصادي وده کې د دغه مهم فکتور (اوبو) د سرچینو د ډول، اوسني او راتلونکي وضعیت او د دغه سرچینو د غوره مدیریت لپاره اړینه ګڼم چې تر خپلې وسې په دې لنډه مقاله کې ځینې مهم معلومات راټول او تر تاسو لوستونکو یې ورسوم. **په افغانستان کې د اوبو د سرچینو ډولونه:** په ټولیز ډول په افغانستان د اوبو سرچینې په دوه برخو (د ځمکې د سر اوبو سرچینې یا Surface water resources) او د ځمکې لاندې اوبو سرچینې یا (Ground water resources) وېشلای شو چې زه په دې لیکنه کې یوازې په سطحې اوبو تمرکز کوم او د ځمکې لاندې اوبو د سرچینو برخه کې به راتلونکې لیکنه کې تفصیلي معلومات درته وړاندې کړم ان شاء الله.

بېلانس	راتلونکې کې کارونه	بېلانس	د استعمال (کارونې) سلنه	پوتنشل	د اوبو سرچینې
۲۷	۳۰	۴۰	۱۷	۵۷	د ځمکې د سر اوبه (Surface Water)
۱۳	۵	۱۵	۳	۱۸	د ځمکې لاندې اوبه (Groundwater)
۴۰	۳۵	۵۵	۲۰	۷۵	مجموعه

Source: Water Resources Management in Afghanistan: The Issues and Options by Asad Sarwar Qureshi, IWMI, Working Paper 49

د افغانستان اسلامي امارت د سطحي (روانو) اوبو د مدیریت برخه کې کومې لاسته راوړنې لري؟

له نېکه مرغه د افغانستان اسلامي امارت په ځانگړې ډول د اوبو او انرژۍ وزارت هېواد کې د روانو اوبو د مدیریت برخې ارزښت ته په پام کې مهم فعالیتونه ترسره کړي دي او تر خپل وده د سطحي (روانو) اوبو د مدیریت برخه کې د پام وړ لاسته راوړنې لري چې زه به په دې لیکنه کې څو بېلگې یادوم. د افغانستان اسلامي امارت د اوبو او انرژۍ وزارت د اوبو د سرچینو د مدیریت برخه کې لاندې مهم فعالیتونه ترسره کړي دي:

۱. د اوبو او انرژۍ وزارت له لوري په کمال ځان بند کې گڼ شمېر فعالیتونه ترسره شوي چې په ترڅ کې یې د نوموړې بند د درېیم فاز (پاور هوز او دروازو) کار ۱۰۰ سلنه بشپړ شو. د کمال ځان بند پروژه ۹ مېگاواټه برېښنا تولیدوي او ۱۷۴۰۰۰ هکتاره ځمکه خړوبوي.

۲. د شاه او عروس بند: د شاه او عروس بند پروژې ساختماني فزیکي چارې تقریبا ۱۰۰ سلنه بشپړې شوې دي او د گټې اخیستنې په درشل کې ده، نوموړې پروژه ۱،۲ مېگاواټه برېښنا تولیدوي او ۲۷۰۰ هکتاره ځمکه خړوبوي.

۳. د هلمند ولایت د کجکي بند د دویمې برخې لومړي لټ (د برېښنا تولید فابریکې) چارې سل سلنه بشپړې شوې دي او همدارنګه د دوه یم لټ (پرچاوې) ساختماني چارې یې ۴۰ سلنه پرمخ تللي دي؛

نوموړې پروژه ۱۵۱ مېگاواټ برېښنا تولیدوي او د دوهم لټ په تکمیل سره به ۲۷۶۰۰۰ هکتاره ځمکه خړوبه کړي.

۴. پاشدان بند: د پاشدان بند چارې تقریبا ۹۰ سلنه پرمخ تللي دي، د دغې پروژې په تکمیل سره به ۲ مېگاواټه برېښنا تولید شي او همدا راز به ۱۳۰۰۰ هکتاره ځمکه تر خړوبولو لاندې راشي.

۵. تورې/عمرې بند: د نوموړي بند سروې او ډیزاین د افغان کادرونو له لوري بشپړ شوي او د اوبو د مدیریت هغه لومړۍ پروژه ده چې د افغانانو له لوري پیل او گټه اخیستنې ته وسپارل شوه. نوموړې پروژه ۵۶۰ هکتاره ځمکه خړوبوي او ۳ ملیون متر مکعبه اوبو د ذخیره کولو وړتیا لري.

۶. بخش آباد بند: د نوموړې پروژې د تونلونو کندن کاري بشپړه شوې او د تونلونو ساختماني چارې یې ۳۷ سلنه پرمخ تللي دي. د دغې پروژې په تکمیل سره به څه باندې ۶۸۰۰۰ هکتاره ځمکه تر خړوبولو لاندې راشي او ۲۷ مېگاواټه برېښنا به هم تولید شي.

۷. پکتیکا ولایت کې د پلټوني بند چارو پیلېدل چې کارونه یې اوس په ساحه کې جریان لري؛ د دغه بند په بشپړېدو سره به ۲۵۰۰ هکتاره ځمکه خړوبه شي او تقریبا تر یو مېگاواټ پورې برېښنا تولیدوي.

۸. د آمو سیند د تحکیماتو له ۱۱ پروژو څخه د ۶ پروژو بشپړېدل چې په تکمیل سره یې سلگونه جریبه ځمکه د اوبو د وړلو (تخریب) له گواښ څخه خوندي شوې ده.

۹. د افغانستان په بېلا بېلو ولایتونو کې د

(۱۴۰) کوچنیو بندونو (چکډېمونو پروژو) څخه د (۱۱۷) پروژو د ساختماني چارو بشپړېدل او نورې یې تر کار لاندې دي.

۱۰. د هېواد په بېلا بېلو ولایاتو کې د بندونو د حفظ او مراقبت د (۱۶) پلان شوو پروژو څخه د (۱۳) پروژو د ساختماني چارو بشپړېدل او د نورو کار جریان لري.

۱۱. د هېواد په بېلا بېلو ولایاتو کې د ۷ بندونو د امکان سنجۍ مطالعات، تفصیلي ډیزاین او بررسی ۱۰۰ سل سلنه بشپړ شوي چې په هغه کې د پکتیکا ولایت پلټوني او پکتیا ولایت کې گاوپانې، غور ولایت کې د شورابې آبگردان او داسې نور بندونه شامل دي.

۱۲. له پنجشیر ولایت څخه کابل ښار ته د اوبو د انتقال پروژې سروې او ډیزاین بشپړ شوي دي.

۱۳. لغمان ولایت کې د شاهي کانال لومړي فاز د لومړي لټ ساختماني چارې بیا پیل شوې دي.

۱۴. د اوبو د مدیریت ۳۳۰ پروژو (بندونو، چکډېمونو، کانالونو، تحکیماتو...) سروې ترسره کول چې له دې ډلې د ۱۷۳ پروژو ډیزاین بشپړ شوی دی.

یادونه: پورته لاسته راوړنې چې د اوبو او انرژۍ وزارت له ویب سایټ او نورو رسمي ادرسونو څخه ترلاسه شوې او توحیدشوې دي د اوبو د مدیریت برخه کې څو بارزې نمونې دي؛ ښایي تر دې نورې لاسته راوړنې هم وي چې په دې لیکنه کې له ما (لیکوال) پاتې شوې وي.

تحليل عوامل وقوع سيلاب در دریای کشم ولايت بدخشان

ديپلوم انجنير همایون "خشنود"

و مساحت ساحه آبریز آن تقریباً ۲۱۷۶،۱۳ کیلومتر مربع همچنان ارتفاع اصغری آن در حدود ۶۶۲ متر و ارتفاع اعظمی آن از سطح بحر در حدود ۵۵۱۵ متر برآورد گردیده است، این ارقام نشان‌دهنده گستردگی نسبی حوزه و اهمیت آن در سیستم هایدرولوژیکی منطقه می‌باشد. همچنان یک استیشن هایدرولوژیکی (استیشن هایدرولوژیکی کشم) در نقطه خروجی این دریا نصب گردیده است. این استیشن وظیفه ثبت دیتاهای هایدرومتیورولوژیکی دارد که در تحلیل روند تغییرات جریان، پیش‌بینی سیلاب‌ها و مدیریت منابع آب از اهمیت ویژه برخوردار خواهد بود شکل (۲).

افزایش درجه حرارت متوسط سالانه که یکی از شاخص‌های عمده تغییرات اقلیمی در سطح جهان محسوب می‌شود، در این ساحه آبریزه نیز تأثیرات مستقیم و غیرمستقیم داشته است. بلند رفتن درجه حرارت سبب ذوب سریع‌تر برف‌های مناطق مرتفع، تغییر در زمان‌بندی جریان آب و افزایش احتمال وقوع سیلاب‌های ناگهانی گردیده است. از سوی دیگر، کاهش بارندگی‌های منظم و افزایش بارش‌های شدید و کوتاه‌مدت، باعث بی‌نظمی در رژیم هایدرولوژیکی دریای کشم شده است.

این تحولات اقلیمی و محیط‌زیستی تأثیرات قابل ملاحظه‌ای بر منابع آب، به‌ویژه آب‌های شیرین منطقه، گذاشته است. از نگاه کمی، کاهش حجم آب در برخی فصول سال مشکلاتی را در تأمین آب زراعتی و آشامیدنی ایجاد نموده و از نگاه کیفی، افزایش رسوبات، آلودگی و تخریب بستر دریا کیفیت آب را تحت تأثیر قرار داده است. در نتیجه، منابع آبی موجود نمی‌توانند به‌صورت کامل و پایدار پاسخگوی نیازهای اساسی مردم منطقه باشند.

این دریا نقش اساسی در تأمین منابع آب زراعتی، آشامیدنی و معیشتی باشندگان منطقه دارد. ساحه آبریز دریای کشم از سه دره عمده و اساسی به نام‌های دره کوری و کتوبالا، دره تگاب کشم و دره میرکان تشکیل گردیده است که هر یک در تغذیه و تأمین جریان آب این سیستم هایدرولوژیکی سهم قابل ملاحظه‌ای دارند.

شکل (۱): نمایی از دریایی کشم.

دو شاخه اصلی این دریا، یعنی شاخه دره کوری و کتوبالا و شاخه دره تگاب کشم، در منطقه‌ای موسوم به ده بالا با یکدیگر یکجای می‌شود. پس از این همگرایی، جریان تقویت شده در مسیر پایین‌دست ادامه یافته و در منطقه دشتک بالا با دریای میرکان یکجا می‌شود. از این نقطه به بعد، جریان واحد حاصل به نام دریای کشم مسمی گردیده و مسیر طبیعی خود را ادامه می‌دهد.

این دریا پس از عبور از ولسوالی تگاب کشم، وارد محدوده ولسوالی کشم شده و در نهایت به دریای کوکچه می‌پیوندد شکل (۲). موقعیت کوهستانی، شیب نسبتاً تند بستر و وجود رسوبات در امتداد مسیر، از ویژگی‌های ژئومورفولوژیکی مهم این منطقه به شمار می‌رود که در شکل‌گیری رژیم جریان و وقوع سیلاب‌ها نقش تعیین‌کننده دارد.

بر اساس مدل ارتفاعی رقومی (DEM-30m)، طول مجموعی این دریا در حدود ۸۱ کیلومتر

خلاصه

تغییرات اقلیمی اثرات قابل توجهی بر منابع آبی مناطق مختلف، به‌ویژه در نواحی خشک و نیمه‌خشک، بر جای گذاشته است. این تغییرات با دگرگونی در الگوی بارندگی و افزایش درجه حرارت، سبب بی‌نظمی در رژیم هایدرولوژیکی و افزایش احتمال وقوع سیلاب‌ها گردیده است. در همین راستا، این مطالعه به تحلیل عوامل وقوع سیلاب در ساحه آبریزه استیشن هایدرولوژیکی کشم بالای دریای کشم می‌پردازد؛ دریایی کشم یکی از مهم‌ترین معاونین حوزه فرعی دریایی کوکچه (فیض آباد) در حوزه دریای پنج آمو به شمار می‌رود.

به‌طور کلی، تغییرات اقلیمی، به‌ویژه تغییرات در مقدار و شدت بارندگی، در سال‌های اخیر مورد توجه پالیسی‌سازان، مدیران ارشد بخش پلان‌گذاری و محققان علوم هواشناسی و هایدرولوژی قرار داشته است؛ زیرا نزولات اقلیمی نقش حیاتی در تأمین آب منطقه ایفا می‌نماید. از این رو، درک و فهم عوامل وقوع سیلاب در یک منطقه می‌تواند مدیران و دست‌اندرکاران مرتبط با منابع آب را در تصمیم‌گیری‌های آینده، به‌ویژه در زمینه اجرای پروژه‌های انکشاف منابع آب، کمک رساند.

با وجود این اهمیت، در زمینه بررسی چگونگی و عوامل وقوع سیلابی در دریای کشم تحقیقات گسترده‌ای انجام نشده و مطالعات موجود نیز بسیار اندک می‌باشد. بنابراین، شناسایی و تحلیل عوامل مهم و اساسی وقوع سیلابی در این حوزه از اهمیت ویژه برخوردار است.

مقدمه

دریای کشم یکی از معاونین مهم دریای کوکچه در ولایت بدخشان محسوب می‌شود.

بنابراین، مدیریت علمی و پایدار حوزه آبریز دریای کشم، با در نظر گرفتن تغییرات اقلیمی، حفاظت از منابع طبیعی و تقویت سیستم‌های نظارتی و هشداردهی، از ضروریات اساسی توسعه پایدار در این منطقه به شمار می‌رود.

تحلیل عوامل وقوع سیلاب در دریای کشم
سیلاب‌ها در ساحه مورد مطالعه عمدتاً ناشی از بارش‌های شدید فصلی، ذوب سریع برف‌ها، تغییرات اقلیمی و فرسایش خاک رخ می‌دهد. با توجه به کمبود زیرساخت‌ها و تخریب پوشش گیاهی، این پدیده همه‌ساله خسارات هنگفت جانی و مالی بر جای می‌گذارد.

تحقیقات انجام‌شده در سال ۲۰۲۰ نشان می‌دهد که در قسمت بالایی این آبریزه، توده‌های بزرگ و متراکم یخ وجود دارد که در اثر تجمع و فشرده‌شدن برف طی سال‌های

طولانی به صورت یخچال‌های طبیعی (Glacier) تشکیل شده‌اند. در این منطقه حدود ۱۱۲ یخچال طبیعی و ۳۸ جهیل یخچالی (Glacial Lake) شناسایی گردیده است. بزرگ‌ترین یخچال این ساحه حدود ۴,۳ کیلومتر مربع مساحت را دربر می‌گیرد که در شکل (۲) و گراف (۱) نشان داده شده است.

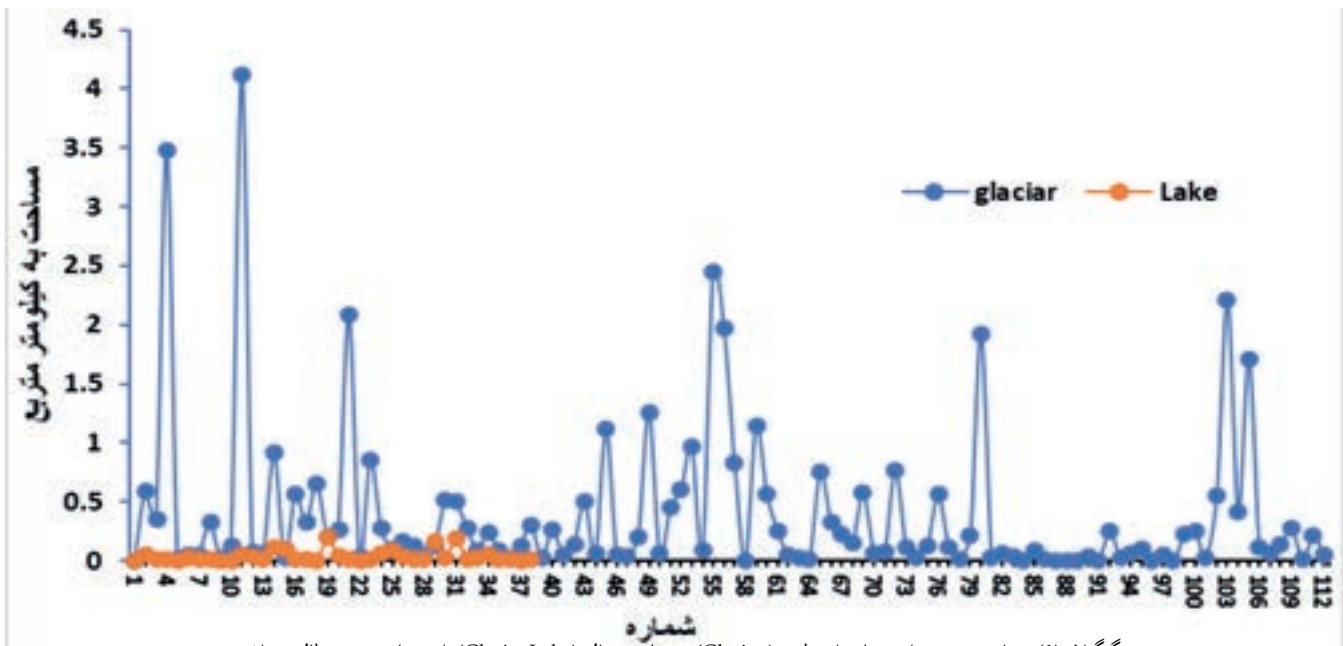
بنابراین، یکی از عوامل مهم آبخیزی‌های این دریا در اواخر ماه جوزا تا اواسط ماه اسد، از اثر ذوب همین یخچال‌ها و منابع یخی می‌باشد. این افزایش آبخیزی‌ها گاهی به صورت سیلاب‌های ناگهانی در پایین دست این ساحه مورد مطالعه ظاهر شده و در برخی موارد تلفات جانی و خسارات مالی نیز به همراه دارد.

همچنین در ماه‌های حمل و ثور، به دلیل

بارندگی‌های شدید فصلی، سیلاب‌های آنی در این دریا به وجود می‌آید که باعث افزایش حجم آب و احتمال بروز خسارات در مناطق پایین‌دست می‌گردد. به این ترتیب، ترکیب بارندگی‌های شدید و ذوب یخچال‌های طبیعی از مهم‌ترین عوامل ایجاد سیلاب در این حوزه آبریز به شمار می‌رود.

شکل (۲): ساحه مورد مطالعه را نشان می‌دهد.

گرگراف (۱): نشان دهنده تعداد جهیل‌های طبیعی (Glacier) و جهیل یخچالی (Glacial Lake) را در ساحه مورد مطالعه می‌باشد.

- مدیریت مؤثر سیلاب‌ها مستلزم ایجاد سیستم‌های هشدار پیش‌هنگام،
- بازسازی و تقویت زیربناها، مدیریت اصولی حوزه آبریز کشم و افزایش
- آگاهی عمومی به منظور کاهش خطرات و خسارات احتمالی می‌باشد.
- پیشنهادات:
- ایجاد چکدم‌ها در ساحات مناسب در ساحه بالادست آبریزه.
- احداث دیوارهای محافظتی در کنار دریا در مناطق مسکونی ساحات سیلابی.
- ایجاد حوضچه‌های ذخیره آب برای کاهش شدت جریان سیلاب.
- احیای پوشش گیاهی و آگاهی‌دهی عمومی از وقوعات سیلابی در ساحات سیلابی.
- مدیریت آب‌های ناشی از ذوب یخچال‌ها (نظارت بر جهیل‌های یخچالی در قسمت‌های بالادست).
- ایجاد سیستم هشداردهی زود هنگام سیلاب.

د ځمکې لاندې اوبو معلوماتي سیستم سره د مصنوعي ځیرکتیا یوځای کول

انجنیر حبیب الرحمن «جلال زی»

سریزه

اوبه، د ژوند بنسټ، د هېواد د پرمختګ او د هر وګړي د هوساینې لپاره حیاتي ارزښت لري. د ځمکې لاندې اوبه د دې ارزښتناکې سرچینې یوه مهمه برخه ده، چې سمه اداره کول یې زموږ د ټولو ګډ مسؤلیت دی. په تېره ګڼه کې مو د ځمکې لاندې اوبو معلوماتي سیستم (GWIS) په اړه لیکلي وو. په دې مقاله کې، موږ غواړو تاسو له یوې نوې ټیکنالوژۍ، مصنوعي ځیرکتیا (AI) سره اشنا کړو، چې GWIS ته وده ورکوي او د اوبو د سرچینو په ښه مدیریت کې مرسته کوي. دا به تاسو ته په ساده ژبه تشریح کړي چې څنګه AI له GWIS سره یوځای کېدای شي، څه کولی شي، او د هغې د کارولو لپاره عملي ګامونه کوم دي. راځئ چې په ګډه د اوبو د مدیریت په برخه کې د AI د رول په اړه نور معلومات ترلاسه کړو.

AI چېرته تر ټولو ډېره مرسته کوي؟

مصنوعي ځیرکتیا (AI) د ځمکې لاندې اوبو د مدیریت په برخه کې د ډېرو مهمو ستونزو په حل کې مرسته کولی شي. دلته ځینې هغه برخې دي چې AI پکې تر ټولو ډېره مرسته کوي:

۱. د ځمکې لاندې اوبو د کچې وړاندوینه: AI - ماډلونه، لکه Random Forests، Support Vector Machines، او LSTM، neural networks، د اوبو د کچې د تېرو وختونو لړۍ، د باران، او د پمپ کولو ریکارډونو څخه زده کړه کوي ترڅو د ځمکې لاندې اوبو د راتلونکې کچې وړاندوینه وکړي. - د دې دقیقو وړاندوینو په مرسته، د پمپ کولو مهالویشونه په ښه توګه پلان کېدای شي او د اوبو ډېر ایستلو مخنیوی کېدای شي.

۲. د ککړتیا او غیر عادي حالتونو موندل:

AI - کولی شي د سنسر معلوماتو جریان په

دوامداره توګه وڅاري او که چېرې کوم غیر معمولي شی ولیدل شي، سمدستي خبرتیا ورکړي.

- د مثال په توګه، که چېرې په اوبو کې د نایتیریت کچه لوړه شي یا د مالګینتوب ناڅاپي بدلونونه رامنځته شي، AI کولی شي دا ککړتیا په ګوته کړي. همدارنګه، که د وسیلې د خرابیدو له امله د سنسر لوستل ناڅاپه بدل شي، AI کولی شي دا هم تشخیص کړي.

۳. د ورک شویو معلوماتو ډکول:

- د ساحې ریکارډونه اکثراً نیمګړي وي او تشې لري؛ AI کولی شي د نږدې ځاګانو، د باران د معلوماتو، او موسمي نمونو څخه د ورک شویو ارزښتونو اټکل وکړي ترڅو د وخت په تېرېدو سره رجحانات په سمه توګه وڅارل شي.

۴. د اوبو کیفیت طبقه بندي کول:

AI - کولی شي د سنسر معلوماتو (pH، EC، TDS، د تودوخې درجه) په پام کې نیولو سره دا طبقه بندي کړي چې آیا اوبه د خټاک لپاره خوندي دي، د خړوبولو لپاره مناسبې دي، او یا درملنې ته اړتیا لري.

۵. د ساتنې یا ازموینې لپاره د سایټونو لومړیتوب ورکول:

AI - کولی شي هغه ځاګانې درجه بندي کړي چې کیلیبریشن، پاکولو، یا لابراتوار ازموینې ته اړتیا لري. دا درجه بندي له مدیرانو سره مرسته کوي چې بریکه وکړي کومو ځاګانو ته لومړیتوب ورکړي.

د ځمکې لاندې اوبو د معلوماتو سیستم (GWIS) کې د مصنوعي ځیرکتیا (AI) کار او څرنگوالي:

دا یو ساده وضاحت دی چې د ځمکې لاندې اوبو د معلوماتو سیستم (GWIS) کې د مصنوعي ځیرکتیا (AI) ماډل څنګه کار کوي او څنګه ترې ګټه اخیستل کېږي.

(AI) څنګه کار کوي:

۱. د معلوماتو راټولول (Data Collection): لومړی، ماډل د ځمکې لاندې اوبو اړوند ډیر معلومات راټولوي. دا معلومات کېدای شي د باران اندازه، د ځاګانو څخه د اوبو ایستلو اندازه، د ځمکې لاندې اوبو سطحه، د اوبو کیفیت، او داسې نور وي. دا ټول معلومات په کمپیوټر کې داخلېږي.

۲. د معلوماتو تحلیل (Data Analysis): بیا، ماډل دا راټول شوي معلومات د ځانګړو ریاضیکي او احصایوي طریقو په کارولو سره تحلیل کوي. دا تحلیل د دې لپاره دی چې د مختلفو عواملو ترمنځ اړیکې ومومي. د مثال په توګه، دا معلومي چې د باران د زیاتوالي یا کموالي سره د ځمکې لاندې اوبو په سطحه کې څومره بدلون راځي. دا داسې ده لکه یو ډاکټر چې د ناروغ د معاینې راپورونه ګوري ترڅو د ناروغۍ لاملونه او علاج معلوم کړي.

۳. د نمونې جوړول (Pattern Recognition): ماډل د معلوماتو څخه نمونې او اندازې پیدا کوي. دا د دې لپاره دی چې په راتلونکي کې د اوبو د سطحې بدلونونه اټکل کړي. د مثال په توګه، که چېرې په تیرو وختونو کې د باران د زیاتوالي سره د اوبو سطحه لوړه شوې وي، ماډل دا نمونه زده کوي او په راتلونکي کې هم د ورته بدلون اټکل کوي.

۴. د وړاندوینې جوړول (Prediction): د دې ټولو تحلیلونو او نمونو په اساس، ماډل وړاندوینې کوي. دا وړاندوینه کولی شي چې په راتلونکو میاشتو یا کلونو کې د ځمکې لاندې اوبو سطحه به څنګه بدلون وکړي. دا وړاندوینې د اوبو د سرچینو د مدیریت لپاره ډیرې مهمې دي.

۵. زده کړه او ښه والی (Learning and Improvement): زده کړه کوي او خپلې وړاندوینې ښې کوي.

هرڅومره چې ډير معلومات ترلاسه کوي، هغومره يې وړاندوينې دقيق کيږي. که چيرې وړاندوينې غلطې وي، ماډل د غلطو څخه زده کوي او په راتلونکي کې د دقيقو پيشبينيو لپاره ځان عياروي.

د (AI) کارول:

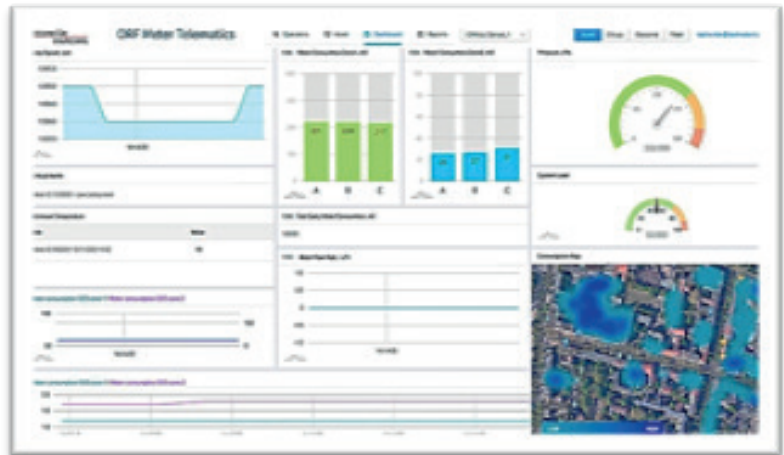
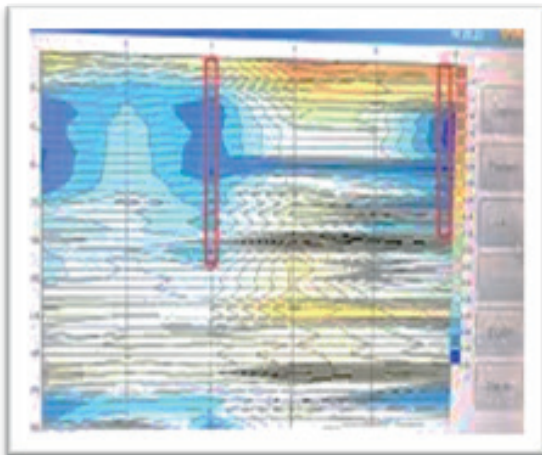
۱. د اوبو د سرچينو مدیریت: دا ماډل د اوبو

د سرچينو په ښه مدیریت کې مرسته کوي. د دقيقو پيشبينيو په اساس، چارواکي کولی شي پريکړې وکړي چې څنگه اوبه په سمه توگه وويشي او د اوبو کمښت مخنيوی وکړي.

۲. د کرنې لپاره گټور: بزگران کولی شي د دې ماډل څخه گټه واخلي ترڅو پوه شي چې کله او څومره اوبه وکاروي. دا د اوبو په سپما

کې مرسته کوي او د فصلونو د ښه حاصل سبب کيږي.

۳. د پاليسۍ جوړولو کې مرسته: حکومتونه او نورې ادارې کولی شي د دې ماډل څخه د اوبو په اړه د پاليسيو په جوړولو کې کار واخلي. دا د اوبو د سرچينو د ساتنې لپاره غوره لارې چارې په گوته کوي.

انځور: د AI کاري جريان ډياگرام - سينسرونه - ډيټابيس - ماډل - ډشبورډ

ساده مثال — د ځمکې لاندې اوبو د کچې وړاندوينه: دا مثال ښيي چې څنگه (AI) کولای شي د ځمکې لاندې اوبو کچه اټکل کړي.

۱- څه ته اړتيا ده؟ (معلومات)	۲- څنگه کار کوي؟ (ماډل AI)	۳- څه به معلوم شي؟ (محصول)	۴- څنگه کارول کېږي؟ (کارول)
د تېرو اوبو کچه: په تېرو وختونو کې د اوبو کچه څومره وه. باران: په هره مياشت کې څومره باران شوی دی. څاه گانې: د نورو څاه گانو اوبه څومره دي. اوبه ايستل: څومره اوبه له ځمکې ايستل شوي دي.	د (ماډل AI) د تېرو معلوماتو په کتلو سره زده کوي چې څنگه اوبه اټکل کړي.	د اوبو کچه: په راتلونکې مياشت کې به اوبه څومره ژورې وي. څومره ډاډه يو؟: اټکل څومره سم کېدای شي.	د اوبو سپمول: د اټکل په اساس، پرېکړه کيدای شي چې اوبه کمې وکارول شي که نه. وچکالي: د وچکالي څخه خبرېدل. پلان جوړونه: د اوبو د ساتلو لپاره پلان جوړول. کرڼه: د فصلونو لپاره د اوبو لگولو ښه مهالویش جوړول.

د AI وسيلې او ټيکنالوژي (ساده ليست)

- ژبې: Python (pandas, scikit-learn, tensorflow/keras).
- ډيټابيسونه: PostGIS (د فضايي لپاره)، د وخت لړۍ ډيټابيسونه (InfluxDB) د چټک سنسر معلوماتو لپاره.
- ډشبورډونه: Grafana يا دوديز ويب اپليکيشنونه د وړاندوينې او خبرتياوو ښودلو لپاره.
- سپک ML چوکاټونه: scikit-learn (د کوچنيو ډيټاسيټونو لپاره ښه)، TensorFlow Lite د سنسر/دروازې سره نږدې د ساده ماډلونو چلولو لپاره.

ارزیابی اثرات تغییرات اقلیمی بالای منابع آبی ولایت بامیان انتروال زمانی (۲۰۱۲ الی ۲۰۲۴)

حکیم «برین»

پيوسته به گذشته

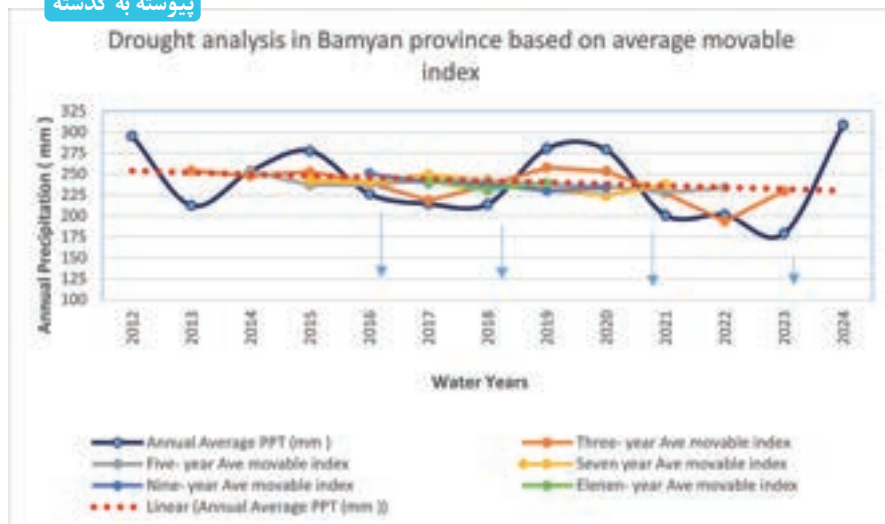

Figure 14: Shows the Bamyan Province Moving Average curve.

Seasonally AT fluctuation in Bamyan Province (°C)					
Water Years	Spring	Summer	Autumn	Winter	Average
2019 - 2012	12.20	16.87	2.81	2.45-	7.36
2024- 2020	12.77	17.21	3.06	1.13-	7.98
Fluctuation (+)	0.56	0.33	0.25	1.32	0.62

Table 4: Seasonally Air Temperature in Bamyan Province.

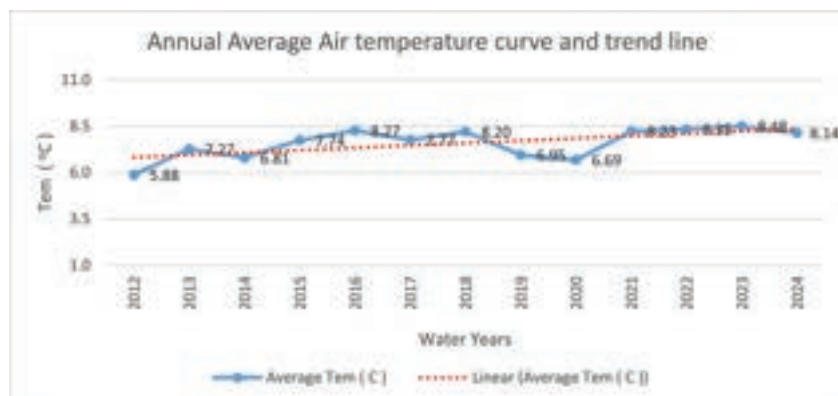

Figure 15: Shows the air temperature fluctuation between (2012 to 2024) in Bamyan Province.

ارزیابی هر دو روش SPI و MA برای تحلیل دوره های خشک سالی و ترسالی ولایت بامیان طی سیزده سال (۲۰۱۲-۲۰۲۴)، نشان دهنده دو دوره خشک سالی به تداوم سه سال است. تنها سال ۲۰۱۴ که در میتود SPI خشک سالی شدید و در روش MA، یک سال نور مال آبی را نشان میدهد.

ارزیابی تمایل سالانه درجه حرارت

در این قسمت، تمایل اوسط درجه حرارت سالانه ولایت بامیان طی سالهای ۲۰۱۲ الی ۲۰۲۴ تحلیل گردیده است. نتایج بدست آمده نشان دهنده سیر صعودی تمایل درجه حرارت است.

طوریکه از ۷،۳۶ درجه سانتی گرید بین سال های (۲۰۱۲-۲۰۱۹) به ۷،۹۸ درجه سانتی گرید مقایسه تغییرات فصلی، اوسط درجه حرارت طی سالهای (۲۰۱۲ الی ۲۰۱۹) و (۲۰۲۰ الی ۲۰۲۴) نیز به مقیاس های مختلف در فصل های سال افزایش درجه حرارت را نشان میدهند، طوریکه در جدول ذیل (Table ۳-) دیده میشود، بیشترین افزایش درجه حرارت در فصل تر سال یعنی فصل زمستان بوقوع پیوسته است که ۱،۳۲ درجه سانتی گرید را نشان میدهد.

طوریکه قبلاً یاد آوری گردید، تغییرات اقلیمی برعلاوه افزایش درجه حرارت و کسر بارندگی در ولایت بامیان، نظم وقوع بارندگی و در نتیجه رژیم بارندگی را نیز تغییر داده است.

ارزیابی های صورت گرفته روی ارقام یازده پایه استیشن های درو می تو رولوژیکی ناصبه در سطح ولایت بامیان، نشان دهنده ۱،۹۹ درصد کسر بارندگی در فصل زمستان و ۳،۳۲ درصد کسر بارندگی در فصل بهار طی سالهای (۲۰۲۰-۲۰۲۴) در مقایسه با سالهای (۲۰۱۲-۲۰۱۹) میباشد.

اما برعکس در فصل تابستان ۳،۷۱ درصد و در فصل خزان ۱،۶۲ درصد افزایش وقوع بارندگی هارا طی چهار سال اخیر گذشته در مقایسه با هشت سال ماقبل آنرا نشان میدهد.

در مجموع، متوسط بارندگی سالانه در ولایت بامیان طی سالهای اخیر (۲۰۲۰-۲۰۲۴) در مقایسه با سالهای ماقبل (۲۰۱۲-۲۰۱۹) نشان دهنده کسر بارندگی (۵،۶٪) میباشد (Table: ۶#).

Percentage occurrence of rainfall according to the seasons of the year in Bamyan Province								
Station Name	Spring		Summer		Autumn		Winter	
	2012-2019	2020-2024	2012-2019	2020-2024	2012-2019	2020-2024	2012-2019	2020-2024
Bamyan	40	34	5.29	7.88	16.16	17.60	38.48	40.48
Ahangaran	45.13	35.17	2.59	5.72	14.70	18.57	37.50	40.54
Doab	42.53	44.89	1.89	4.99	14.60	18.74	40.90	31.38
Dasht-e Safid	46.99	41.87	1.82	3.94	11.40	20.97	39.70	33.22
Shibir	30.38	30.23	19.84	20.66	19.15	14.22	30.64	34.90
Nayak	38.5	37.2	1.93	3.76	17.43	23.49	42.15	35.55
Doshqadam	34.99	28.9	2.9	3.44	18.26	22.51	43.85	45.15
Band-e Amir	46.17	32.97	9.14	11.84	16.64	24.19	28.05	31.00
Yakawlang	22.82	27.58	9.63	21.73	26.51	20.15	41.04	30.53
Panjab	31.14	28.22	4.81	14.04	22.59	15.22	41.46	42.51
Waras	28.71	29.8	0.08	2.77	18.23	17.79	52.98	49.65
Average PPT (mm)	37.03	33.71	5.45	9.16	17.79	19.40	39.70	37.72
Percentage fluctuation of rainfall occurrence	-3.32		3.71		1.62		-1.99	

Table 5: Shows the seasonally precipitation in Bamyan Province.

Station Name	Average Annual Pre (2012 - 2024) in mm	Average Annual Pre (2012 - 2019) in mm	Average Annual Pre (2020 - 2024) in mm	Percentage fluctuation of rainfall between (2020 - 2024) & (2012 - 2019)
Bamyan	177.6	181.0	172.3	-4.8
Ahangaran	155.4	155.3	155.5	0.1
Doab	220.2	263.0	151.5	-42.4
Dasht-e Safid	215.8	238.2	180.1	-24.4
Shibir	308.2	308.6	307.6	-0.3
Nayak	211.2	226.0	187.6	-17.0
Doshqadam	234.4	241.0	224.0	-7.1
Band-e Amir	200.5	197.3	205.8	4.3
Yakawlang	387.0	372.2	410.9	10.4
Panjab	261.2	238.2	298.0	25.1
Waras	284.6	294.1	269.5	-8.4
Average PPT (mm)	241.5	246.8	233.0	-5.6

Table 6: Shows the percentage fluctuation of rainfall in Bamyan Province.

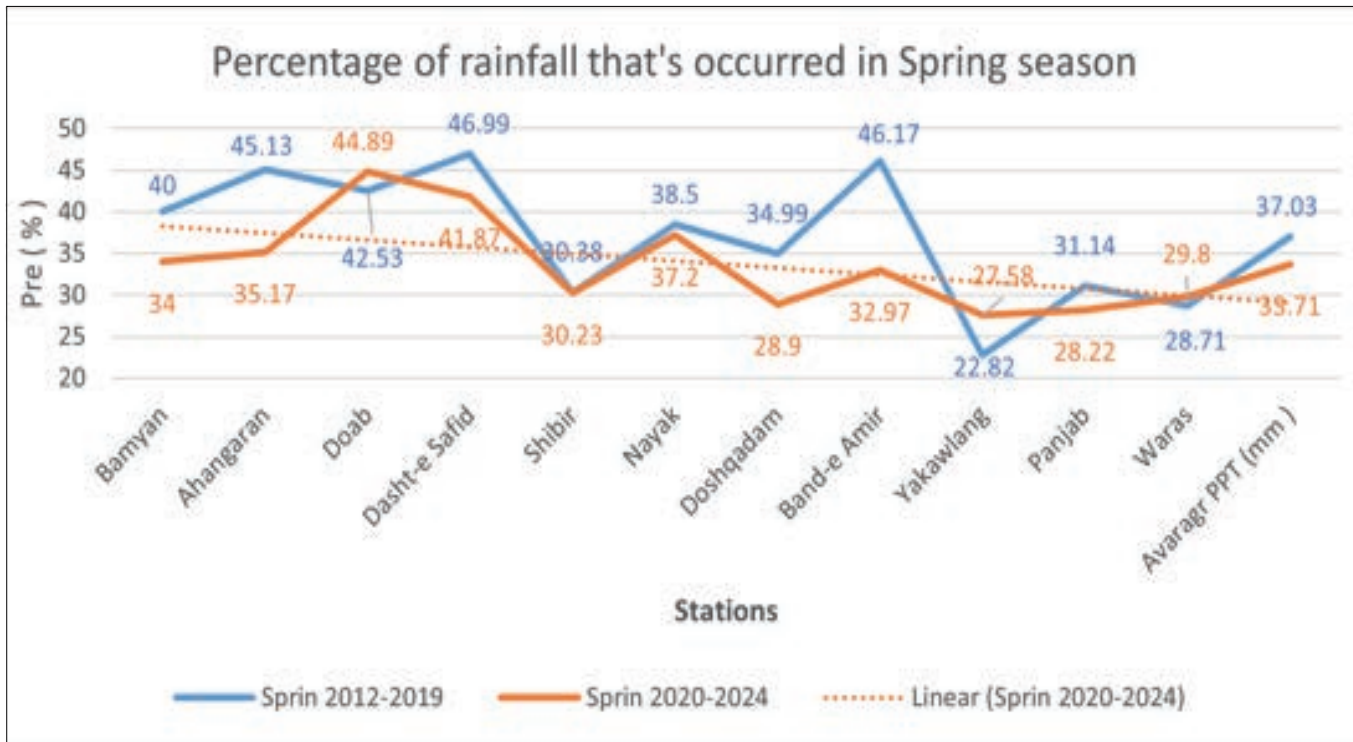

Figure 16: Shows the rainfall curve that's occurred in spring season.

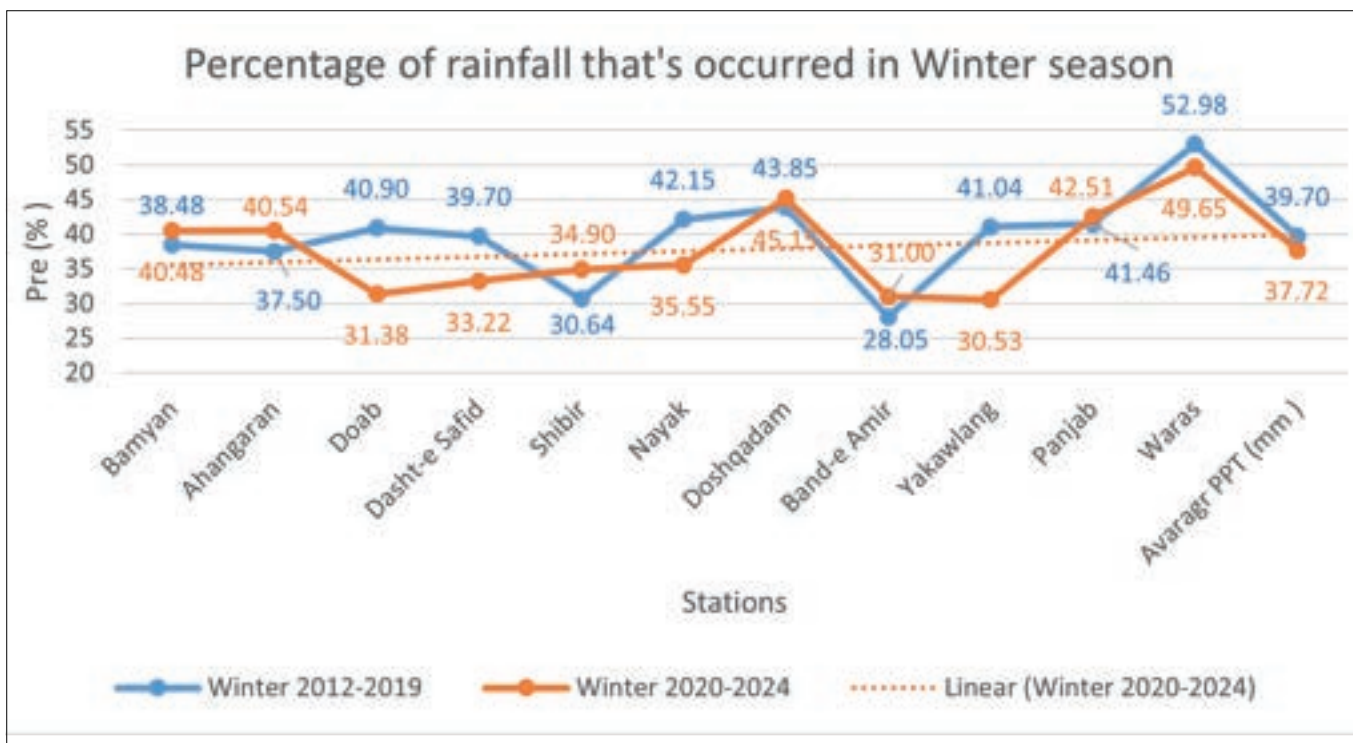

Figure 17: Shows the rainfall curve that's occurred in Winter season.

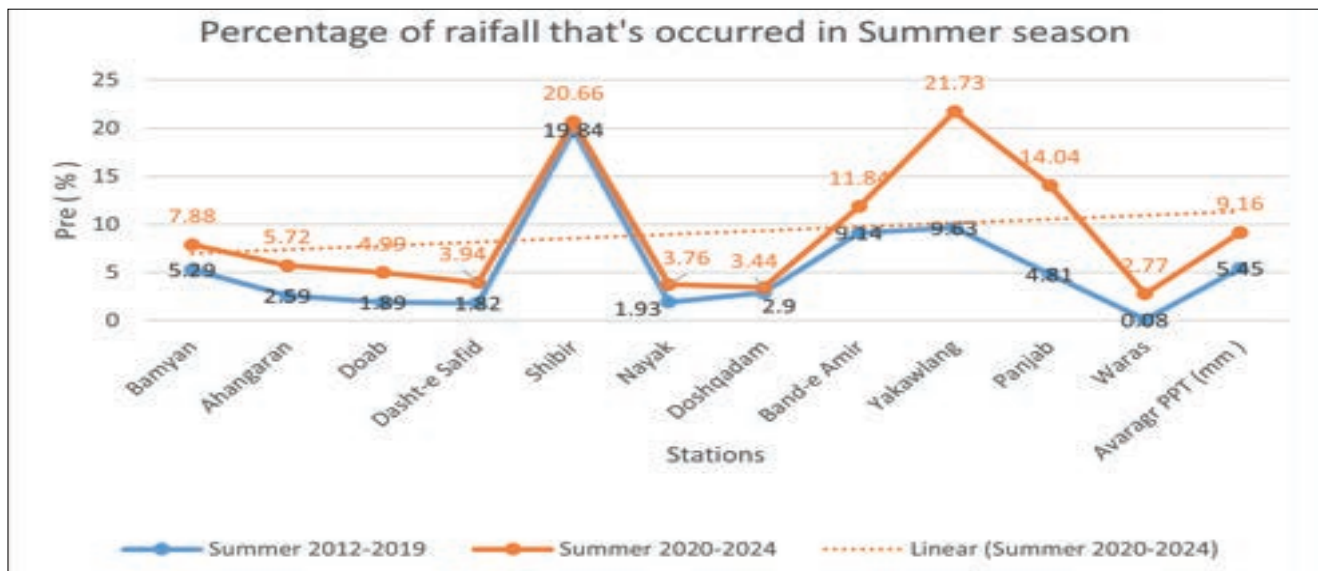

Figure 18: Shows the rainfall curve that's occurred in Summer season.

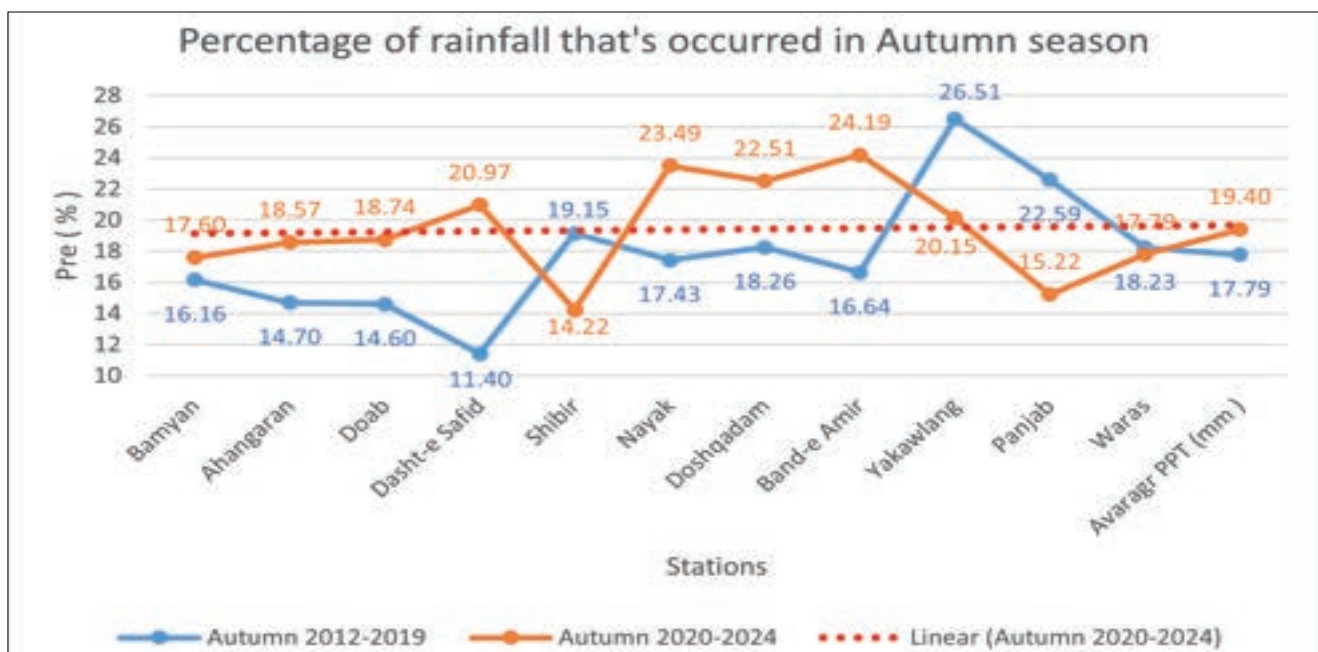

Figure 19: Shows the rainfall curve that's occurred in Autumn season.

نتائج و یافته ها

- بعد از ارزیابی اثرات منفی تغییرات اقلیمی بالای منابع آبی ولایت بامیان نتایج ذیل حاصل میگردد:
- ۵,۶٪ کسر بارندگی طی سالهای (۲۰۲۴-۲۰۲۰) در مقایسه با سالهای (۲۰۱۹-۲۰۱۲).
- تجربه سه دوره خشک سالی با تداوم سه ساله (۲۰۱۴-۲۰۱۶, ۲۰۱۸-۲۰۲۱, ۲۰۲۳-۲۰۲۴) طی سیزده سال.
- سیر صعودی تمایل درجه حرارت، طوریکه از ۷,۳۶ درجه سانتی گرید بین سالهای (۲۰۱۲-۲۰۱۹) به ۷,۹۸ درجه سانتی گرید بین سالهای (۲۰۲۰-۲۰۲۴) رسیده که ۰,۶۲ درجه سانتی گرید افزایش را نشان میدهد.
- افزایش بارندگی سالانه در فصول خشک سال و برعکس کاهش آن در فصول ترسال.

ریفرنس:

۱. تلوری، عبدالرسول، هایدرولوژی مهندسی، ۲۰۱۳ دانشگاه آزاد اسلامی.
۲. ارقام منابع آب، وزارت آب و انرژی.

۳. [https:// www.undp.org](https://www.undp.org)

د لښکرگاه ښار د ځمکې لاندې اوبو د کمیت او کیفیت ارزونه

ډیپلوم انجنیر دلاور بارک-انجنیر امیر خان متقی

سریزه

د لښکرگاه ښار د هلمند ولایت مرکز دی چې اوسیدونکې یې د اوبو زیاته اندازه ضرورتونه د ځمکې لاندې اوبو پواسطه پوره کوي، چې د اوبو کمیت او کیفیت مقدار یې د ۲۱ حلقو څه گانو څخه د هلمند اوبو او انرژي ریاست له لوري د راټول سوو ارقامو پر بنسټ معلوم سوي دي. په دغه مقاله کې زموږ هدف دادی چې معلوم کړو (۱) د لښکرگاه ښار د ځمکې لاندې اوبو کمیت او کیفیت معلومول (۲) د اوبو د کیفیت د ځینو پارامترونو لکه بریښنايي د انتقال وړتیا (Electrical Conductivity)، ټول منحل سوي مواد (Total Dissolve Solids)، د اوبو تیزابیت یا القلیت اندازه (Hydrogen Ion) او نایتريت اندازه (Nitrate Concentration) فضايي ویش معلومول (۳) د ځمکې لاندې اوبو د نقشې د جوړولو لپاره د ArcGIS جیو ستاتيکې د تحلیل وسایلو څخه استفاده کوو تر څو د اوبو د کیفیت او کمیت اړوند مختلفې نقشې یو ځای او تحلیل شي (۴) د لښکرگاه ښار د ځمکې لاندې اوبو د کمیت او کیفیت د ارزونې لپاره د ArcGIS د Spatial Analyst Tools د Command کي د Kriging څخه استفاده سوې تر څو فضايي ویش معلوم سې.

عمومي معلومات

د ځمکې لاندې اوبه د افغانستان په ډېرو وچو سیمو په ځانگړې توگه د هلمند ولایت د لښکرگاه ښار لپاره د څښاک، کرنې او د ژوند د دوام یو اساسي عنصر گڼل کېږي. په وروستیو لسیزو کې د لښکرگاه د ځمکې لاندې اوبو سطحه په چټکۍ سره ټیټه سوې ده. د دې د کمېدو اصلي لاملونه د اقلیم بدلون، د نفوس

زیاتوالی، د زیاتو ژورو څاگانو کیندل، د کرنې لپاره د ځمکې لاندې اوبو په زیاته اندازه مصرف، د طبیعي او مصنوعي تغذیې نشتوالی. سربېره پر دې، د ځمکې لاندې اوبه د ککړتیا له جدي گواښ سره هم مخ دي. د لښکرگاه ښار ډېر کورونه د فاضله اوبو د راټولولو لپاره غیر معیاري سیفټیک څاگانې (Nonstandard Septic Tanks) کاروي، چې فاضله اوبه د خاورې له لارې د څښاک اوبو څاگانو ته نفوذ کوي. په هغو سیمو کې چې د خاورې نفوذ درجه لوړه ده، دغه ککړتیا ډېره ژر د اوبو زېرمو ته انتقالېږي، چې د نایتريت او بکتریاوو کچه لوړه کوي او د انساني روغتیا لپاره جدي خطر رامنځته کوي. له بلې خوا د کرنې په برخه کې د کیمیاوي سرو (Fertilizers) او آفت وژونکو موادو (Pesticides) زیات استعمال د اوبو د کیمیاوي توازن پر خرابېدو مستقیم اغېز لري. دا مواد د خاورې له لارې د اوبو زېرمو ته نفوذ او د TDS (Total Dissolved Solids)، نایتريت، نایتروجن، او درندو فلزاتو (Heavy Metals) کچه زیاتوي. د صنعتي فعالیتونو د فاضله اوبو د تصفیې نشتوالی هم د اوبو ککړتیا ته زمینه برابروي.

د دغې ستونزې د حل لپاره اړینه ده چې د فاضله اوبو د تصفیې کوچني سیستمونه (Decentralized Treatment Systems) جوړ شي، د سیفټیک څاگانو د جوړولو معیاري اصول مراعات شي، د څښاک او فاضله اوبو ترمنځ لږ تر لږه ۳۰ متر فاصله وساتل شي، او د کرنې په برخه کې د اوبو د سپما نوې طریقې لکه Drip Irrigation وکارول شي. همدارنګه، د خلکو د پوهاوي پروگرامونه باید

پیاوړي شي ترڅو د اوبو د ارزښت او د ساتنې اهمیت خلکو ته څرگند شي. د لښکرگاه د ځمکې لاندې اوبو پر کیفیت او کمیت اغېز لرونکي مهم عوامل عبارت دي له: د خاورې فزیکي او کیمیاوي جوړښت، د اقلیمي بدلون له امله د تبخیر زیاتوالی، د انساني فعالیتونو پراخوالی، د زراعتي او فاضله اوبو ناسم مدیریت، او د طبیعي بیا ډکېدنې د سرچینو نشتوالی.

په پایله کې، د هلمند ولایت د لښکرگاه ښار د ځمکې لاندې اوبه د خلکو د ژوند د دوام، د کرنې د پراختیا، او د چاپېریال د توازن لپاره حیاتي ارزښت لري. خو د اقلیمي بدلون، غیر معیاري انساني فعالیتونو، او د فاضله اوبو د ککړتیا له امله دا سرچینه له جدي خطر سره مخ ده. د علمي څېړنو، د اوبو د مدیریت عملي پلانونو، او د عامه پوهاوي د لوړولو له لارې کولای شو دا باارزښته طبیعي سرچینه د پایدار پرمختګ لپاره وساتو.

څېړنې لاندې ساحه

د لښکرگاه ښار د هلمند ولایت مرکز دی او د همدې ولایت په جنوب کې موقعیت لري. دا ښار د افغانستان د جنوبې برخې یو مهم ښار دی. لښکرگاه ښار د هلمند او ارغنداب د سیندونو ترمنځ پروت دی. د دغه ښار نفوس شاوخوا ۴۱'۶۰۰ تنه اټکل شوی دی. او د ښار د پراختیا چټک بهیر له امله دا شمېر ورځ تر بلې زیاتېږي. د ښار عمومي مساحت شاوخوا ۲۳۵ کیلومتره مربع دی او نږدې ۴۵۰۰ کورنۍ پکې ژوند کوي.

په لاندې شکل کې د څېړنې سیمه یا مطالعې ساحه (Study Area) ښودل شوې ده.

د هلمند د احصايې رياست د معلوماتو له مخې، د لشکرگاه د هرې کورنۍ لپاره يوه شخصي برمه وهل سوې چې د لاس يا برېښنايي پمپ له لارې اوبه ترې رايستل کېږي. د ځمکې لاندې اوبو د استخراج په اړه هيڅ ډول قانوني مقررات يا پاليسي شتون نه لري، له همدې امله بې کنټروله استخراج دوام لري.

د سيمې د هايډروجيولوجي سروېگاني ښيي چې د اوبو سطحه (Water Table) په ۲۰۰۱ کال کې شاوخوا ۱۴ متره وه، خو اوس تر ۸۰ متره ژوره سوې ده. دا موضوع د ځمکې لاندې اوبو د جدي کمښت څرگندونه کوي.

لشکرگاه ښار دا مهال د فاضله اوبو د منظمې شبکې (Sewerage System) څخه محروم دی. که څه هم په ۱۹۹۵ کال کې په ښار کې فاضله اوبو سيستم شتون درلود، خو د اوږدمهالو جگړو له امله دا شبکه له منځه تللې ده. د اوبو د ککړتيا يو مهم لامل د غير معياري سپټيک ټانکونو جوړول دي. دا ټانکونه د هر کور مالک د خپل توان

له مخې جوړوي او د انجنيري له علمي معيارونو پرته جوړېږي.

له بلې خوا د ډېرو کورونو دننه ځاگانې شته چې د سپټيک ټانکونو د فاضله اوبو د جذبېدو له امله د ځمکې لاندې اوبو د ککړتيا لامل ګرځي. د ښار د خاورې جيولوجيکي جوړښت د زيات نفوذ وړتيا لري، چې دا کار د فاضله اوبو د ژر نفوذ او د ځمکې لاندې اوبو سره د يوځای کېدو سبب ګرځي.

د DACAAR مؤسسې له خوا په لشکرگاه ښار کې (۱۰) لس څيړنيز او څارنيز ځاگان کيندل سوي دي او (۱۱) کړۍ څيړنيز محلي څاه گان د اوبو او انرژي محترم وزارت په هدايت د ځمکې د لاندې اوبو د لابنه مديريت لپاره ټاکل سوي دي چې په مياشت وار ډول د هلمند اوبو او انرژي محترم رياست له لوري د اوبو د کيفيت او کميت ارقام اخيستل کېږي. يادې ځاگانې د ښار په بېلابېلو سيمو کې موقعيت لري، لکه: لشکري بازار شمال، بولان، نوا باد ساحه، چمپ پوسته، عينک، کوچني کارېز ساحه، غټ کارېز ساحه، لشکري بازار جنوب، ايوب خان مينه، پارک باباي ملت، غټ کاريز ساحه، لشکري بازار، مختار کمپ ليسه، شهيد عبدالصمد روحاني ليسه، ۱-۲-B ليسه، احمد شاهي ليسه، کارت لگن ليسه، شپې ليسه، د هلمند پوهنتون، د کرکيت ميدان او د صافيانوليسه.

د څېړنو پايلې ښيي چې د لشکرگاه د نفوسو د چټک زياتوالي تر څنگ د ځمکې لاندې اوبه ورځ تر بلې ورځې کميږي د دې ستونزې اصلي لاملونه عبارت دي له: خپل سرې برمې وهل، د نفوسو چټک زياتوالی، د اوبو د فلتر شرکتونو زيات او خپلسری فعاليت، د ځمکې لاندې اوبه نه تغذيه کول، او د برم نه راجستر کول لشکرگاه ښار لپاره

يو لوی چلنج گڼل کېږي.

په لاندې شکل کې د لښکرگاه ښار د تحقيقاتي ځاگانو موقعيتونه ښودل شوي دي.

ميتودولوژي

دغه څېړنه د لښکرگاه ښار د ځمکې لاندې اوبو د کيفيت او کميت د ارزونې لپاره ترسره شوې ده. د څېړنې ميتود په درې اساسي برخو مشتمل دی: د معلوماتو راټولونه، د معلوماتو تحليل او فضايي تحليل او د پايلو ارزونه.

د څېړنې لپاره اړين معلومات د هلمند عمومي حوزوي رياست او هلمند اوبو او انرژي رياست په همکارۍ د لښکرگاه ښار د ۲۱ حلقو څاه گانو څخه راټول شوي دي.

تخنیک هدایت ها برای پمپ کردن آب با استفاده از انرژی خورشیدی

انجنیر محمد منصور اسلمی

پیوسته به گذشته

بتواند به شکل گراوتی عمل نموده و آب را به تمام شیردهن ها بفشار لازم تامین نماید. (۱۱) در صورت انتخاب ذخیره ارتفاعی و موجودیت ساحات هموار قریه ذخیره ارتفاعی بالای چاه و یا نزدیک به چاه در جریان سروی در نظر گرفته شود.

طرز استفاده از وصل کردن بطری ها اتصال بطری های به سه روش وصل میشود (Battery Connection) را نشان می دهد، که در زمان استفاده از سیستم های خورشیدی (سولر)، UPS، یا هر نوع سیستم برقی بسیار مهم است.

بیا باید هر نوع اتصال را توضیح دهیم:

۱. اتصال مسلسل (Series Connect)

- در این روش، باتری ها به این صورت به هم وصل می شوند:

+ سر مثبت یک باتری به- سر منفی باتری بعدی وصل می شود.

مثلاً: ولتاژ (Voltage) جمع می شود. $V + V + V = 3V$ (۲۰ (۸۰V = ۲۰V + ۲۰V + ۲۰V

- ظرفیت (Ah) ثابت می ماند و معادل ظرفیت یک باتری است (۴۰Ah)

این روش زمانی مناسب است که شما به ولتاژ بالا نیاز داشته باشید، مانند موتورهای یا ماشین آلات خاص و غیره.

۲. اتصال موازی (Parallel Connect)

- تمام سرهای مثبت به هم و تمام سرهای منفی نیز به هم وصل می شوند.

مثلاً: ولتاژ: ثابت می ماند (۲۰V)

- ظرفیت: جمع می شود $40Ah \times 4 = 160Ah$

این روش بهترین گزینه است وقتی که نیاز به برق برای مدت طولانی دارید، مثلاً در سیستم خورشیدی خانگی

۳. اتصال ترکیبی مسلسل و موازی

(Series + Parallel)

- در این روش، هم اتصال سری و هم موازی با هم ترکیب می شوند.

سروی پروژه در نظر گرفته شود.

(۱) قبل از هر چیز سولر پینل ها باید برای ساحات سروی گردد که در طول سال از آفتاب محروم نباشد.

(۲) ساحه نصب سولر پینل ها در جای انتخاب گردد که عاری از هر نوع دود، گرد و سایه نباشد.

(۳) ساحه نصب سولر پینل باید از خطر سیل و سایر آفات طبعی مصئون باشد.

(۴) جهت تعیین درست و استفاده موثر از پینل ها باید یک مساحت زمین مناسب تهیه گردد.

(۵) در جریان سروی پروژه ساحه کاری شبکه آبرسانی از نقطه نظر جیاالوجیکی باید مطالعه و ارزیابی گردد که شبکه و اجزای آن در معرض خطر سیلاب ها قرار نداشته باشد.

(۶) تقریباً مجموعه قیمت سولر پینل و سولر پمپ های با کیفیت و استاندارد نوع DC سیستم مشترک AC/DC همراه با سویچ کنترولر که سیستم بک آب آن (Back Up) در بازار فعلی قیمت آن بین ۲۳۰,۰۰۰ الی ۸۷۰,۰۰۰ افغانی به فروش میرسد. با در نظر داشت نوع سولری پمپ و اجزای آن مبلغ مجموعه پول ارزیابی گردد که تا مصارف مجموعه پروژه را تکمیل کرده بتواند.

(۷) یک شیر دهن عمومی برای ۲۰-۲۵ فامیل در نظر گرفته شود و فاصله بین شیردهن عمومی الی ۲۰۰ متر در یک موقعیت آفتابی نزدیک به خانه های مصرف کننده گان انتخاب گردد.

(۸) با در نظر داشت انتروال محدود شده فوق آبدی اعظمی پمپ ۲ (لیتر / ثانیه) و ساعت چالانی پمپ ۸ ساعت، بصورت تقریبی حجم ذخیره نباید از ۶۰ متر مکعب زیاد گرفته شود.

(۹) در صورتیکه حد مورد نیاز اعظمی شبکه ۱۲۰ متر باشد نباید فاصله بین ذخیره آب و چاه از ۱۰۰ متر تجاوز نماید.

(۱۰) در صورت امکان کوشش شود ذخیره زمینی در نقطه ارتفاعی قریه اعمار گردده تا

۱. سروی پروژه های شبکات آبرسانی با

پمپ سولری: (Solar Pumped Water)

(Supply Network Subproject Survey)

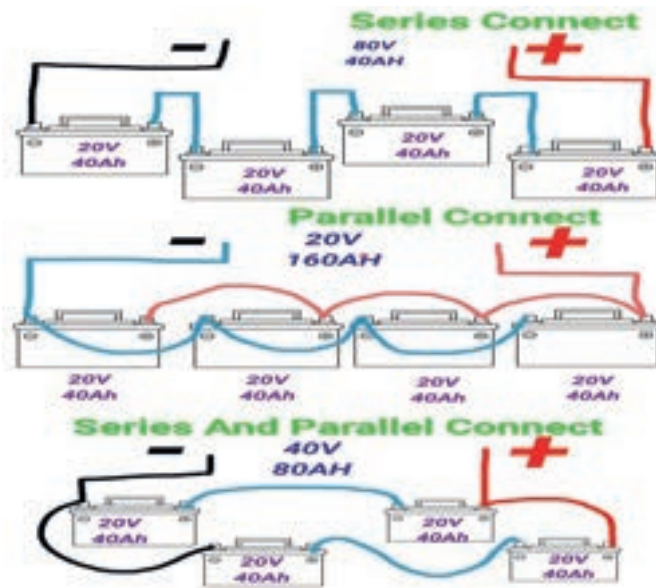
طوریکه میدانید یک پروژه شبکه آبرسانی معمولاً متشکل از اجزای مختلف مانندی منبع شبکه (چاه عمیق، چشمه، کاریز، دریا، جوی و یا کانال) سیستم آبرسانی پایپ لاین ها (پایپ لاین های اصلی، توزیعی، شیردهن ها، وال بکس ها و ذخیره های آبرسانی (زمینی، ارتفاعی و سطحی) بوده و زمانی یک پروژه موفق و مؤثر خواهد بود که مقدار آب نوشیدنی صحی کافی و با کیفیت را مطابق به نورم (۵۰-۲۵) لیتر در روز را برای هر نفر اهالی روستا ها تهیه نماید.

ارزیابی تخنیکی و کیفی را که تیم انجنیری از مارکیت فروش سولر پمپ ها و سولر پینل ها نموده اند همچنان بررسی خویش را بالای پروژه های شبکات آبرسانی سولر پمپ ها تکمیل شده است.

- سولر پمپ های با کیفیت و موثر صرف الی حد پرتاب اعظمی ۱۲۰ متر در پروژه شبکات آبرسانی سولر پمپ قابل استفاه بوده و حد بالاتر از آن قابل اطمینان نبوده و در پروژه ها موثریت ندارد.

- سولر پمپ های با کیفیت و موثر صرف با قدرت آبدی اعظمی (۲-۵،۰) لیتر/ ثانیه در پروژه های شبکات آبرسانی سولر پمپ قابل استفاده بوده و بالاتر از این انتروال موثریت و مفیدیت کافی ندارد.

از معلومات فوق چنین نتیجه میگیریم که سروی اجتماعی و تخنیکی یک پروژه شبکه آبرسانی با سولر پمپ برقی با منبع چاه عمیق و یا سطحی (دریا، جوی و یا کانال) بسیار مهم بوده زیرا مقدار و اندازه تمام اجزای یک شبکه آبرسانی با توان و قدرت پمپ سولری و سولر پینل ها رابطه مستقیم داشته که باید قبل از دیزاین و تطبیق پروژه آبرسانی نکات که در ذیل بصورت خلص ذکر گردیده است در زمان

- دو باتری به صورت سری متصل شده و این جفت‌ها به صورت موازی با هم وصل می‌شوند.

مثلاً: ولتاژ: از هر جفت سری جمع می‌شود ($40V + 20V = 60V$)

- ظرفیت: از هر جفت موازی جمع می‌شود ($40Ah + 40Ah = 80Ah$)

طرز استفاده وصل کردن سولر سیستم خورشیدی

وصل کردن سولرهای خورشیدی (پنل‌های خورشیدی) به سیستم برق یا باتری نیاز به دقت دارد تا عملکرد بهینه و ایمنی تضمین شود. در ادامه مراحل کلی نصب و وصل کردن پنل‌های خورشیدی را شرح می‌دهم:

مراحل وصل کردن سولرهای خورشیدی:

۱. بررسی نیاز انرژی

• محاسبه میزان مصرف روزانه (بر حسب وات ساعت یا کیلووات ساعت).

• انتخاب تعداد و توان پنل‌ها بر اساس نیاز.

۲. اجزای مورد نیاز

برای یک سیستم خورشیدی استاندارد معمولاً نیاز دارید به:

• پنل‌های خورشیدی

• استفاده شود.

• برای تنظیم جریان از پنل به باتری (کنترلر شارژ)

• در سیستم‌های مستقل (باتری‌ها)

• اینورتر (Inverter) (برای تبدیل DC به AC)

در صورت نیاز به برق ۲۲۰ ولت

• کیبل‌ها و اتصالات ایمن

۳. اتصال پنل‌ها به کنترلر شارژ

• خروجی مثبت و منفی پنل به ورودی مثبت و منفی کنترلر متصل شود.

• از کابل مناسب (بسته به آمپر سیستم)

• (مثبت به مثبت و منفی به منفی).

• خروجی اینورتر ۲۲۰ ولت AC است که می

توانید به وسایل خانگی وصل کنید.

۶. نصب و ایمنی

• پنل‌ها را در جهت جنوب (در نیم کره

شمالی) با زاویه مناسب نصب کنید.

• از فیوز، قطع کننده، و حفاظت در برابر اضافه

ولتاژ استفاده کنید.

• اتصالات را ضد آب و ایزوله کنید.

• بهتر است از فیوز بین پنل و کنترلر استفاده

شود.

۴. اتصال کنترلر به باتری

• اتصال مثبت کنترلر به قطب مثبت باتری

• اتصال منفی کنترلر به قطب منفی باتری

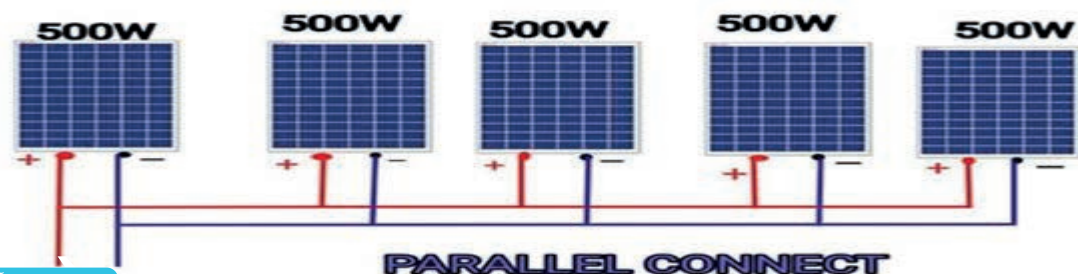
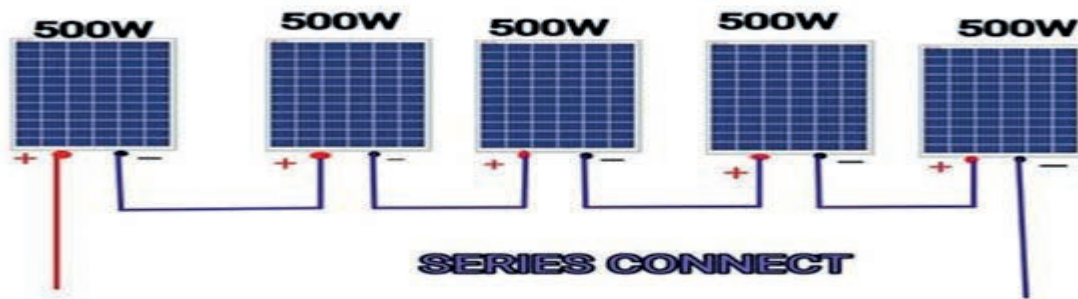
• این مرحله بسیار مهم است؛ اگر برعکس

وصل شود، ممکن است آسیب وارد شود.

۵. در صورت نیاز به برق AC) اتصال اینورتر)

• ورودی DC اینورتر را به باتری وصل کنید

(مثبت به مثبت و منفی به منفی).

معرفی و اهمیت یخچالهای طبیعی (Glacier's) و تشکیل جهیل های یخچالی در افغانستان بخصوص حوزه دریایی کابل و حوزه آبریز آمو

محمد مسعود "توحید یار"

پیوسته به گذشته

شکل (۵) تخریب شکست حوض یخچالی در ساحه پېشغور ولایت پنجشیر سال ۱۴۰۰

شکاف یخچالی (Crevasse):

شکاف های یخچالی، یک درز یا شکاف عمودی در سطح یخچال طبیعی است که به دلیل حرکت دینامیکی و مشکلات داخلی یخ ایجاد میشود. این شکاف ها معمولاً زمانی پدید می آیند که یخچال ها به لیل شیب زمین یا تغییرات در توپوگرافی تحت فشار قرار میگیرند. این شکاف ها میتوانند در سطح یخچال ها به شکل طولی و عرضی شکل بگیرند.

آبگذر های یخی (Moulins):

این شیارها و چاله های سطحی و عمیق در سطح یخچال شکل میگیرند و آب ذوب شده از بالای یخچال را به عمق آن جاری می کند. آبگذر ها میتوانند سطحی یا عمقی باشند. منجر به ذوب شدن سریع یخ در داخل یخچال و تشکیل دریا های یخی در داخل آن شوند.

جهیل های یخچالی (Ice.ponds):

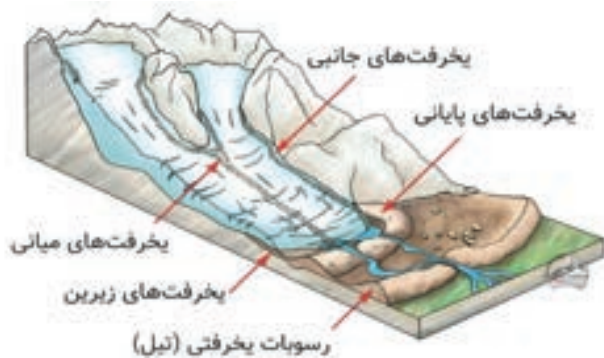
جهیل های یخی در نواحی پایین تر یخچال و نقاطی که یخ در حال ذوب شدن است. تشکیل میشوند، آب ذوب شده در این جهیل ها جمع شده و میتواند منبع آب برای جریان های آبی در کوهستان باشد. جهیل ها میتوانند در سطح و یا در عمق یخچال ها بگیرند. یک جهیل گاهی میتواند بر اثر عوامل مختلف در عمق یخچال و در پشت بند یخی طبیعی نهفته بماند. شکست این بند و جاری شدن سیلاب یکی از خطرات آن محسوب میشود. که چنین حوادث را در ولایت پنجشیر در سال ۱۴۰۰ اثر سیلاب ناشی از شکستن حوض های طبیعی یخچالی در ساحه پېشغور ولسوالی حصه اول که در نتیجه آن ۳۰ خانه، ۶ مسجد، ۴ کانال آب، ۶ سربند جوی و صد ها جریب زمین زراعتی تخریب شده است. تجربه کردیم.

پل یخی (Bridge Ice)

گاهی بر اثر بارش برف تازه، دهانه شکاف از حجمی از برف و یخ پوشیده میشود و یا بر اثر عوارض طبیعی زیر سطح یخ، شکافی میشود که از دید رس خارج است. اگر این سطح از یخ از استحکام کافی برخوردار باشد مانند یک پل عمل میکند.

یخرفت (Moraine)

در زمین شناسی و یخچال شناسی دو اصطلاح بسیار مهم هستند که به رسوبات و ساختار های ایجاد شده توسط یخچال های طبیعی اشاره دارند،

شکل (۶) اناتومی یخچال های طبیعی کوهستانی

اما آنها باهم تفاوت های کوچکی دارند. در بین کوهنوردان عموماً به هر دوی آن ها Moraine یا یخرفت گفته میشود. پس به تمام مواد تخریبی که به وسیله یخچال ها حمل و انباشته میشوند یخرفت یاد میشود. مانند سنگ های بزرگ و غیره..

- مورن ها برحسب موقعیت و محل خود در یخچال ها به چهار دسته تقسیم میشوند.
- مورین های کناری: سنگ های که از دیوار های جانبی جدا شده و در کناره های یخچال جمع میشوند میباشد.
- مورین های میانی: با به هم پیوستن دو یخچال، مورین های کناری آن ها در هم می آمیزند و مورن میانی را پدید می آورند.
- مورین های پایانی: در محلی که یخچال ها به انتها می رسند تشکیل میشوند.
- مورین های زرين: سنگ های که از کف دره ها توسط یخچال کنده شده و زیر یخچال ها به حرکت می آیند.

رسوبات یخرفتی (Drift)

به تمام رسوباتی اطلاق میشود که توسط یخچال ها، دریاچه ها، اقیانوس ها و دریاها رسوب کرده اند. این رسوبات به دو دسته تقسیم میشوند. بی لایه ها، که معروف به (Till) هستند و به دلیل ساییده گی در حین حمل توسط یخچال صیقلی میشوند.

رسوبات یخرفتی بی لایه (Till): تیل ها رسوبات بی لایه ای هستند که بطور مستقیم توسط یخچال ها به جا گذاشته میشوند. این رسوبات اغلب از مخلوطی از قطعات سنگ با اندازه های مختلف، از سنگ های بزرگ چند تنی تا دانه های کوچک رس تشکیل شده اند. به علت ساییدگی ناشی از حمل و توسط یخچال ها این قطعات سنگ صیقلی میشوند.

شکل (۷) اناتومی یخچال های طبیعی کوهستانی

تخته سنگ یخچالی (Glacial. Boulder)

تخته سنگ های بزرگ که توسط یخچالی های طبیعی جابه جا ورسوب کرده اند غالباً به عنوان Erratic's (شناخته شده میتواند , به کیلومترها فاصله از منبع اصلی خود دور میباشند).

زبانہ یخچال (Tongue Glacier)

بخش پایینی و یا بخش پیشروی یخچال که به سمت پایین کوه کشیده میشوند و به دلیل آنکه به صورت یک زبان یخی بلند و باریک و گاهی پهن دیده میشود زبانه یخچال یاد میشوند.

پایین یخچال (Terminus or Snout)

انتها ترین بخش یخچال که در پایین ترین نقطه زبانه یخچال قرار دارد در نتیجه این ها تنها برخی از ویژه گی ها و عناصری هستند که در یخچال های طبیعی کوهستانی دیده میشوند. قابل ذکر است که بدانیم هر یخچال طبیعی دارای ویژگی ها و شکل های منحصر به فرد خود میباشد که به طبیعت و شرایط محیط، آن بستگی دارد.

اهمیت یخچالهای طبیعی درحوزه دریایی کابل

قُله های یخچالی پربرف و جهیل های یخبندان دریان ارتفاعات هندوکش، کوه بابا، سفید کوه و دره های طویل و عمیق آن آب وهوا و حاصل خیز وجود دارد، که محیط مساعدی برای پرورش درختان میوه و جنگلات به وجود آورده است. این یخچالهای طبیعی منبع آب تعداد فراوانی چشمه ها تا حوض ها و دریا های خروشان در این حوزه آبریز است وهم آب نیاز میلیون ها انسان را درعرصه زراعت، آشامیدن صنعت وتولید برق در داخل وخارج افغانستان تأمین میکند. نظر به اهمیت هایدرولوژیکی یخچالهای طبیعی سلسله کوه های هندوکش در تنظیم جریان پایه دریا های حوزه کابل که نقش حیاتی بلند مدت دارد. امطالعات نشان میدهد، که اکثر یخچالهای حوزه دریایی کابل در ساحات مرتفع شمال و شمال شرقی آن

شکل (۸) نقشه توزیع یخچال ها در شمال شرق

در ارتفاعات (۳۹۳۹-۵۵۵) متر از سطح بحر هند واقع گردیده است؛ که مقدار زیاد از آب های شیرین موجود در این حوزه دریایی به وسیله برف های دایمی و یخچالهای طبیعی اش تأمین میشود. ضرورت بررسی و شناخت پتانسیل ها و چالش های پیش روی این منابع بارش از اهمیت بالای برخوردار است.

در اخیر باید یاد آور شد که اهمیت عملی و حیاتی یخچال های طبیعی در افغانستان در این است، که بسیاری دریا های قسمت شمال شرقی کشور را تغذیه می نماید.

هنگام بالا رفتن درجه حرارت در فصول گرم بالامیرود یخچالها کم کم آب شده و منشأ جهیل ها، دریا ها، چشمه ها، وکاریز ها میگردند. در واقع عملکرد یک یخچال طبیعی را از نگاه منابع آب میتوان به یک ذخیره آب تشبیه کرد، که آب منجمد رادر فصول سرد درخود ذخیره مینماید و در فصول گرم و اوقات نیازآبی مورد استفاده مناسب قرار گیرد. ودرحقیقت یخچالها در حوزه دریایی کابل منبع ادامه حیات، رشد و تکامل میباشد. و اثرات مثبت خویش را بر موجودیت آب، محیط زیست، تنوع حیات وحش وغیره ... وارد میکند.

راهکارهای مدیریت کم آبی و انتخاب الگوی کشت مناسب در قریه کول

شجاع الدین بهروز

اصلی تأمین آب در قریه کول باشند. حفاری اصولی و فنی چاه‌ها در حد مجاز، ساختن کاریز (در صورت ممکن) و مدیریت برداشت آب، در کنار نظارت عامی برای تأمین آب موثرند. اما برداشت باید آبخوان را متضرر نسازد، سبب افت آب زیر زمینی نشده و استفاده باید کارآمد باشد.

۵- احیای تالاب‌های قریه

مطابق اصول حفاظت منابع طبیعی فائو، احیای دو تالاب خشک‌شده در جنوب قریه با استفاده از آب بلایی آن که از بیلاق و سگوال می‌ریزد، یا از آب ذخیره‌شده در آب‌بندها یا چاه‌ها، صورت گیرد. این علاوه بر ذخیره آب و افزایش منابع آبی، موجب افزایش رطوبت محیط، کاهش تبخیر و بهبود شرایط اکولوژیکی قریه می‌شود. بعد از پرآب شدن این دو تالاب باشندگان قریه می‌توانند به شکل منصفانه از آب آن برای مقاصد غیرآشامیدنی استفاده کنند. مردم می‌توانند آب این دو تالاب را از طریق پایین دست به داخل قریه انتقال دهند. از سوی دیگر کاشت درختان مقاوم به خشکی مانند پسته، انجیر، بادام و بلوط در اطراف قریه و مسیر سیلاب‌ها، ضمن جلوگیری از فرسایش خاک، نفوذپذیری آب در خاک را افزایش داده و به پایداری منابع آبی کمک می‌کند.

۶- انتقال آب از قریه جات همسایه

بر اساس اصول حکم رانی مشارکتی آب، در صورت توافق و رضایت مندی باشندگان یکی از قریه‌های بالادست و سمت شمالی قریه کول، می‌شود با مشوره و توافق آنان آب آشامیدنی اضافه از ضرورت (آب مازاد) آنان را به قریه کول انتقال داد.

زیرزمینی می‌شود. همچنین استفاده از سازه‌های خاکی نیم‌دایره‌ای در مسیر رواناب، روشی کم‌هزینه و مؤثر برای تغذیه سفره‌های آب و کاهش تبخیر است.

۲- جمع‌آوری و ذخیره برف

ذخیره‌سازی برف می‌تواند به عنوان راهکاری طبیعی و پایدار برای تقویت منابع آب مورد استفاده قرار گیرد. ذخیره‌سازی برف به معنای جمع‌آوری برف‌های کوهستانات یا محلی، خانه و حویلی، سرک‌ها و استفاده تدریجی از آب ذوب‌شده آن است. خانواده‌ها در حیاط خانه و حویلی خود یک گودال یا مخزن کوچک حفر کنند و برف جمع‌آوری‌شده را داخل آن بریزند. این برف به تدریج ذوب شده و می‌تواند برای مصارف باغبانی، نفوذ به زیر زمین و پر کردن مخازن کوچک آب استفاده شود. در مقیاس بزرگ‌تر، جمع‌آوری برف ارتفاعات و مدیریت ذوب تدریجی آن می‌تواند آب پایدار برای آشامیدن، کشاورزی و مواسی فراهم سازد.

۳- مدیریت تقاضای آب

بر اساس اصول بهره‌برداری مصرف آب در فائو، پوشاندن جوی‌ها و استخرها با پلاستیک یا بتن، نصب شیرهای کم‌مصرف، جلوگیری از هدررفت آب شرب، رفع نشت‌ها، بررسی منظم سرچشمه‌ها و تنظیم تقویم آب‌دهی از اقدامات ضروری‌اند. در بخش آبیاری، آبیاری شبانه، پوشش سطح خاک و ایجاد سایه‌انداز برای نهال‌ها می‌تواند تبخیر را کاهش داده و کارایی مصرف آب را افزایش دهند.

۴- استفاده از منابع آب زیرزمینی قریه

مطابق اصول برداشت پایدار آب زیرزمینی در فائو با توجه به کاهش منابع آب سطحی و خشک شدن تالاب‌ها (دو تالاب در سمت جنوبی قریه)، آب‌های زیرزمینی می‌توانند منبع

قریه کول (KOL) ولسوالی شهر بزرگ ولایت بدخشان، با جمعیتی کم‌ویش ۷۰۰۰ نفر در اقلیمی خشک و نیمه‌خشک واقع شده است. الگوی اقلیمی منطقه شامل بارندگی مقطعی در فصل بهار، بارش برف در زمستان و گرما از ماه‌های نیمه دوم جوزا تا سنبله می‌باشد. این شرایط، همراه با شیب طبیعی زمین و دریافت رواناب از کوهستان غربی، از یک سو پتانسیل مناسبی برای جمع‌آوری آب ایجاد کرده و از سوی دیگر، در صورت نبود مدیریت صحیح، موجب هدررفت منابع آب و بروز سیلاب‌ها می‌گردد. کم‌آبی شدید در این قریه تأثیر مستقیمی بر تأمین آب شرب و فعالیت‌های کشاورزی گذاشته و ضرورت اتخاذ راهکارهای مدیریت آب و اصلاح الگوی کشت را برجسته ساخته است. برای مدیریت کم‌آبی قریه کول، راهکارهای افزایش منابع آب و الگوی کشت مناسب مطابق رویکردهای مدیریت پایدار آب توصیه شده توسط فائو (FAO) طرح گردیده‌اند. البته از برخی مولفه‌های فائو برای نوشتن این مقاله کمک گرفته شده است.

الف) راهکارهای افزایش منابع آب

۱- جمع‌آوری و ذخیره آب باران

یکی از مؤثرترین راهکارها در قریه کول، جمع‌آوری آب باران از بام منازل، از صحن حویلی، ساختمان‌های عمومی، محوطه‌ها و ذخیره آن در مخازن زیرزمینی یا استخرهای (حوض-های) کوچک است (روشی که در برنامه‌های مدیریت آب باران توسط فائو مورد تأیید قرار گرفته است). همچنان ساخت آب‌بندها و بندهای خاکی در اراضی شیب‌دار باعث ذخیره تا ۴۰ درصد رواناب باران، کاهش فرسایش خاک و افزایش نفوذ آب به سفره‌های

ب) انتخاب الگوی کشت مناسب برای شرایط کم آبی

مطابق به چارچوب های زراعت فائو، انتخاب الگوی کشت سازگار با اقلیم قریه کول، یکی از کلیدی ترین راهکارهای مشکلات کم آبی، کاهش فشار بر منابع آب و افزایش امنیت غذایی است. با توجه به گرمای تابستان، بارش محدود و وزش باد در برخی ماه ها، محصولات زیر برای کشت توصیه می شوند:

- ۱- غلات و حبوبات کم آب خواه: گندم با آبیاری طبیعی، جو، نخود، عدس، ماش، زغر و کنجد
 - ۲- درختان میوه مقاوم به خشکی: پسته، انجیر، بادام، سنجدا، انار، چنار، توت و زیتون
- این محصولات علاوه بر نیاز آبی کمتر، با شرایط خاک و اقلیم کول سازگاری بیشتری داشته و می توانند منبع درآمد پایدار برای

ساکنان قریه باشند.

ج) ریسک و مخاطرات احتمالی

مطابق رویکرد مدیریت ریسک بلایای طبیعی در فائو، ریسک ها و مخاطرات نیز محتمل است که باید در نظر گرفته شود. از جمله افتادن اطفال و یا مواشی خانه گی در گودال و حوض -چه های کوچک، شکست بندهای خاکی و سیلاب ناگهانی؛ آلودگی میکروبی آب ذخیره شده از بام ها و مکان های آلوده؛ تبخیر بالا و تکثیر حشرات در ذخیره های روباز و ورود گونه های غیربومی و آفات، از خطرات احتمالی اند که باید در نظر گرفته شود.

در نهایت قریه کول با وجود قرارگرفتن در اقلیم خشک و نیمه خشک، از ظرفیت های طبیعی ارزشمندی مانند شیب زمین و رواناب کوهستانی (کوه سگوال) برخوردار است. اجرای هم زمان و هماهنگ راهکارهای مزبور

می تواند به طور قابل توجهی مشکل کم آبی قریه را کاهش دهد. در کنار این، اصلاح الگوی کشت و تمرکز بر محصولات مقاوم به خشکی، نه تنها مصرف آب را کاهش می دهد بلکه زمینه ساز رشد کشاورزی و بهبود معیشت مردم خواهد بود.

د) پیشنهادها

- ۱- تشکیل کمیته مدیریت آب محلی با مشارکت مردم برای نظارت بر منابع آبی، چشمه ها، چاه ها و آب تالاب های دوگانه
- ۲- بیان اهمیت آب از طریق مساجد جهت صرفه جویی آب
- ۳- اولویت دهی آب به شرب انسانی و حیوانی
- ۴- به منظور کاهش خطر سیلاب و جلوگیری از آلودگی آبی، از هرگونه شخم زنی و حفاری در اراضی ضلع غربی و بالادست قریه (مناطق ییلاقی) خودداری شود.

(اخذ و تنظیم عکس از نویسنده)

نقش بند های آب در استفاده موثر از آب به مقاصد مختلف

انجنیر محمد قسیم "حنیفی"

سخنی از آب

مقدمه: آب اساسی ترین عنصر حیات و بقای زنده گی انسانها، حیوانات، نباتات و درکل محیط زیست می باشد. در شرایط فعلی با در نظر داشت تغییرات اقلیمی، خشکسالی های پیهم، افزایش درجه حرارت و کاهش بارنده گی و ... کمبود آب شیرین به چالش بزرگی میان مردم محل و حتی کشورها مبدل شده است. موارد ذکر شده فوق باعث شده تا در شرایط حاضر آب به عنوان یک کالای تجارتي- صادراتی مبدل گردد. کشورهای با اقلیم خشک، خاصاً ممالک عربی و خاور میانه که به کمبود آب شیرین مواجه هستند، از سایر کشورها آب را در مقابل پول هنگفت خریداری می نمایند که از این طریق کشورهای غنی از آب بویژه ممالکی که بالای آبهای جاری خود کنترل دارند و از آن مدیریت بهتری نمایند، همه ساله به ارزش میلیارد ها عواید به دست می آورند. افغانستان که به سطح منطقه از نگاه داشتن منابع آب شیرین کشور غنی محسوب می شود، در صورتیکه منابع آبی و آب های جاری خود را مدیریت سالم نماید می تواند به ارزش میلیارد ها افغانی مفاد بوسیله توسعه زراعت، مالداري، تولید انرژی، صنعت، و آب مازاد به فروش به کشورهای همسایه که به کمبود جدی آب مواجه اند رسانیده در عوض ایجاد شغل، مبارزه با خشکی اقلیم، صحرا

گرایی و غیره، به دست آرد: در شرایط فعلی قلت آب بیشتر مشاهده میگردد اگر این موضوع را از نظر قرآن بحث گیریم درباره ۱۸ سوره مومنون آیت ۱۸ الله متعال فرموده: (وانزلنا من السماء ماء بقدر فاسکنة فی الارض و انا علی ذهاب به لقا درون) روان کردیم از آسمان آب را به اندازه وساکن و داخل ساختیم آنرا در زمین و ما به بردن آب توانا هستیم. از محتوای آیت بر می آید آب کم نیست مطابق بر ضرورت بشر خالق متعال آب را روان میکند پرسش در اینجا مطرح میشود چرا آب بیشتر کم گردیده است؟ بنابر دلایل ذیل گفته میتوانیم از چند سال گذشته بدینسو قلت آب صورت گرفته است. خلاصه مشکل اصلی:

۱- کاهش شدید منابع آب (خشکسالی) بارنده گی و برف در سال های اخیر کم شده؛ یعنی چشمه ها، کاریزها و دریا ها آب کمتری دارند. بنابراین آب کافی در دسترس نیست و بنا بر استفاده نادرست و همه جانبه از منبع آب کم شده است.

۲- افزایش مصرف آب نسبت به چند سال قبل از اینکه جمعیت زیاد شده و زمین های بیشتری نیاز است آبیاری شوند مصرف آب افزایش یافته است.

۳- توزیع غیر عادلانه آب بین استفاده کننده گان آب بطور غیر علمی و تخنیکي این امر سبب شده گاهی آب در بالادست بیش از اندازه

استفاده می شود و به پائین دست آب کافی نرسد.

۴- مشکلات تخنیکي در سیستم نهرها: نهرها، کاریزها، کانال ها و بندهای محلی خراب می شوند و آب زیادی ضایع می شود. در ظاهر آب روان است، اما تا رسیدن به زراعت، مقدار زیادی از بین میرود.

۵- افزایش خشکیدن چشمه ها و کاریزها: کاریزها و چشمه ها به دلیل پایین رفتن سطح آب زیر زمینی خشک می شوند. و نیاز به حفظ و مراقبت دوامدار دارد.

۶- درکل استفاده بی رویه انسان ها بطور همه جانبه از آب و همچنان کوتاهی انسانها بخصوص مسلمان ها در امر اطاعت و فرمان برداری از اوامر الهی میباشد که این امر سبب شده تا نزولات آب آسمانی کاهش یابد چنانچه سوره اعراف پاره ۹ بر آن صراحت دارد.

تعریف بند های آب:

بندهای آب عبارت از ساختمان های انجنیری هستند که روی دریاها و یا مسیر جریان آب ساخته می شوند تا جریان آب را کنترل، ذخیره و یا منحرف کنند.

هدف عمده بند های آب:

بند های آب بطور عمده بمنظور ذیل احداث میگردد:

- ۱- ذخیره آب برای آبیاری زراعتی.
- ۲- تأمین آب نوشیدنی.

۳- تولید برق آبی

بند های آب هد ف فرعی دیگری هم دارند:

۱- کنترل سیلاب ها

۲- تغذیه آب های زیر زمینی

۳- جلوگیری از فرسایش خاک و کاهش آلودگی هوا

۴- ایجاد فرصت های شغلی مانند گردشگری و تفریحی

ازاینکه درحدود ۹۰٪ فیصد آب در بخش زراعت مورد استفاده قرارمیگیرد و مواردی مهم مانند حقابه، عوامل ضایعات آبیاری، چگونگی جلوگیری ازضایعات آبیاری و منازعات آب نقش اساسی دربخش آبیاری دارند درمورد هریک معلومات مختصری ارائه می نماییم.

تعریف حقابه:

حقابه به طور کلی به حق استفاده یک شخص، قریه، یا نهاد از مقدار معین آب برای اهداف مشخص گفته می شود.

این حق معمولاً قدیمی، تثبیت شده، و مبتنی بر عرف، عنعنات و استفاده تاریخی است و در بسیاری موارد قبل از وضع قوانین رسمی وجود داشته است.

در قانون آب افغانستان، حقابه به عنوان یک حق گرفته شده استفاده از آب شناخته می شود؛ یعنی حقی که بر مبنای استفاده دیرینه و مداوم شکل گرفته و دولت آن را به رسمیت می شناسد.

اصول اساسی حقابه مطابق قوانین افغانستان:

به رسمیت شناختن حقابه های سنتی و تاریخی: قانون آب، حقابه های کهن را به رسمیت می شناسد و دولت مکلف است در مدیریت منابع آب، این حقوق را رعایت کند.

یعنی اگر یک قریه یا مالک زمین از قدیم

الایام مقدار مشخصی آب از یک نهر یا منبع داشته، این حق محفوظ است.

اولویت بندی استفاده از آب:

قانون آب استفاده ها را اولویت بندی می کند. در صورت کمبود آب، اولویت های زیر مدنظر گرفته می شود:

۱. مصارف آشامیدنی و حیاتی

۲. آبیاری به ویژه حقابه داران که حق تاریخی دارند

۳. مصارف درصنعت، تولید انرژی و سایر مصارف جدید

به این ترتیب، حقابه داران معمولاً در ردیف نخست مصارف زراعتی قرار می گیرند.

نقش عرف و عنعنات محلی: در قانون آب افغانستان بارها ذکر شده که عرف، عنعنات و فیصله های جرگه ها و شوراها محلی در تعیین حقابه معتبر است. به خصوص در سیستم های سنتی آبیاری مانند: کاریز، نهرها بندهای محلی جوی ها

حقابه ها بر اساس سهم یا نوبت (مثلاً ساعات یا تناسب زمین) تقسیم می شود.

ثبت و تنظیم حقابه: قانون دولت را مکلف می سازد که حقابه ها را ثبت و مستند سازی کند دروقت ساختن بندها و پروژه های آب، حقابه داران را دخیل بسازد در مواقع منازعه، بر اساس عرف و اسناد، موضوع را حل و فصل کند

قابل انتقال نبودن حقابه: به طور اصولی، حقابه یک حق استفاده است نه یک ملک قابل خرید و فروش اما در برخی موارد انتقال موقت یا تبادل آن می تواند با توافق طرفین انجام شود.

منابع حقوقی مرتبط با حقابه در افغانستان:

مهمترین منابع قانونی عبارت اند از

۱- قانون آب افغانستان فصل حقابه ها اصول

تخصیص آب حفاظت از حقوق سنتی

۲- مقرره ها و پالیسی های وزارت آب و انرژی که چگونگی مدیریت و توزیع آب را تعریف می کنند.

۳- عرف و عنعنات محلی. در بسیاری مناطق، عرف نقش مهمتر از قوانین رسمی دارد و قانون نیز آن را به رسمیت شناخته است.

۴- خلاصه نهایی: حقابه در افغانستان یک حق تاریخی، عرفی و قانونی برای استفاده از مقدار مشخص آب است که قانون آب آن را به صورت صریح شناسایی و حمایت می کند.

این حق: مستقل از مالکیت زمین است، قابل سلب نیست مگر با رضایت و جبران، بر مبنای عرف و استفاده طولانی مدت تثبیت می شود و در پروژه های آبی باید رعایت گردد.

عوامل ضایعات آبیاری:

عوامل ذیل سبب ضایعات آب درکانال های آبیاری کشورعزیزما افغانستان میگردد:

۱- چکیدن آب از کانال ها و نهرها به دلیل بستر غیرمحکم ترکیده گی ها.

۲- تبخیر زیاد آب به خاطر باز بودن کانال ها و نهرها، حرارت زیاد، و نبود سایه یا پوشش گیاهی.

۳- نفوذ عمیق در خاک های ریگی در مناطقی که خاک نفوذ پذیری بالا دارد، آب به عمق زیاد فرو می رود.

۴- توزیع ناعادلانه و غیر مؤثر آب بین اهالی — جامعه دهقانی، مدیریت ضعیف آبیاری دربخش نوبت دهی آبیاری بین دهاقین

۵- چکیدن آب از کف، دیوار، لبه ساختمان های آبیاری و دروازه های کنترولی آن.

۶- آبیاری بیش از ضرورت نباتات (ضایعات تخنیکي) یعنی عدم آگاهی دهقانان از مقدار نیاز واقعی نباتات به آب.

نقش یخچال های هندوکش در زراعت حوزه دریایی پنج آمو

انجنیر پاینده (نعمی)

یخچال طبیعی یا پیر یخ (به زبان محلی) توده ای یخ است که بر اثر نیروی گرانش از نواحی بلند کوهستانی یا در نواحی قطبی شمالی و جنوبی زمین، که دارای هوای بسیار سردی هستند، به آرامی جریان پیدا می کند. اگر مقداری برف به محکمی در دست فشرده شود، برف به یخ تبدیل می شود. این همان رویدادی است که پس از بارش برف، در دره های مرتفع کوهستانی رخ می دهد. برف در کف دره، بر اثر فشار برف های بالایی فشرده و به یخ تبدیل می شود.

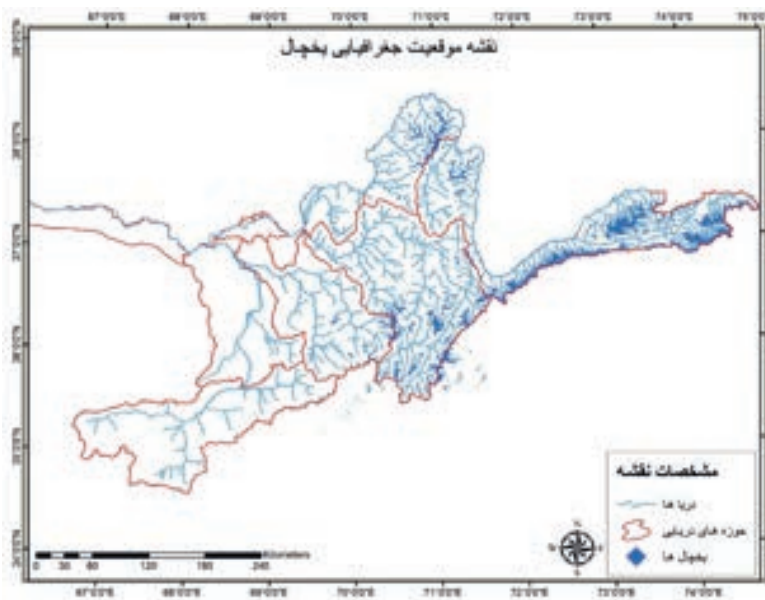

تصویر ۱ قله های پوشیده از برف هندوکش

شکسته است، جایی که شاعران زمانی از جویبارها و دریا های خروشان سخن می گفتند، اکنون در فصل کشت سکوت حکمفرماست. کوه های که زمانی فراهم کننده ی آب بود، اکنون به محل های تبدیل شده است که بارش های شاور بلاهای طبیعی مانند سیلاب های آبی را بوجود می آورد. سیلاب روز جمعه ۲۱ ثور سال ۱۴۰۳ فلول بغلان از جمله همین بلاهای طبیعی است که کوه هائیکه زمانی برای زارعین آب میداد تا انسان ها کشت و زراعت خود را آبیاری کنند، اکنون بالای بوجود می آورد تا جان انسان ها را بگیرد.

خود به زراعت متکی هستند، کوه ها منبع حیاتی و امنیت هستند. زراعت ستون فقرات اقتصاد افغانستان است، تخمین زده می شود ۸۰ فیصد از معیشت به زراعت و مالداري بستگی دارد. چون این یک سیستم با هم تنیده شده است که یخچال های در کوه ها واقع شده است آب را تامین میکند و آب محصولات زراعتی را و همچنان محصولات زراعتی خانواده ها را سیر نگه میدارد، این یک تعادل است که نسل سنگ بنایی زندگی را در افغانستان بوده است. اما تغییرات اقلیمی این تعادل شکننده را در هم

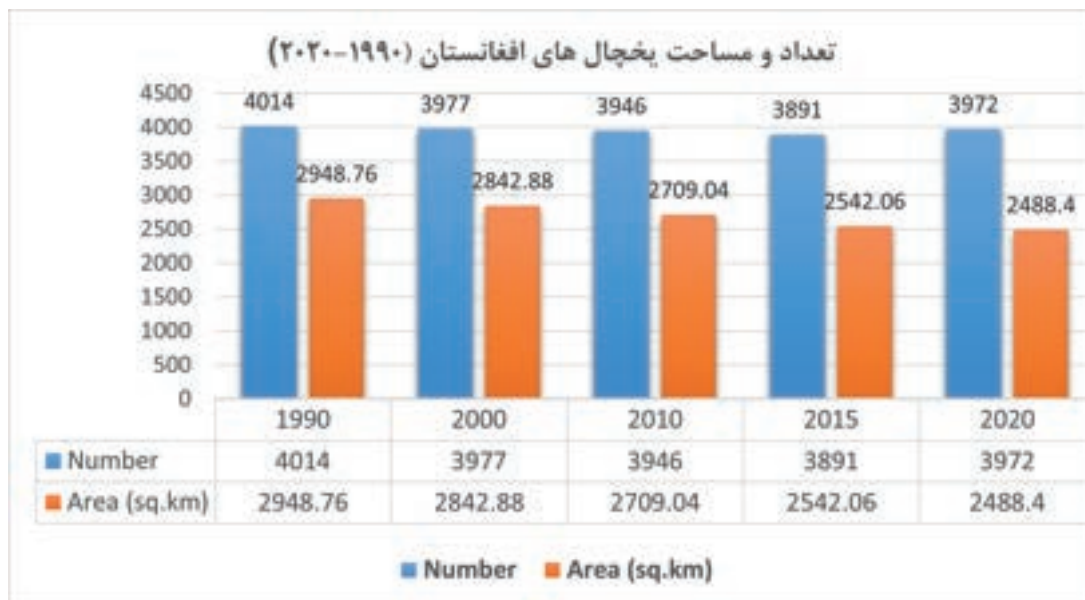
قرن هاست که افغان ها به کوه ها به عنوان «تامین کننده» نگاه می کنند. هندوکش، که در سراسر مرکز و شمال شرق افغانستان امتداد دارد، یک شاهراه حیاتی بوده است. ذوب برف از این قله های سر به فلک کشیده به دره ها سرازیر می شد، محصولات زراعتی را پرورش می دهد و تأمین متداوم آب را تضمین می کند، این کوه ها دریا ها را تغذیه و سفره های آب زیرزمینی را پرآب می کند و جوامع زراعتی را پایدار نگه میدارد. در کشوری که حدود ۷۰ فیصد از مردم آن در مناطق روستایی زندگی می کنند و برای معیشت

تصویر ۲ نقشه موقعیت یخچال ها در ساحه حوزه دریایی پنج آمو

یخچال‌های هندوکش مانند «ذخیره‌گاه آب طبیعی» هستند که به‌ویژه در ولایات شمال شرق افغانستان آب ذوب شده را در فصل‌های خشک فراهم می‌کنند. این آب برای آبیاری زراعت، چراگاه دامداری، تأمین آب شرب و پایداری معیشت زارعین حیاتی است. تغییرات اقلیمی و ذوب سریع یخچال‌ها می‌تواند به کاهش آب قابل استفاده و تهدید زراعت در آینده منجر شود.

در افغانستان به اساس آخرین سروی که در سال ۲۰۲۰ صورت گرفته است تعداد ۳۹۷۲ یخچال بوده که مساحت ۲۴۸۸،۴۰ کیلومتر مربع را در بر گرفته است، این یخچال در دو حوزه دریایی موقعیت داشته که حوزه دریایی کابل و حوزه دریایی پنج آمو میباشد که از جمله تعداد (۳۳۹) یخچال در ساحه حوزه کابل و متبایقی در ساحه حوزه دریایی پنج آمو واقع شده است، در گراف ذیل دوره‌های مطالعه یخچال‌ها نشان داده شده است.

گراف ۱ تعداد و مساحت یخچال‌ها در دوره‌های ۱۰ الی ۵ سال نشان داده شده است.

تأمین آب: آب زراعت (آبریزی و آبیاری)

یخچال‌ها و برف‌های هندوکش آب را به صورت آهسته و منظم در فصل‌های گرم (بهار و تابستان) آزاد می‌کنند. این آب ذوب شده از برف و یخچال جریان پیدا کرده به دریا‌ها سرازیر شده و از طریق دریا به وسطه کانال‌های آبیاری بسمت زمین‌های زراعتی جریان پیدا میکند، و برای آبیاری زمین‌های زراعتی استفاده می‌شود.

دریا‌های کندز، تالقان و کوکچه که از ارتفاعات هندوکش سرچشمه می‌گیرند، آبشان را از ذوب برف و یخچال‌ها می‌گیرند و آب کافی برای زمین‌های پایین دست در ولایت تخار، کندز و بدخشان فراهم می‌آورند.

منبع دائمی آب این یخچال‌ها به عنوان مخازن طبیعی آب، جریان دریا‌ها را در طول سال تضمین کرده و زراعت را در مناطق کم‌باران ممکن می‌سازند.

شادابی دره‌ها دره‌های شمال شرقی به دلیل داشتن یخچال‌ها، از پرآب‌ترین و شاداب‌ترین نقاط افغانستان هستند که زراعت در آن مناطق رونق بیشتر دارد.

Minister of Energy and Water Visits Pashdan Dam in Herat Province

Monday – 1404 / 11 / 13

During his visit to Herat Province, the Minister of Energy and Water, Honorable Al-Haj Mulla Mohammad Yunus Akhundzada, visited Pashdan Dam accompanied by Mawlawi Abdul Salam Mustofi Agha, Director General of the Harirod–Murghab River Basin; Mulla Abdul Salam Hijrat, Director of Rural Rehabilitation and Development of Herat; Hafiz Khairullah, Head of Telecommunications in Herat; and the Director of Energy and Water of Herat. During the visit, the minister inspected the condition of the dam and provided the relevant officials with necessary instructions regarding its protection and maintenance.

Furthermore, the Minister of Energy and Water met with the Head of the Harirod–Murghab River Basin Directorate, the Director of Energy and Water of Herat, and staff members of the respective departments. He emphasized adherence to professional working principles and encouraged officials to perform their duties responsibly while upholding ethical and Islamic values.

Minister of Energy and Water Visits the Diversion Tunnels and Dam Site of the Bakhsh Abad Project

Wednesday – 1404 / 11 / 15

During his visit to Farah Province, the Minister of Energy and Water, Honorable Al-Haj Mulla Mohammad Yunus Akhundzada, accompanied by Mulla Mohammad Hafiz Mujahid, Governor of Farah; Mawlawi Abdul Salam Mustofi Agha, Director General of the Harirod–Murghab River Basin; Mulla Burhanuddin Minawal, Director of Energy and Water of Farah; Mawlawi Mohammad Esa Sharif, Police Chief of Farah; Mulla Abdul Salam Hijrat, Director of Rural Rehabilitation and Development of Herat; Haji Mahmood Sani, Director of Rural Rehabilitation and Development of Helmand; and several other local officials, visited the diversion tunnels and the dam site of the Bakhsh Abad Dam Project.

During the visit, the minister inspected the project site and issued necessary instructions to the relevant authorities regarding the protection, monitoring, and maintenance of the project infrastructure.

The Minister of Energy and Water also met with a number of ethnic elders and influential figures from Farah Province, listened to their concerns and proposals, and assured them that the Ministry of Energy and Water would address their issues and suggestions in accordance with available resources and in line with balanced development across the country.

Contract for Supplying Electricity to Qosh Tepa and Darzab Districts of Jawzjan Signed

Tuesday – 1404 / 10 / 21

A major contract for supplying electricity to Qosh Tepa and Darzab districts of Jawzjan Province was signed during an official ceremony. The project is valued at more than 1.8 billion Afghanis (approximately 28.4 million USD).

The signing ceremony took place in the hall of the Economic Commission and was attended by Honorable Al-Haj Mulla Abdul Ghani Baradar, Deputy Prime Minister for Economic Affairs; Honorable Al-Haj Mulla Abdul Latif Mansoor, Minister of Energy and Water; Mulla Abdul Hadi Yaqoob, Deputy Minister for Energy; along with senior officials of the Islamic Emirate, representatives of national and international media, and other relevant authorities.

During the ceremony, Mawlawi Abdul Rahman Rahmani, Director General of Renewable Energy, provided a brief overview of the Ministry's achievements. He stated that upon completion of the project, nearly all villages in Qosh Tepa and Darzab districts will gain access to electricity. This will help improve public services and create favorable conditions for economic growth and sustainable development.

The implementation contract for the project was signed between the Ministry of Energy and Water and State Corps Company, financed by the Islamic Emirate of Afghanistan. The implementation period has been set at three years.

The project includes the installation of a -220kilovolt power transmission line stretching approximately 85.4 kilometers from Pul-e-Khorasan to Qosh Tepa and Darzab, the construction of substations, and the establishment of distribution networks in the two districts.

Minister of Energy and Water Visits Ongoing Shahai Canal Project

Thursday – 1404/11/09

The Minister of Energy and Water, Honorable Al-Haj Mulla Mohammad Yunus Akhundzada, accompanied by Deputy Minister for Water Mujeeb-ur-Rahman Omar Akhundzada, Deputy Governor of Laghman Hafiz Inzar Gul, Director of Energy and Water of Laghman Mawlawi Sher Jan Rashidi, the district governor of Alingar, and a technical team, visited the ongoing Shahai Canal Project in Laghman Province.

During the visit, the minister provided necessary guidance to officials of the provincial Energy and Water Department and the contracting company, emphasizing the need to accelerate the work and maintain high construction quality.

The Shahai Canal, located in Alingar district of Laghman, consists of two phases. The canal has a total length of 72 kilometers and is expected to irrigate approximately 20,000 hectares of agricultural land. Currently, construction of the first lot of the first phase is underway, and the project has reached around 22 percent completion.

Administrative Meeting of the Ministry of Energy and Water Held

Saturday – 1404/11/04

An administrative meeting of the Ministry of Energy and Water was held under the leadership of the Minister, Honorable Al-Haj Mulla Mohammad Yunus Akhundzada, with the participation of Deputy Minister for Water Mujeeb-ur-Rahman Omar Akhundzada, Deputy Minister for Energy Mulla Abdul Hadi Yaqoob, advisors, and all department directors.

The meeting focused on discussing challenges facing the implementation of water and energy sector projects, as well as reviewing practical solutions to address existing issues.

During the meeting, the minister listened to proposals from the directors regarding water and energy sector projects. Particular attention was given to accelerating procurement processes and strengthening the capacity of the ministry's engineers, especially in the preparation of detailed designs for large-scale projects.

Relevant officials were instructed to take necessary measures to resolve existing problems and speed up the implementation of ongoing activities.

The New Minister of Energy and Water Introduced to Staff and Officially Assumes Office

Wednesday – 1404 / 10 / 24

Following decree No. 17, dated 1447/7 AH, issued by His Excellency the Amir al-Mumineen (may Allah protect him), Honorable Al-Haj Mulla Mohammad Yunus Akhundzada—recently appointed as the Minister of Energy and Water—was formally introduced to the leadership and employees of the Ministry during an official ceremony and officially assumed his duties.

The ceremony was attended by Honorable Al-Haj Mulla Abdul Latif Mansoor, Minister of Rural Rehabilitation and Development; Mawlawi Saifuddin Taib, Deputy Head of the A.O.P; Mujeeb-ur-Rahman Omar Akhundzada, Deputy Minister for Water; along with a number of senior officials of the Islamic Emirate, advisors, directors, and staff of the Ministry of Energy and Water.

In his remarks, Honorable Al-Haj Mulla Abdul Latif Mansoor, who previously served as Minister of Energy and Water, highlighted several achievements made during his tenure, particularly in the construction of dams, the management of water resources, and advancements in the energy sector. He noted that significant steps had been taken toward the development of the sector despite existing challenges. He also called upon all officials and employees to carry out their assigned responsibilities with sincerity, commitment, and dedication.

During the ceremony, the newly appointed Minister of Energy and Water, Honorable Al-Haj Mulla Mohammad Yunus Akhundzada, described responsibility within the Islamic system as a great trust and emphasized that all officials are obliged to fulfill this trust faithfully through their duties. He also commended the efforts and achievements of the former minister, noting that despite limited resources, considerable progress had been made in water management and energy development.

Additionally, Mawlawi Saifuddin Taib, Deputy Head of the A.O.P, read the decree of His Excellency the Amir al-Mumineen regarding the appointment of the new minister and wished him success in his responsibilities.

The ceremony concluded with prayers for continued success for the Islamic system in the country.

Minister of Energy and Water Emphasizes Reducing Dependence on Foreign Electricity

Thursday – 1404 / 11 / 23

During a ceremony marking the signing of contracts for five electricity generation projects totaling 845 megawatts, between Da Afghanistan Breshna Sherkat and the Azizi Group, the Minister of Energy and Water, Honorable Al-Haj Mulla Mohammad Yunus Akhundzada, stressed the importance of reducing Afghanistan's dependence on imported electricity.

The minister noted that cooperation between the Islamic Emirate and the private sector has accelerated the country's path toward economic self-reliance.

He further explained that the Islamic Emirate seeks to make effective use of domestic resources in order to strengthen electricity generation capacity and reduce reliance on foreign energy supplies. According to him, such projects not only help meet the country's energy needs but also create employment opportunities and contribute to economic stability.

He added that Afghanistan currently offers more favorable investment opportunities than ever before. The Islamic Emirate is working to provide necessary facilities to investors so they can invest in various sectors. He also assured investors that necessary measures will be taken to protect and support their investments.

The Minister of Energy and Water praised the efforts and investments of the Azizi Group, emphasizing that cooperation between the Islamic Emirate and the private sector plays a vital role in implementing major infrastructure projects in the country. He expressed hope that such initiatives will lead to significant progress in Afghanistan's energy sector.

از محتویات فرامین عالیقدر امیرالمؤمنین حفظه الله ورعاه

نکات قابل رعایت در مراسم مُرده‌داری

ماده دوم:

(۱) در بعضی مناطق از طرف خانواده متوفی به اهالی قریه و مردم دیگر در روزهای معین طعام و مهمانی ترتیب داده می شود که فقهای کرام از آن منع نموده اند، در این مورد چند قول فقهای کرام قرار ذیل است:

- ترتیب مهمانی به مردم از طرف خانواده متوفی به مناسبت مرده‌داری، مکروه است؛ زیرا مهمانی در خوشی ها می باشد، نه در غم‌ها، این بسیار بدعت ناپسند است (آماده کردن مهمانی در روز غم به مردم، زیرا که این در شریعت اصل ندارد و دیگر اینکه این روزها از خود ترتیبات و مکلفیت ها دارد. (۱۳))

- آماده کردن غذا به مردم جمع شده از طرف خانواده متوفی به مناسبت مرده داری گناه است؛ جریر بن عبد الله رضی الله عنه می‌فرماید: جمع شدن خویشاوندان در خانه متوفی و ترتیب دادن غذا از طرف آنها را ما نیاحت می‌پنداشتیم؛ (۱۴)

یعنی ماتم (چیغ و فریاد) را که ممنوع و بد می‌شمردیم، این را نیز بد می‌شمردیم (حال آنکه نیاحت و ماتم گناه کبیره است). (۱۵)

آماده کردن غذا به مردم از طرف خانواده متوفی مکروه است، زیرا با این، مصیبت آنها بیشتر می‌شود و دیگر اینکه با مردم زمانه جاهلیت مشابعت می‌آید. (۱۶)

- خیرات‌های رواجی برای مشهور ساختن خود و ریاء می باشد، آنرا به خاطر الله تعالی نمی کنند، به همین سبب باید از آن اجتناب شود. (۱۷)

- اگر خیرات رواجی مباح هم شود، به سبب اینکه مردم آنرا به مرتبه واجب رسانیده، مکروه و ترک آن ضرور است. (۱۸)

با توجه به دلایل متذکره شرعی فوق و همچنان سایر زیان های متعدد اجتماعی، شرعی و اقتصادی ایجاد شونده، عملی نمودن نکات ذیل ضروری است:

(۱) آماده کردن طعام (در روز اول، سوم، هفتم و چهلم)، از طرف خانواده متوفی از روی رواج مانند بدرقه (خیرات روزهای اولین متوفی) و مهمانی، منع می‌باشد، (۱۹) صدقه دادن مال نقد یا جنس که شکل مهمانی را نداشته باشد و بدون تعیین روز که شرایط ذیل در آن نیز رعایت شده باشد، سبب ثواب به متوفی است:

(۱۳) ویکره اتخاذ الضیافة من الطعام من أهل الميت لأنه شرع في السرور، وهي بدعة مستقبحة. الدر المختار وحاشية ابن عابدين (۲/ ۲۴۰)، ط: دارالفکر بیروت، کذا في فتح القدیر، کتاب الجنائز، (۱۰۲/۲) وحاشية الطحطاوي على مراقي الفلاح (۳۳۹).

(۱۴) وروی الإمام أحمد وابن ماجه بإسناد صحيح عن جریر بن عبد الله قال " كنا نعد الاجتماع إلى أهل الميت وصنعهم الطعام من النیاحة. الدر المختار وحاشية ابن عابدين (۲/ ۲۴۰)، مطلب في الثواب على المصيبة، کذا في الفقه على المذاهب الأربعة (۱/ ۴۹۰).

(۱۵) عَنْ أَبِي سَعِيدٍ الْخُدْرِيِّ، قَالَ: «لَعَنَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ الثَّانِجَةَ وَالْمُسْتَمْعَةَ» رواه ابو داود والبيهقي في شعب الإيمان. الكبرية الناصية والأربعون للظم والنياحة وخلق الثوب وخلق الرأس وتنشف والدعاء بالثوب والثور عند المصيبة روي في صحيح البخاري عن عبد الله بن مسعود رضي الله عنه قال قال رسول الله صلى الله عليه وسلم ليس منا من لطم الحدود وشق الجيوب ودعا بدعوى الجاهلية... وَعَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رضي الله عنه قال قال رسول الله صلى الله عليه وسلم الثَّانِجَةُ فِي النَّاسِ هُمَا بِهِمْ كَفَرِ الطَّغْنِ فِي الْأَنْسَابِ وَالنِّبَاحَةِ عَلَى الْمَيِّتِ رَوَاهُ مُسْلِمٌ وَعَنْ أَبِي سَعِيدٍ الْخُدْرِيِّ رضي الله عنه قال لعن رسول الله صلى الله عليه وسلم النّاتجة والمستمعة رَوَاهُ أَبُو دَاوُدَ الْكِبَائِرُ للذهبي (ص: ۱۸۳)

(۱۶) وروی عن عبد الله بن أبي بكر، أنه قال: فما زالت السنة فينا، حتى تركها من تركها. فأما صنع أهل الميت طعاما للناس، فمكروه؛ لأن فيه زيادة على مصيبتهم، وشغلا لهم إلى شغلهم، وتشبيها بصنع أهل الجاهلية. المغني لابن قدامة (۲/ ۴۱۰)، ط: مكتبة القاهرة:

(۱۷) وهذه الأفعال كلها للسمعة والرياء فيحترز عنها لأنهم لا يريدون بها وجه الله تعالى. الدر المختار وحاشية ابن عابدين (۲/ ۲۴۱)، مطلب في الثواب على المصيبة (۱۸) كُلُّ مُبَاحٍ يُؤَدِّي إِلَى زَعْمِ الْجَاهِلِ سَبِيَّةٌ أَمْرٌ أَوْ نُجُوبَةٌ فَهَوَ مَكْرُوهٌ. العقود الدرية في تنقيح الفتاوى الحامدية (۲/ ۳۳۳)

قال ابن المنير فيه أن المندوبات قد تقلب مكروهات إذا رفعت عن رتبها لأن التيامن مستحب في كل شيء أي من أمور العبادة لكن ما خشي بن مسعود أن يعتقدوا وجوبه أشار إلى كراهته والله أعلم. فتح الباري شرح صحيح البخاري (۲/ ۳۳۸)، ط: دارالمعرفة بيروت:

- قال الطيبي: وفيه أن من أصر على أمر مندوب، وجعله عزمًا، ولم يعمل بالرخصة فقد أصاب منه الشيطان من الإضلال فكيف من أصر على بدعة أو منكر؟. مرقاة المفاتيح شرح مشكاة المصابيح (۲/ ۷۵۵)، باب الدعاء في التشهد، ط: دارالفكر

(۱۹) لما في حاشية الطحطاوي على مراقي الفلاح (ص: ۴۰۹)، فصل في حملها ودفعها، ط: المكتبة الأميرية القاهرة: يكره اتخاذ الطعام في اليوم الأول والثالث وبعد الأسبوع ونقل الطعام إلى المقبرة في المواسم، كذا في ردالمحتار (۲/ ۲۴۰)، مطلب في كراهة الضیافة من أهل الميت.

اوبه او انرژي

Islamic Emirate of Afghanistan
Ministry of Energy and Water

بند سلما - هرات

33

mewmedia1444

@mewofficialchannel

mew.gov.af

0773218418 - 0777917898

MEW_GOV_AF

Ministry of Energy and Water (MEW)

midia@mew.gov.af

سرگ عمومی دارالامان، سناتوریم، کابل - افغانستان